

İLKÖĞRETİM 1. 2. ve 3. SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ
GÖRSEL TASARIM İLKELERİNE UYGUNLUĞU AÇISINDAN İNCELEMESİ

Duygu DEMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
Danışman: Yrd. Doç. Dr. H. Turgay ÜNALAN

Eskişehir
Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Haziran 2008

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

İLKÖĞRETİM 1. 2. ve 3. SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ GÖRSEL TASARIM İLKELERİNE UYGUNLUĞU AÇISINDAN İNCELENMESİ

Duygu DEMİR

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Haziran, 2008

Danışman: Yrd. Doç. Dr. H. Turgay ÜNALAN

Yaşadığımız çağda bilim, kültür, sanat, teknoloji ve sağlık gibi pek çok alanda meydana gelen hızlı gelişmelere bağlı olan değişimler, eğitimin birey ve toplum hayatındaki önemini giderek artırmaktadır.

Eğitim sistemi içindeki ilk basamak ilköğretimdir ve diğer eğitim basamaklarının temelini oluşturmaktadır. Bu temel basamak çocukları, insanlık ilişkileri ve toplum yaşamı için gerekli bilgi ve becerilerle donatıp, hayata hazırlamaya çalışmaktadır. Bu basamakta, bireyin kendini gerçekleştirme, toplumsallaşması ve kültürlenmesini sağlayabilmek için, her şeyden önce bireye, dille ilgili davranış örüntülerinin kazandırılması gerekmektedir.

Dil, düşünceyi yalnızca taşıyan ve ileten bir araç olmayıp düşünceyi yeniden yapılandıran, onu tamamlayan, şekillendiren bir işleve sahiptir. Düşünme ve öğrenmenin temeli önce anadile dayanır. Çocukta dil gelişimi, kişilik gelişim ile iç içedir. İleride yetişkin kişilik özelliklerinin, bu dönemde bilinçaltına yerleştiği gibi, anadili de bu dönemden başlayarak bilinçaltına yerleşmeye başlar. Kişilik gelişiminin önemi kadar, dil gelişimi de önemli bir yere sahiptir. Burada anadili öğretimi, hem kişilik hem de dil becerilerini geliştirdiğinden, ikili rol oynamaktadır. Anadili kazanımı, ilköğretim Türkçe programının temel hedefidir. Bu bağlamda, Türkçe dersi çok önemli bir yere sahiptir.

Türkçe dersi, çeşitli düzeylerde okuma ve yazma becerisi yanında, düşünme faaliyetlerini ve duyuşsal davranışları da içine alan çok yönlü bir derstir. İlköğretim ilk sınıflarında bu dersin beceri yönü daha belirgindir. Bu dönemde, çocuk somut işlemler döneminde olduğundan, soyut kavram ve deyimlerin somut anlatımlara dönüştürülerek aktarılması gerekmektedir. Okuduğunu anlayabilmesi ve kalıcı öğrenmelerin sağlanabilmesi için, metinlerin görsellerle desteklenmesi gerekmektedir. Böylece dil, resimlerle zenginleşerek, somut hale gelmektedir. Bu bağlamda anadili öğretiminin etkili biçimde gerçekleştirilebilmesi için, birtakım materyaller kullanılması gerekmektedir. Bu materyaller arasından, belirli bir dersin programında öngörülen konuların işlendiği, öğrencilere bilgi ve beceri kazandırmak amacıyla hazırlanmış ders kitabı, öğretim ortamlarında çok önemli bir yere sahiptir.

Türkçe dersi için kitabı, diğer derslerde olduğu gibi yalnızca bir ders aracı olarak düşünmek doğru değildir. Çünkü Türkçe öğretimi genellikle yazınsal ve öğretici metinlerle yapılır. Bu metinler öğretimin temel araçlarıdır ve öğrencilere yaşantı zenginliği kazandırır. İnsan yaşantısıyla, deneyimleriyle ilgili bu yaşantılar; onların duyuş ve düşünce bakımından gelişmiş dengeli ve sağlıklı bir kişilik yapısı oluşturmaya önemli katkı sağlamaktadır. Türkçe ders kitabının, sadece yaşantı zenginliği kazandırmakla kalmayıp, aynı zamanda, çocuğun görsel eğitime katkıda bulunmak, ona kitabı sevdirmek, okuma alışkanlığı ve zevki kazandırmak gibi birçok işlevi bulunmaktadır.

Eğitimbilimciler, çocukların öğrenmelerinde görsel yolun, etkin öğrenme yollarından biri olduğunu belirttiklerinden, Türkçe ders kitaplarında bilginin içeriği kadar, görsel tasarım da çok önemli bir yere sahiptir. Çünkü görsel dil, evrensel bir dil haline gelmiştir. Kitapların, görsel tasarım ilkelerinden; metin tasarımına, sayfa tasarımına, görsel elemanların tasarımına, kapak tasarımına ve dış yapı özelliklerine uygun şekilde hazırlanmasına dikkat edilmelidir. Böylece somut işlemler döneminde olan çocuklar, Türkçe ders kitaplarıyla hem anadillerini kurallı bir şekilde öğrenecek hem, metinleri somutlaştıran görsellerle, daha kalıcı öğrenmeler edinebileceklerdir.

Bu araştırmanın temel amacı, Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu'na uygun bulunan ve 2007-2008 öğretim yılında ilköğretim okullarında okutulan 1. 2. ve 3. sınıflara ait Türkçe ders kitaplarında bulunması gereken görsel tasarım ilkelerinin önemini ve gerekliliğini ortaya koymaktır.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden “doküman incelemesi” yöntemi kullanılmıştır. Verileri elde etmek için, 5 bölümden oluşan, toplam 53 adet ilke bulunan, bir veri toplama materyali hazırlanmıştır. Bu bölümler;

1. Metin Tasarımı,
2. Görsel Elemanların Tasarımı,
3. Sayfa Tasarımı,
4. Kapak Tasarımı,
5. Üretime Yönelik Dış Yapı Özellikleri'dir.

Veri toplama materyalinin kapsam geçerliği, 10 uzmanın görüşleri alınarak sağlanmıştır. Araştırmanın örnekleme, amaçlı örnekleme yöntemlerinden, ölçüt örnekleme ile belirlenmiştir. Elde edilen verilerin güvenilirliği, “Uyuşum Yüzdesi Formülü” kullanılarak hesaplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz yaklaşımı kullanılarak elde edilen bulguların frekansları belirtilerek, ilgili kitaplardan alınan örneklerle desteklenerek yorumlanmıştır.

İlköğretim 1. 2. ve 3. sınıflar için hazırlanmış, 5 farklı yayınevine ait, 9 adet Türkçe ders kitabı, araştırmacı dahil olmak üzere 3 alan uzmanı tarafından incelenmiştir. Veri toplama materyalinde; “Evet”, “Kısmen” ve “Hayır” olmak üzere üç seçenek bulunmaktadır. Kitaplar, bir tema içerisinde yer alan konu sayısı kadar form kullanılarak değerlendirilmiştir. İlköğretim 1. sınıflara ait bir Türkçe ders kitabında; 4 tema, her bir temada 4 konu, kitap genelinde toplam 16 adet konu bulunmaktadır. İlköğretim 2. ve 3. sınıflara ait Türkçe ders kitaplarında 8'er tema, her bir temada 4 konu, kitap genelinde toplam; 32 adet konu bulunmaktadır. Her bir uzman, 1. 2. ve 3. sınıflara ait 3'er adet kitap incelediğinden, ilköğretim 1. sınıflara ait kitaplar için 48 konu, ilköğretim 2. sınıflara ait kitaplar için 96 konu ve ilköğretim 3. sınıflara ait

kitaplar için 96 konu incelemiştir. 9 adet ders kitabında toplam; 240 adet konu bulunmaktadır. Daha sonra kitaplardaki her konu için, 3 alan uzmanının ortak görüşleri doğrultusunda, kitaplarda yer alan her bir konu için, ortak bir form oluşturulmuştur. Verilerin çözümlenmesi için bu formlar kullanılmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıf Türkçe ders kitapları, genel olarak Görsel Tasarım İlkelerine ve Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Araç ve Gereçleri Yönetmeliği'ne bağlı kalınarak hazırlanmıştır. Ancak, konular içerisinde vurgulanması gereken sözcüklerin ve içindekiler listesinin daha ilgi çekecek hale getirilmesi, mesaj aktarımında kullanılan görsel elemanların alıntıyla bile yerinde kullanılması, resimlemelerde yer çizgisinin bulunması, kullanılan renklerin hedef kitlenin ilgisini çekebilecek özellikte olması ve görsel elemanların boyutlarının amaca uygunluğu açısından yakınlık-uzaklık ilişkisine dikkat edilmesi, kapağın dersin özelliğini yansıtması ve kapakta kullanılan görsel elemanların hedef kitlenin özellikleri göz önünde bulundurularak hazırlanması, karşılıklı iki sayfa halinde düzenlenen kompozisyonlar bulunuyor ise görüntü kaybı olmamasına dikkat edilmesi, sayfalarda kat izi ve buruşukluk olmaması, baskıların net temiz ve düzgün olmasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, incelenen kitaplar, belirlenmiş olan Görsel Tasarım İlkelerine, kısmen uygun bulunmuştur.

ABSTRACT

A STUDY OF THE COMPATIBILITY OF 1. 2. AND 3. YEAR TURKISH LESSON BOOKS USED IN PRIMARY SCHOOLS WITH VISUAL DESIGN PRINCIPLES

Duygu DEMİR

Department of Fine Art Education

University of Anadolu Institution of Education, June, 2008

Consultant: Assiatant Prof. Dr. H.Turgay ÜNALAN

In the century we live, changes depending on fast developments in numerous fields such as science, culture, technology and health have increased the importance of education on individuals and society.

The first step in eductaion is the primary school which is the fundamental of other stages in education. This basic step, provides children with knowledge and skills needed for human relations and social life, and tries to prepare them for life. At this stage, in order to provide an individual's realization of oneself, socialization and civilization, it is important that the individual has to gain behavioural patterns about language.

Language is not only a means that carries and transmits thoughts, but also has a function that reconstructs, completes and forms thoughts. Basics of thinking and learning begins with one's native language. Children's language and personality development is one within the other. Children start developing their adulthood characters at the same stage as they start acquiring their mother tongue. Language development is as much important as personality development. Since teaching a native language develops both personality and language skills, it plays two roles. Gaining a native language is the main purpose of the Turkish programme. In this sense Turkish lessons are of great importance.

The Turkish lesson is versatile as it includes not only reading and writing skills, but also cogitation activities and emotional behaviours. In the first years of primary schools, it is more obvious that this lesson has strong influences on skills. As a child deals with concrete things in this period, abstract concepts and expressions have to be transmitted by transforming them into concrete narrations. In order to make them understand what they read and provide a stable learning, texts have to be supported with illustrations; thus, the language is enriched with illustrations and turns to a concrete form. In this sense, in order to teach a native language effectively, some materials have to be used. Among these materials are lesson books with specific topics, prepared to improve students' knowledge and abilities. These materials play an important role in educational environments.

The turkish lesson book shouldn't be considered as a simple lesson medium, for the turkish education is generally tutored with written and didactic texts. These texts are are basic materials of education and enhance students' lifes. People's life experience contributes their balanced and healthy personalities with regards to their emotion and thoughts. Turkish lesson books enrich children not only with life experience, but also have functions such as, contributing children's visual education, making them enjoy books, gain reading habits and sense of reading.

Since pedagogists point out that visual methods are effective ways for learning, the design of illustrations are as much important as the content of turkish lesson books. Because the visual language has turned into an international language. Books should be prepared according to the visual design principles of books by paying attention to the design of text, the design of visual components, the design of pages, the design of covers and exterior features. Thus, children at the concrete stage will learn their native language in accordance with rules and will learn stablely thanks to the illustrations that make the texts concrete.

The main purpose of this study is to prove the significance and necessity of visual design principles which have to take place in books of Turkish lessons in the 1. 2. and 3. year of Primary School in the semesters of 2007-2008.

In this study, the document investigation method, one of the qualitative investigation methods, was performed. To gain data, a data collecting material of 5 parts consisting 53 principles was prepared. These parts are;

- 1.Design of Text
- 2.Design of Visual Components
- 3.Design of Page
- 4.Design of Cover
- 5.Exterior Features Intended for Production.

The validity of data collecting materials was provided by consulting 10 experts. Exemplification of this study was determined with the criteria exemplification method, one of the purposeful exemplification methods. The reliability of the obtained data was calculated by using the “Percent Compatibility Formula”. By using the narrative analysis approach, the frequencies of all obtained data were identified and the data were interpreted with the help of samples from books.

9 Turkish Lesson books from 5 different publishers prepared for the 1. 2. and 3. year of Primary Schools were investigated by 3 experts. The data collecting materials consisted of 3 options: “Yes”, “Partly”, “No”. The books were considered by using as many forms as the number of the topics in a theme. In a book belonging to the 1. year of primary school, there were 4 themes each of which consisted of 4, totally 16 topics. In a Turkish lesson book belonging to the 2. and 3. year of primary school, there were 8 themes each of which consisted of 4, totally 32 topics. As each expert investigated 3 books belonging to the 1. 2. and 3. year of primary school, they investigated 48 topics included books of 1. year, 96 topics included in books of 2. year and 96 topics included in books of 3. year primary. There were total 240 topics in 9 lesson books. A form was constituted for each topic in the books depending on the common views of these 3 experts. These forms were used in order to solve the data.

According to the results obtained from this study; Turkish lesson books of 1. 2. and 3. classes were prepared by abiding by Visual Design Principles and the Educational

Instrument Regulations of the Ministry of Education. However, the words in topics that have to be emphasized and the index lists should be more attracting, the visual components used to give messages should be used appropriately even though they are quotations, there should be lines for iconographies, the colours should be more attracting for the target people and the size of visual components should be applied by depending on the proximity-distance principles, the cover should represent the lesson and the visual components on the cover should be prepared by considering the target people, if there are compositions composed on two pages, loss of image should be prevented, folds and crinkles on pages should be avoided, printings should be clear and smooth. In this sense, depending on the Visual Design Principles, all books that were investigated were found partly appropriate.

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde desteği ve hoşgörüsüyle her zaman yanımda olan tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. H.Turgay ÜNALAN başta olmak üzere, yöntem ve uzman görüşleri konusunda yardımlarını esirgemeyen Sayın Yrd. Doç. Dr. Ş. Dilek BELET, Sayın Yrd. Doç. Mustafa TOPRAK, Sayın Yrd. Doç. Faruk ATALAYER, Sayın Öğr. Gör. Burçin TÜRKKAN ve Sayın Arş. Gör. Abdullah ADIGÜZEL'e; Balıkesir Üniversite'sinden sağladıkları kaynaklar ve her türlü görüşleri için, Sayın Yrd. Doç. Dr. Erdoğan TEZCİ, Sayın Yrd. Doç. Dr. Saadet MALTEPE ve Sayın Arş. Gör. Mehmet Ali KANDEMİR'e teşekkürlerimi sunarım.

Kitapların incelenmesinde uzman görüşü alabilmem için, koşulsuz vakit ayıran ve her türlü yardımı sağlayan değerli dostlarım, Sayın Vicdan UÇAR ve Sayın Fatma DOĞAN'a sonsuz sevgiler ve teşekkürler.

Araştırmamın her aşamasında benden sabırlarını, sevgilerini, maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen sevgili babam, annem ve kardeşime; son olarak her konuda yanımda olup, bana iyi bir dostun varlığını hissettiren Sayın Gürsoy ŞEREF'e en içten sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

ÖZGEÇMİŞ

Duygu DEMİR

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Programı
Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans	2004	Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Bölümü
Lise	2000	Kütahya Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi

İş

2004 – 2005	Grafiker. Eskişehir Alfa Ajans
2005 – 2007	Grafiker. Eskişehir Özgür Dijital AR-GE

Kişisel Bilgiler

Doğum Yeri ve Yılı	: Balıkesir - 24 Ağustos 1982
Cinsiyet	: Bayan
Yabancı Dil	: İngilizce

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZ	i
ABSTRACT	v
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	ix
ÖNSÖZ	x
ÖZGEÇMİŞ	xi
İÇİNDEKİLER	xii
TABLO LİSTESİ	xix
RESİM LİSTESİ	xx
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	1
1.1.1. Ders Kitaplarının Çocuğun Eğitimindeki Yeri ve Önemi	7
1.1.2. Türkçe Dersinin İlköğretimdeki Yeri ve Önemi	10
1.1.3. Türkçe Dersinde Ders Kitabı Kullanımının Önemi	12
1.1.4. Türkçe Ders Kitaplarında Görsel Tasarım	14
1.1.5. İlgili Araştırmalar.....	17
1.2. Araştırmanın Amacı.....	18
1.3. Araştırmanın Önemi.....	19
1.4. Sınırlılıklar	20
1.5. Tanımlar	20
2. YÖNTEM	22
2.1. Araştırmanın Modeli	22
2.2. Örneklem	23
2.3. Veriler ve Toplanması	23
2.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	25

3. BULGULAR VE YORUM.....	31
3.1. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Tasarımına İlişkin Görüşler.....	31
3.1.1. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Punto Seçiminin Uygun Olup Olmadığı.....	31
3.1.2. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Kullanılan Yazı Karakterinin Okunaklı Olup Olmadığı.....	37
3.1.3. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Harfler Arası Boşlukların Dengeli Olup Olmadığı.....	39
3.1.4. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Sözcükler Arası Boşlukların Dengeli Olup Olmadığı.....	40
3.1.5. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yazı Renklerinin Kullanılan Zemin Rengine Uygun Olup Olmadığı...	42
3.1.6. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Vurgulanması İstenen Sözcüklerin Renkli Koyu veya İtalik Olarak Bütünlüğü Bozmayacak Şekilde Tasarlanıp Tasarlanmadığı.....	44
3.1.7. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Metinlerde Kullanılan Ana Başlıkların, Anlaşılabilir Kısalıkta Olup Olmadığı.....	46
3.1.8. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında İçindekiler Listesinde Hedef Kitleye Uygun Resim Şema ve Grafikler Kullanılıp Kullanılmadığı.....	47
3.1.9. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Bilinmeyen Sözcükler İçin Kitap Sonunda Sözlüğe Yer Verilip Verilmediği.....	49
3.1.10. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Kullanılan Kaynakların Kitap Sonunda Belirtilip Belirtilmediği.....	51
3.2. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Tasarımına İlişkin Görüşler.....	52
3.2.1. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Tema Başlangıç Sayfalarında Görsel Elemanlara Yer Verilip	

Verilmediği.....	52
3.2.2. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Mesaj Aktarımında Kullanılan Görsel Elemanların Metin İçeriğine Uygun Olup Olmadığı.....	54
3.2.3. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Mesaj Aktarımında Kullanılan Görsel Elemanların Alıntı Olup Olmadığı.....	56
3.2.4. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Mesaj Aktarımında Kullanılan Görsel Elemanların Mesajı Özetleyici ve Bilgilendirici Şekilde Tasarlanıp Tasarlanmadığı.....	58
3.2.5. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Resimlemelerde Kullanılan Çizimlerin Hedef Kitleye Uygun Olacak Şekilde Gerçeğine Uygun Resmedilip Edilmediği.....	60
3.2.6. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Resimlemelerde Yer Çizgisi Kullanılıp Kullanılmadığı.....	61
3.2.7. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Resimlemelerde Kullanılan Renklerin Hedef Kitlenin İlgisini Çekebilecek Özellikte Olup Olmadığı.....	63
3.2.8. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Öğrenci Yaş Seviyesi Dikkate Alındığında Kullanılan Görsel Elemanların Yalın ve Anlaşılır Olup Olmadığı.....	65
3.2.9. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sayfalarda Vurgulanmak İstenen Görsel Elemanların Hedef Kitleye Uygun Olacak Şekilde, Önem Sırasına Göre Yerleştirilip Yerleştirilmediği.....	67
3.2.10. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Konuyla Bağlantısı Açısından Tasarımda Bütünlük İlkesine Uygun Olup Olmadığı.....	69
3.2.11. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Sayfaya Yerleştirilmesinde Tasarımda Denge İlkesine Dikkat Edilip Edilmediği.....	70
3.2.12. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel	

Elemanların Boyutlarının Amaca Uygunluğu Açısından Oran-Orantıya Dikkat Edilip Edilmediği.....	72
3.2.13. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Boyutlarının Amaca Uygunluğu Açısından Yakınlık-Uzaklık İlişisine Dikkat Edilip Edilmediği.....	74
3.3. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sayfa Tasarımına İlişkin Görüşler.....	77
3.3.1. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sayfa Düzeni Yazı Karakteri Satır Boşluğu ve Kenar Boşluk Ayarlarının Bütünlük İçinde Olup Olmadığı.....	77
3.3.2. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Tipografik Elemanlarla Görsel Elemanların Birbiriyle Uyumlu Bir Bütünlük ve Devamlılık Oluşturup Oluşturmadığı.....	80
3.3.3. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Sayfaya Okuma Akışını Engellemeyecek Şekilde Uygun Yerleştirilip Yerleştirilmediği.....	82
3.3.4. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sayfa Tasarımında Görsel Ögelere Öğrenci Düzeyine Göre Yeterince Yer Verilip Verilmediği.....	83
3.3.5. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Karşılıklı İki Sayfa Halinde Düzenlenen Bir Kompozisyon Bulunup Bulunmadığı.....	85
3.3.6. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İki Sayfanın Birleşiminde Yer Alan Görsellerde Ciltlemeden Dolayı Görüntü Kaybı Olmamasına Dikkat Edilip Edilmediği.....	87
3.3.7. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sayfa Numarasının Ayrı Bir Tasarım Elemanı Olarak Düzenlenip Düzenlenmediği.....	89
3.4. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımına İlişkin Görüşler.....	91
3.4.1. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak	

Tasarımının Dersin Özelliğiyle Uyumlu Olup Olmadığı.....	91
3.4.2. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapakta Kullanılan Görsel Elemanların Hedef Kitlesindeki Öğrenci Seviyesine Uygun Olup Olmadığı.....	95
3.4.3. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapakta Kullanılan Renklerin Hedef Kitlenin İlgisini Çekebilecek Özellikte Olup Olmadığı.....	98
3.4.4. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapakta Kullanılan Renklerin Figür ve Nesnelerin Gerçek Renklerini Yansıtmayı Yansıtmadığı.....	99
3.4.5. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımında Kitap Kapağında veya Sirtında Yayınevi İsmi Veya Ambleminin Yer Alıp Almadığı.....	101
3.4.6. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımında Kitap Adı ve Öğrenci Sınıf Düzeyine Uygunluğuna Yer Verilip Verilmediği.....	102
3.4.7. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İç Kapak Ön Yüzünde Kitap Adı ve Kullanılacağı Okul Türünün Yer Alıp Almadığı.....	104
3.4.8. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İç Kapak Ön Yüzünde Yazar/Yazarların Adına (Varsa Akademik Ünvanı) Yer Verilip Verilmediği.....	105
3.4.9. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İç Kapak Arka Yüzünde Hazırlayan/Hazırlayanların Adının Yer Alıp Almadığı.....	107
3.4.10. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İç Kapak Arka Yüzünde Görsel Tasarımcı/Tasarımcıların Adının Yer Alıp Almadığı.....	108
3.4.11. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İç Kapak Ön veya Arka Yüzünde Kitabın Basım Yeri ve Yılına Yer Verilip Verilmediği.....	110
3.4.12. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İç Kapak	

Ön veya Arka Yüzünde Yayınevinin Adresi Varsa Amblesinin Yer Alıp Almadığı	111
3.4.13. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İkinci Yaprak ve Devamında Yaprığın Ön Yüzü İle Birlikte İstiklal Marşı'nın İlk İki Kıtasına Yer Verilip Verilmediği.....	112
3.4.14. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İkinci Yaprak ve Devamında Yaprığın Arka Yüzünde Öğrenci And'ının Bulunup Bulunmadığı.....	114
3.4.15. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında İkinci Yaprak ve Devamında Atatürk'ün Resmi ve Resmin Alt Kısımında “M. Kemal Atatürk” Yazısına Yer Verilip Verilmediği.....	115
3.4.16. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Arka Kapakta Yaş Seviyesine Uygun Görsel Tasarımlara Yer Verilip Verilmediği.....	117
3.4.17. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Karmaşık Bir Etki Yaratmaması İçin Kapakta Çok Çeşitli Yazı Karakterinin Kullanılmasından Kaçınılıp Kaçınılmadığı.....	118
3.5. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Üretime Yönelik Dış Yapı Özelliklerine İlişkin Görüşler.....	120
3.5.1. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Boyutların Sınıf Düzeyine Göre A4 (21x29.7) Boyutuna Uygun Olup Olmadığı.....	120
3.5.2. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Kapağın Mukavva Cilt veya Kartondan Yapılıp Yapılmadığı.....	123
3.5.3. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Cildin Dayanıklı Olup Olmadığı.....	124
3.5.4. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Kağıt Kalitesi ve Kullanım Açısından Kitabın Mat Kuşe Kağıda Basılıp Basılmadığı.....	126
3.5.5. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Sayfalarda Kat İzi veya Buruşukluk Olmamasına Dikkat Edilip	

Edilmediği.....	127
3.5.6. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Baskıların Net Düzgün ve Temiz Olup Olmadığı.....	129
4. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	132
4.1. Sonuçlar.....	132
4.2. Öneriler.....	134
4.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	135
4.2.2. Araştırmaya Yönelik Öneriler.....	135
EKLER.....	137
KAYNAKÇA.....	158

TABLO LİSTESİ

Tablo	Sayfa
1. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Tasarımına İlişkin Görüşler.....	32
2. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Tasarımına İlişkin Görüşler.....	53
3. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sayfa Tasarımına İlişkin Görüşler.....	78
4. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımına İlişkin Görüşler.....	92
5. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Üretime Yönelik Dış Yapı Özelliklerine İlişkin Görüşler.....	121

RESİM LİSTESİ

Resimler	Sayfa
Resim 1: A1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.11	33
Resim 2: D2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.32	34
Resim 3: E2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.40	35
Resim 4: A3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.14	36
Resim 5: E3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.63	37
Resim 6: D3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.18	38
Resim 7: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.13	40
Resim 8: E3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.68	41
Resim 9: D2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.78	42
Resim 10: B1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.16	43
Resim 11: D3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.106.....	45
Resim 12: E2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.15	45
Resim 13: E3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.56	47
Resim 14: D3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	48
Resim 15: A1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.7	49
Resim 16: E2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.137	50
Resim 17: A3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.122	51
Resim 18: E2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.72	54
Resim 19: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.65	55
Resim 20: D2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.38	57
Resim 21: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.38	57
Resim 22: D3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.20	59
Resim 23: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.54	61
Resim 24: E3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.17	62
Resim 25: A2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.10	63
Resim 26: B1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.11	64
Resim 27: A3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.15	65
Resim 28: A2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.59	66

Resim 29: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.23	68
Resim 30: D2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.54	70
Resim 31: E3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.48	71
Resim 32: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.56	73
Resim 33: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.50	75
Resim 34: A2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.46	75
Resim 35: E3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.68	79
Resim 36: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, ss.66,67	81
Resim 37: D2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.46	83
Resim 38: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.31	84
Resim 39: B1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, ss.20,21	86
Resim 40: E2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, ss.104,105	86
Resim 41: E2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, ss.126,127	88
Resim 42: B1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, ss.12,13	89
Resim 43: E2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.104	90
Resim 44: A1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.26	90
Resim 45: A1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	94
Resim 46: A3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	94
Resim 47: E2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	96
Resim 48: A3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	97
Resim 49: E3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	99
Resim 50: A2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	100
Resim 51: B1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	102
Resim 52: D3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	103
Resim 53: D2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	105
Resim 54: A1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	106
Resim 55: B1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.2.....	108
Resim 56: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	109
Resim 57: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.2.....	110
Resim 58: E2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	112
Resim 59: D2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	113
Resim 60: E3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.4.....	115

Resim 61: A3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	116
Resim 62: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	118
Resim 63: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	119
Resim 64: A3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.37	122
Resim 65: A1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	124
Resim 66: E2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	125
Resim 67: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.55	127
Resim 68: E3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.85	128
Resim 69: E2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.74	130
Resim 70: A3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.18	130

1. GİRİŞ

1.1. Problem

Bireyin hayatını dengeli bir şekilde sürdürebilmesi ve yaşadığı topluma uyum sağlayarak, yapıcı bir üye olarak katkıda bulunabilmesi için birtakım davranış özelliklerine sahip olması gerekmektedir. Birey ve toplum açısından büyük önem taşıyan bu durum, ancak eğitim yoluyla gerçekleştirilebilir.

Eğitim en genel anlamıyla, insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir. Bu süreçten geçen insanın kişiliği farklılaşır. Bu farklılaşma bireyin kazandığı bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleşir. Bireyin yaşamının tümünü kapsayan bu süreç, insanın içinde yaşadığı toplumdan topluma değişiklik gösterir. Bireyin kişiliği de üyesi olduğu toplumdan tarafından belirlenir ve şekillendirilir (Özkan, 2006, s.37).

Sosyal bir varlık olan insan, paylaşımında bulunduğu bireylere, duygu, düşünce ve isteklerini bildirmek, onların bildirdiklerini de anlamak amacıyla, iletişim kurmak zorundadır. İletişim en genel anlamıyla, bireyler arasında her türlü mesaj alışverişidir. Mesaj alışverişi, belirlenen amaca yönelik olarak değişik biçimlerde gerçekleştirilebilir. İlk insandan günümüze kadar, iletişim kurmak için pek çok araç kullanılmış olsa da en etkili araç sesli-sözlü dildir (Belet, 2005, s.1).

Dil, insanlar arasında karşılıklı haberleşme aracı olarak kullanılan duygu düşünce ve isteklerin ses, şekil ve anlam bakımından her toplumun kendi değer yargılarına göre şekillenmiş ortak kuralların yardımı ile başkalarına aktarılmasını sağlayan seslerden örülü çok yönlü ve gelişmiş sistemdir (Korkmaz, 1995, s.12). Bireylerin çevrelerinde gerçekleşen olayları anlaması ve bunlara tepkide bulunması, çevrelerinde yaygın olarak konuşulan dili anlamalarına ve bu dilde tepkide bulunmalarına bağlıdır. Öğrenmelerin

tamamına yakını, öğrenilmiş dil üzerine gerçekleşmektedir. Bu bağlamda öğrenmelerin oluşmasında, dilin önemi ve üstünlüğü tartışılmaz.

Süreç içerisinde bireyin, anlama, konuşma, yazma ve okuma becerilerini geliştirmesi beklenir. Anlama, doğumdan hemen sonra; konuşma, yaklaşık bir yaş civarında; yazma ve okuma ise okul eğitimiyle başlamaktadır. Bu dört becerinin ortak noktası bireyin düşünme gücünün gelişmesiyle ilgilidir. Dilin geliştirilebilmesi için, temel olan bu dört kanalın geliştirilmesi gerekir. Bu nedenle, dil öğretimine formal olarak başlandığı ilköğretim basamağında, bir toplum bireyelerine bu becerileri kazandırmak ve bireyelerin dile egemen olmalarını sağlamak ilköğretim basamağının temel görevi ve amacı olmalıdır. Dilin öğrenilmesi kısaca;

1. Düşünceye egemen olunmasına,
2. Kişiliğin gelişmesine ve kişinin yaşama hazırlanmasına,
3. Sonraki öğrenmelerin daha kolay gerçekleşmesine katkıda bulunacaktır (Kutlu, 1999, s.15).

Dil, bireyelerin içinde buldukları topluma göre semboller bakımından farklılık göstermektedir. Farklı toplumlarda, farklı semboller kullanılarak dünya üzerinde farklı diller ortaya çıkmıştır. Her toplumun benimsediği dil o toplumun anadilini oluşturmaktadır (Belet, 2005, s.2).

Anadili bireyin önce yakın aile çevresinden sonra ilişkili bulunan çevrelerden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireyelerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir. (Aksan, 1990, s.81) Anadili olmayan bir toplumun, anadili olmayan bir insanın varlığından söz edilemez. Hepimiz anadili içinde doğar, gelişir ve şekil alırız. Birey olmayı, ulus bilincini, düşünmeyi ve bir şeyler üretmeyi, kalkınmayı, gelişmeyi, çağa ayak uydurmayı ve onu yakalamayı, hep anadilimiz sayesinde sürdürebiliriz. Çevremize anadilimizle bakar, olup bitenleri onunla algılarız. Bu nedendir ki anadil hayatımızda çok önemli rol oynamaktadır (Kavcar, 1999, s.15).

Temelleri ailede atılan anadili önceleri systemsizdir, aile ve çevrenin dil özelliklerini yansıtır. İlköğretim döneminde bir sistem içine sokulur. Bu dönem içinde yapılacak

çeşitli etkinliklerle çocuk, dilinin dayandığı kuralların farkına varmaya ve bunları iletişim sürecinde uygulama bakımından tutum ve alışkanlıklar kazanmaya başlar. Okuma ve yazma davranışlarının kazanılması, çocuğa içinde yaşadığı dünyayı daha iyi anlayabilmenin kapılarını açar (Aşılıoğlu, 2000, s.434).

Anadili öğretiminin ve dil becerilerinin geliştirilmesi eğitimde giderek kaygı duyulan bir konu olduğundan, anadili öğretiminin gerçekleştirildiği derslerin önemi giderek artmaktadır. Ülkemizde, anadili öğretimin gerçekleştirildiği ve dil becerilerinin kazandırılmaya başlandığı yer olan ilköğretimde, Türkçe dersleri temel ve önemli derslerden biridir.

Türkçe dersi, çeşitli düzeylerde okuma ve yazma becerisi yanında, düşünme faaliyetlerini ve duyuşsal davranışları da içine alan çok yönlü bir derstir. İlkokulların ilk sınıflarında bu dersin beceri yönü daha belirgindir. Bununla birlikte, bu dönemden başlayarak Türkçe dersleri düşünme gücünün de geliştirilmesine yardım eder.

İlköğretimin ilk yıllarında (7-9 yaş arası) çocuk, somut işlemler döneminde olduğundan, çevresiyle somut ilişkilerden elde ettiği imgeleri usunda işlemleyerek eski imgelerle yenileri arasında bağlaşımlar kurarak yeni bir şema oluşturur. Realisttir, her şeyi tam görmek ve algılamak ister. Yer çizgisi ve hiyerarşi onun için önemli olduğundan, gördüğü her resimde bu özellikleri arar. Düşünme süreçleri çocuk tarafından gözlenebilen gerçek olaylara yöneliktir. Çocuklar bu dönemde dili etkili kullanmakla birlikte, soyut kavramları anlama yeterliğine henüz ulaşmamıştır.

Hayran'ın (2006, s.68), Marshall (1994, s.31)'den aktardığına göre, çocukta dil gelişimi ile kişilik gelişimi iç içedir, birlikte olgunlaşır. İleride yetişkin kişiliğın özellikleri çocukta bilinçaltına nasıl yerleşiyorsa, anadilin tadı da bilinçaltına bu yaşlarda yerleşir. Çocukluk dönemi kişilik gelişimi açısından olduğu kadar, dil gelişim açısından da önemlidir. Bu nedenle anadili öğretimi ikili rol oynar. Hem kişiliği, hem de dil becerisini geliştirir. İlköğretimde Türkçe öğretiminin en temel hedefi anadili kazandırmak olduğundan, bu dönemde ders kitaplarında kullanılacak metinlerin,

okuma-kavrama ve dil düzeyine uygunluğu bakımından özenle seçilmesi gerekmektedir.

Bu dönemde çocuğa, soyut kavram ve deyimlerin somut yollarla açıklanması gerekmektedir. Okuduğunu anlayabilmesi ve kalıcı öğrenmelerin sağlanabilmesi için, metinlerin görsellerle desteklenmesi gerekmektedir. Böylece dil, resimlerle zenginleşerek, somut hale gelmektedir. Bu bağlamda anadili öğretiminin etkili biçimde gerçekleştirilebilmesi için, birtakım materyaller kullanılması gerekmektedir.

Yaşadığımız çağda, teknoloji ve iletişim alanındaki gelişmelere dayalı olarak, öğretim araçları, bilim ve teknolojiyle paralel olarak çoğalmış ve çeşitlenmiştir. Etkileşimli CD, bilgisayar, internet, e-kitap vb. modern araçlara rağmen, basılı öğretim araçları halen geçerliliğini sürdürmektedir. Basılı öğretim materyalleri içerisinde, ders kitapları çok önemli bir yere sahiptir.

Belirli bir dersin programında öngörülen konuların işlendiği; öğrencilere bilgi, beceri kazandırmak amacıyla hazırlanmış temel bir kaynak olan ders kitabı; öğretimde en çok kullanılan görsel araçların başında gelmektedir (Uluğ, 1991, s.121). Bozkaya'nın, Willis (2001)'den aktardığına göre, bunun temel nedenleri arasında;

- Ders kitabının herhangi bir ortamda teknik bir donanım gereksiz tek başına kullanılabilir olması,
- Öğrenme hızına bağlı olarak öğrenci kontrolünde kullanılabilir olması,
- Diğer öğrenme araçlarına göre oldukça düşük maliyetle öğrenciye ulaşabilmesi,
- Öğrencinin ders kitabını istediği yere taşıyarak, dilediği anda kolaylıkla kullanabilmesi sayılabilir.

Ders kitapları öğretme ve öğrenme sürecinde öğrencilerin neler öğreneceği, öğretmenlerin neler öğreteceği ve bu sürecin yürütmesinde nasıl bir yöntem uygulanacağını yol göstericisi olarak etkili bir kaynaktır, bu nedenle ders kitaplarının içeriği, teknik ve fiziksel özellikleri oldukça önemlidir (Atmaca, 2006, s.318).

İlk ve orta öğretim kurumlarımızda okutulmakta olan ders kitapları, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın onayı alındıktan sonra, bakanlığın yayın organı olan Tebliğler Dergisi'nde yayınlanarak kullanılabilir duruma gelmektedir. Ancak genel kanı, hazırlanan ders kitaplarının büyük bir kısmının biçim, tasarım ve içerik açısından tekrar gözden geçirilmesine gereksinim bulunduğu yönündedir (Çalık, 2001, s.1).

Eğitim ortamında kullanılan materyallerin, elde edilen başarı ile doğrusal bir ilişkisi olduğu kabul edildiğinden, eğitim ortamlarında uygun araç-gereç kullanmak ve bu araç-gereçleri seçerken özen göstermek gerekmektedir. Eğitimde amaçlara daha kısa sürede ulaşma ve kalıcı öğrenmelerin sağlanması gibi işlevleri olan araç ve gereçler, Türkçe dersinin de amaçlarına ulaşmasını kolaylaştırmaktadır. Bu araç-gereçler tür ve nitelik olarak çok çeşitli olabilir. Ancak anadili dersi söz konusu olduğunda en önemlisi Türkçe ders kitaplarıdır.

Türkçe dersi için kitabı, diğer derslerde olduğu gibi yalnızca bir ders aracı olarak düşünmek doğru değildir. Çünkü Türkçe öğretimi genellikle yazınsal ve öğretici metinlerle yapılır. Bu metinler öğretimin temel araçlarıdır. Anadilin akıcılığı, duygu ve düşünce zenginliğinin yansıtıldığı metinlerle yapılan çalışma ve incelemeler, öğrencilere yaşantı zenginliği kazandırır. İnsan yaşantısıyla, deneyimleriyle ilgili bu yaşantılar; onların duygu ve düşünce bakımından gelişmiş dengeli ve sağlıklı bir kişilik yapısı oluşturmaya önemli katkı sağlar. Türkçe ders kitabının aynı zamanda, çocuğun görsel eğitimine katkıda bulunmak, ona kitabı sevdirmek, okuma alışkanlığı ve zevki kazandırmak gibi birçok işlevi bulunmaktadır.

Türkçe ders kitaplarında, bilginin ya da mesajın içeriği kadar nasıl düzenlendiği ve iletildiği de önemli bir unsurdur. Günümüzde görsel bilginin kullanımı çoğalmıştır. Görsel dil, evrensel bir dil niteliği kazanmıştır. İlköğretimin ilk yılları için hazırlanacak olan Türkçe ders kitaplarında, bu durumun önemi unutulmamalıdır çünkü bu dönem çocuğun estetik değerlerinin oluşmaya başladığı bir dönemdir.

Görsel elemanların yaş seviyesine uygun ve anlaşılır bir şekilde kullanıldığı kitaplar, her zaman daha ilgi çekici olacaktır. Çocuk ilgisini çektiği için kitaptaki konuları takip etme isteği duyacaktır. Böylece sürekli okumak isteyecek, okudukça hem okuma hızı gelişecek hem de daha kalıcı öğrenmeler sağlanmış olacaktır. Bu nedenle; kitapların amacı sadece, bilgisel tavır kazandırmak olmamalıdır, çünkü böyle bir kitap, öğrencide okuma zevki uyandırmaz. Etkili ve doğru görsellerin kullanıldığı bir kitap; sadece bilgi vermekle kalmayıp, geleceğin estetik değerlere sahip bireylerinin yetiştirilmesini de sağlayacaktır.

Ders kitapları özellikle İlköğretim 1. 2. ve 3. sınıf Türkçe derslerinde çok önemli bir yere sahiptir. Çünkü ilköğretim, okumayı sevdirmeye ve iyi okuma alışkanlığı kazandırmada bir başlangıç dönemidir. Türkçe kitapları öncelikle çocukları diğer yayınları okumaya hazırlar. Düşünme ve öğrenmenin temeli önce anadile dayanır. Türkçe dersleri ile çocuk, ilk olarak ailesi ve yakın çevresinden öğrenmiş olduğu anadilini kurallarına uygun bir şekilde öğrenmeye başlar. Türkçe dersi, çeşitli düzeylerde okuma ve yazma becerisi yanında, düşünme faaliyetlerini ve duyuşsal davranışları da içine alan çok yönlü bir derstir. İlkokulların ilk sınıflarında bu dersin beceri yönü daha belirgindir. Seçilen metinler sanat değeri taşır ve eğiticiştir. Çocuk Türkçe kitaplarında yer alan öyküler, masallar, şiirler, fıkralar ve fabllar ile sözlü ve yazılı anlatımını geliştirir, çevresiyle daha kolay iletişim kurar, anlatılanları pekiştirir, karşılaştırır, bunları alışkanlığa dönüştürür ve bilgiyi yaşantısına yansıtma olanağına ulaşır.

İlköğretim seviyesi için yazılacak ve basılacak Türkçe ders kitaplarının niteliği çok önemlidir. Metinler; çocuğa hem dilin doğru kullanımı öğretebilecek, hem de kültüründen örnekler sunabilecek şekilde, yalın ve anlaşılır bir dille, çocuğun okuma-kavrama ve dil düzeyine uygunluğu bakımından özenle seçilmiş olmalıdır. Yazı karakterleri, kullanılan renkler, çizimler, görsel elemanların boyutları ve çeşitliliği, kitap boyutları, kitap cildi gibi görsel tasarım elemanlarının seçimi çocuğun yaş seviyesine uygun bir şekilde seçilmelidir. Metinler görsellerle mutlaka desteklenmelidir. Bu sayede kitap, daha ilgi çekici bir hal alacaktır. Metin Tasarımı, Görsel Elemanların Tasarımı, Sayfa Tasarımı, Kapak Tasarımı ve Üretime Yönelik Dış Yapı Özellikleri'nden oluşan

görsel tasarım ilkeleri, kitaplarda eksiksiz uygulanmalıdır. Bu sayede öğrenciler, imgelerle metin arasında, yazınsal ve figüratif sözcükler arasında akıcı bir biçimde yer değişikliği yapabilecek, görsel dilleri geliştirecektir.

Bu araştırmada, Türkçe öğretiminde materyal kitap incelenmesine; çocuklar somut işlemler döneminde olduğundan, ders kitaplarının çocukların gelişimine katkıları açısından gereksinim duyulmuştur. Bu bağlamda araştırma, çocuğun öğrenme ortamındaki niteliğinin öneminden yola çıkarak, İlköğretim 1. 2. ve 3. sınıflar için hazırlanmış Türkçe ders kitaplarındaki, görsel tasarım ilkelerinin önemini ve gerekliliğini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

1.1.1. Ders Kitaplarının Çocuğun Eğitimindeki Yeri ve Önemi

Ders kitabı, ilk defa Eski Mısır'da Milattan Önce (M.Ö.) 4000 yıllarında papirüs rulosu üzerine yazılıp çizilmiş matematik, tıp ve düzlem geometri ile ilgili olarak ortaya çıkmıştır (Kaya, 2002, s.88; Tekışık, 1986, s.1).

Çilenti'nin (1986, s.118) Blond'dan aktardığına göre, kağıt ilk defa M.S. yüz beş yılında Çin'de bulunmuştur. Ancak kağıt yapma yöntemi, yedi yüz yıl sonra Arap ülkelerine gelebilmiştir. O zamana kadar gerek Orta Doğu, gerekse Batı ülkelerinde sayfalı kitaplar veya rulolar için papirüs; ağaç kabukları, balmumlu ağaç tabletler, fildişi tabletler, parşömen (koyun derisi) ve velium (dana derisi) kullanılmıştır. Böylece Çinlilerin ipeği, Mısırlıların papirisü ve Romalıların parşömeni modern kitaba ulaşmada tarihsel birer basamak oluşturmuşlardır.

Türk eğitim tarihine bakıldığında ise ilk resimli Türkçe alfabe ve okuma kitabımız Hafız Refi adında bir öğretmenimiz tarafından 1874 yılında İstanbul'da yayımlanan Elifbâ-yı Osmanî başlıklı kitaptır. Kitapta 31 adet, gravür biçiminde yapılmış hayvan resmi vardır. Bu kitap, dört-beş yaş çocukların, on-on bir yaşına kadar devam ettikleri sıbyan mekteplerinde alfabe öğretmek amacıyla kullanılan en eski ve yaygın kitaptır. (Akyüz, 2000, s.25)

Kitap, tarih boyunca tek yönlü bir iletişim aracı olarak görülürken, günümüzde artık bilgiyle etkileşim kurulan bir araç olarak kabul edilmektedir.

“Kitap, eğitim açısından; kullanma kolaylığı olan, her öğrencinin ulaşabildiği, bilgilerin dolaysız olarak verildiği, sürekli kullanılabilen, her an başvurulabilen, sözel öğretimin boşluklarını doldurabilen bir araçtır” (Kılıç ve Seven, 2002, s.26).

Eğitim, bireyde istendik davranış oluşturma ya da değiştirme sürecidir (Senemoğlu, 2004, s.86). Bu değişikliğin gerçekleşmesi için uygun strateji, yöntem ve tekniklerin doğru belirlenmesi gerekir. Öğretim araçları, kullanılması gereken strateji, yöntem ve tekniklerin başarılı bir şekilde uygulanması sırasında ihtiyaç duyulan materyallerdir. Okullarda öğretim programlarına dayalı olarak hazırlanmış ders kitapları en çok kullanılan öğretim materyalidir (Kılıç ve Seven, 2002, s.17).

Ders kitapları; bir derste, bilgilerin öğrenciye aktarımı sürecinde öğrencinin yaş ve bilgi seviyesine uygun, öğretim programları esas alınarak hazırlanmış basılı eğitim araçlarıdır. “Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği”nde de “Her tür ve derecedeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılacak olan, konuları öğretim programları doğrultusunda hazırlanmış basılı eser” olarak tanımlanmaktadır (Ceyhan ve Yiğit, 2004, s.14).

“Kitaplar, onlarsız sağır ve dilsiz olabileceğimiz çok güçlü araçlardır”. Çünkü öğrencilerin, derste anlatılan bilgilerin doğruluğunu karşılaştırabileceği tek bilgi kaynağı ders kitaplarıdır. Bu nedenle ders kitapları öğrenci için bir zorunluluk değil, onun istekle ulaşacağı, bilme merakını gidereceği, uygulama isteği yaratan bir kaynak olmalıdır (Doyran, 1997, s.37). Ders kitapları, öğretme öğrenme sürecinde özellikle planlı eğitim uygulamalarında öğrencilerin neler öğrenebileceği ve öğretmenlerinse neler öğreteceğini önemli ölçüde belirleyen kaynaklar olduğundan, öğretmen ve öğrencinin temel başvuru kaynağıdır (Tertemiz ve Diğerleri, 2001, s.1).

Ders kitapları öğrenciye aktarılan bilginin öğrenci tarafından daha kalıcı bir şekilde öğrenilmesinde kullanılacak en temel kaynaklardır. Çünkü öğrenci anlatılanı

pekiştirme, karşılaştırma, bunları alışkanlığa dönüştürme ve bilgiyi yaşantısına yansıtma olanağını ilk olarak ders kitaplarıyla bulur.

“Ders kitabı bilgiyi, bilgiye ulaşma yollarını aktaran en eski ve önemini yitirmemiş öğretim aracıdır. Çocuğa yönelikse, resimlemesi, tasarımı farklı bir tavır gerektirir. Uyarıların, uyarma duyarlılığının, her geçen gün daha da şiddetlendiği günümüzde ders kitapları çocuklara, görsel açıdan ölçülü, amaca uygun, estetik tasarımlar olarak sunulmalıdır” (Kaya, 1996, s.152).

Bazı kesimlerde ve bazı durumlarda eve ilk giren kitap olduğundan, ders kitabı ufak bir aile kütüphanesinin ilk çekirdeğini oluşturmaktadır. Öyle bir çekirdek ki, öğrencide düşünme, yorumlama, dinleme, konuşma, okuma, yazma gibi iletişim becerilerini; olumlu toplumsal tutumları, çalışmadan tat almaya, insani değerlere saygıyı ve uluslar arasındaki kardeşlik duygusunu geliştirmeye yardımcı olacak meyvelere dönüşebilecektir (Gözütok, 1996, s.77).

İlköğretime bağlı okullarda okutulmakta olan her dersin bir kitabı bulunmaktadır. Ders kitapları öğrenciye aktarılan bilginin öğrenci tarafından daha kalıcı bir şekilde öğrenilmesinde kullanılacak en temel kaynaklardır. Ders kitapları, öğrenciler için temel bir başvuru kaynağı olduğundan, öğretim süreci içinde büyük bir önem taşımaktadır. Öğretmenlerin de öğretim süreci içinde izleyeceği yolu göstermektedir. Ders kitaplarının özellikle, ilköğretimde önemi daha da büyüktür. İlköğretim, okumayı sevdirmeye ve iyi okuma alışkanlığı kazandırmaya bir başlangıç dönemidir. Bu nedenle ilköğretim çağındaki çocuklar için yazılacak ve basılacak kitapların niteliği ön plana çıkmaktadır (Tertemiz ve Diğerleri, 2001). Bu bağlamda ders kitabı, öğretme-öğrenme sürecinin vazgeçilmez görsel ve en çok kullanılan araçlarıdır (Demirel, 1999, ss. 51-52).

Çocuk, dersi kitabından izlerken, görselleşmiş bilgiyi farkında olmadan benimseyip öğrenir. Farkında olmadan aldığı başka bir değer de, estetik değerlerdir. İlköğretimin ilk yılları, çocuğun estetik değerlerinin kazanıldığı, geliştiği bir dönemdir. Bu nedenle ders kitabı sadece bilgi verme amacına değil, çocuktaki estetik değer yargılarının ortaya çıkmasına da hizmet etmelidir.

1.1.2. Türkçe Dersinin İlköğretimdeki Yeri ve Önemi

İlköğretim, eğitim süreci içindeki ilk basamaktır ve diğer eğitim basamaklarının temelini oluşturmaktadır. Böylece bu temel eğitim, toplumun yalnızca eğitim sistemini değil, aynı zamanda toplumun sosyal, ekonomik ve siyasal sistemini de olumlu ya da olumsuz etkiler. Bu nedenle toplumlar, sosyal değişimin, siyasal gelişmenin ve ekonomik kalkınmanın ön koşulu olarak tüm vatandaşlarını ilköğretimden geçirmeyi öngörürler (Kaya, 2002, s.95).

İlköğretim bireylere, karşılaştıkları sorunları çözmede, toplum değerlerine uyum sağlamada ve toplum kurallarını uygulamada temel davranışlar kazandırır. Bunun yanında öğrencileri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirerek yaşama ve üst öğrenime hazırlaması açısından da Ulusal Eğitim Sistemi içerisinde önemli bir yere sahiptir (Gültekin, 1999, s.2).

Belet'in (2005, s.5), Özdemir (1987, ss.12-13)'den aktardığına göre; bireyin kendini gerçekleştirme, gelişme ve değişmelere uyum sağlayacak biçimde kendini yetiştirme, toplumsallaşması ve kültürlenmesini amaçlayan ilköğretim basamağında, iletişim kurma, toplumsallaşma ve kültürlenmenin temel gereği olan anadili öğretiminin gerçekleştirilmesinde Türkçe dersi oldukça önemli bir yere sahiptir. Bireylerin anlama-anlatma gücünü geliştirmeyi ve iletişim kurma gereksinimini en etkili biçimde karşılamayı amaçlayan Türkçe dersinin genel özellikleri şöyle sıralanabilir:

- Türkçe dersi okuma, yazma, dinleme ve konuşma olmak üzere birbirine bağlı dört temel beceri alanına dayanır.
- Bu dört beceri her birinin gerektirdiği özel yöntemlerden yararlanılarak bir bütün olarak yürütülür.
- Türkçe dersi bir alışkanlık dersidir, bilgiden çok uygulamaya dayalıdır.
- Türkçe dersi tüm derslerin temelidir. Çünkü bu derste edinilen okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerileri tüm derslerin ortak etkinlik alanıdır.

Türkçe dersi, çeşitli düzeylerde okuma ve yazma becerisi yanında, düşünme faaliyetlerini ve duygusal davranışları da içine alan çok yönlü bir derstir. İlkokulların ilk sınıflarında bu dersin beceri yönü daha belirgindir. Bununla birlikte, bu dönemden başlayarak Türkçe dersleri düşünme gücünün de geliştirilmesine yardım eder. Bu dersler sırasında, öğrencilerin kelime hazineleri genişler, yeni kavramlar öğrenilir, olaylara insanlara ve çevreye değişik açılardan bakma yeteneği gelişir, hayal gücü kuvvetlenir. Öte yandan, öğrenciler okudukları ve dinledikleri yazılardaki insan ve bazı olaylara karşı duygusal tepkiler gösterirler. Böylece, Türkçe dersleri öğrencilerin duygusal gelişmelerine yardım eder.

Bireyin, bilgi ve yaşantı birikimini zenginleştirebilmesi, her şeyden önce, anlama ve anlatma becerilerini çok iyi geliştirmiş olması gerektirir çünkü bilgi ve yaşantı zenginliği, öğrenmeye koşut bir süreci içerir. Bilgi aktarımını kolaylaştırarak, öğrenmeyi çabuklaştırmanın en temel yolu ise, bireylere anlama ve anlatma aracı olan dille ilgili davranış örüntülerinin kazandırılmasıdır. Türk eğitim sisteminde, bireylere zihinsel gelişimlerine ve toplumsal gereksinimlerine dayalı olarak dilsel becerilerin kazandırılması görevi, anadilini temel alan Türkçe öğretimine verilmiştir (Sever, 1995, s.2).

Türkçe dersinin en temel hedefi, bireylere “anadillerini kazandırmak” tır. Bu hedefe ulaşmada izlenen yol, “İlköğretim Okulları Türkçe Öğretim Programı”nda belirlenmiştir (Belet, 2005, s.6).

İlköğretim okullarında Türkçe öğretiminin genel amaçları, Milli Eğitimin temel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak şöyle sıralanabilir:

- Öğrencilere görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını tam ve doğru olarak anlama gücü kazandırmak.
- Onlara görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını, incelediklerini ve düşündüklerini, tasarladıklarını söz ya da yazı ile doğru ve amaca uygun olarak anlatma beceri ve alışkanlığını kazandırmak.

- Öğrencilere Türk dilini sevdirmek, kurallarını sezdirmek, onları Türkçeyi gelişim süreci içinde bilinçli, özenle ve güvenle kullanmaya yöneltmek.
- Onlara dinleme, okuma alışkanlığı ve zevkini kazandırmak, estetik duygularının gelişmesine yardımcı olmak.
- Türlü etkinliklerle öğrencilerin sözcük dağarcığını zenginleştirmek.
- Onların ulusal duygusunu ve ulusal coşkusunu güçlendirmede kendi payına düşeni yapmak.
- Sözlü ve yazılı Türk ve dünya kültür ürünleri yoluyla Türk kültürünü tanıma ve kazanmalarında, Türk yurdunu ve ulusunu, doğayı, hayatı ve insanlığı sevmelerine yardımcı olmak.
- Onlara bilimsel, eleştirci, doğru, yapıcı ve yaratıcı düşünme yollarını kazandırmada Türkçe dersinin payına düşeni gerçekleştirmektir.

İlköğretim okullarında Türkçe öğretiminin özel amaçları ise; anlama gücüne yönelik, anlatım gücüne yönelik, dilbilgisi ve yazı olmak üzere dört ana başlıkta toplanmıştır (Demirel, 1996, ss.26-30).

Eğitimde amaçlara daha kısa sürede ulaşma ve kalıcı öğrenmelerin sağlanması gibi işlevleri olan araç ve gereçler, Türkçe dersinin de amaçlarına ulaşmasını kolaylaştırmaktadır. Türkçe dersinin kendine özgü amaçları, yöntem ve teknikleri, araç ve gereçleriyle ilköğretim için belirlenmiş amaçların gerçekleşmesinde büyük rolü vardır.

1.1.3. Türkçe Dersinde Ders Kitabı Kullanımının Önemi

Eğitim ortamında kullanılan materyallerin, elde edilen başarı ile doğrusal bir ilişkisi olduğu kabul edilmektedir. Bu nedenle eğitim ortamlarında uygun araç-gereç kullanmak ve bu araç-gereçleri seçerken özen göstermek gerekmektedir.

Türkçe öğretiminde, ilköğretim düzeyinde kullanılması önerilen araç ve gereçler; görsel, işitsel ve görsel-işitsel olmak üzere genelde üç grupta toplanmaktadır. Bu araç ve gereçler Demirel (1995, s.112)'e göre;

1. Görsel Araçlar
 - a) Kitaplar (Ders kitabı, Öğretmen kitabı, Alıştırma kitabı)
 - b) Yazı tahtaları
 - c) Resimler
 - d) Fişler
 - e) Harf ve hece küpleri
 - f) Gerçek eşyalar ve modeller
 - g) Projektörler ve grafikler
2. İşitsel Araçlar
 - a) Radyo
 - b) Teyp, ses bantları ve kasetçalar
3. Görsel-İşitsel Araçlar
 - a) Film makinası ve hareketli filmler
 - b) Tv. Ve kapalı devre televizyonu
 - c) Video

Kullanılan bu araç-gereçler içerisinde en önemli yeri, tek işlevi hala bilgi aktarmakmış gibi düşünülen ders kitabı almaktadır. Bilgi aktarmasının yanı sıra, çocuğun görsel eğitimine katkıda bulunmak, ona kitabı sevdirmek, okuma alışkanlığı ve zevki kazandırmak gibi birçok işlevi olan Türkçe ders kitabı, eğitim ortamında önemli bir yere sahiptir ve öğretmenin sınıftaki rolü azalmadığı sürece, tüm teknolojik gelişmelere rağmen önemini korumaya devam edecektir.

Basılı öğrenme araçları tür ve nitelik olarak çok çeşitli olabilir. Ancak anadili dersi söz konusu olduğunda en önemlisi Türkçe ders kitaplarıdır. Anadili öğretiminde kullanılan ders kitaplarının yararları, şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Biçim ve öz olarak iyi düzenlenmiş bir ders kitabı bulunan öğrenci, öğretmenin derste anlattıkları yineleme, pekiştirme, okuma olanağı bulur.

2. Sözlü anlatımdan kalan boşlukları doldurur, öğrencinin derse hazırlıklı gelmesini sağlar.
3. Öğrenciye araştırma, öğrenme alışkanlığı verir.
4. Bilgilerin bir kısmı kitapta yer alacağından, öğrenciye dinleme ve konuşma çalışmaları için zaman kalır.
5. Sınıf düzeyine göre metinler içerir.
6. Türk ve dünya edebiyatından en iyi ve uygun örneklerle yer verir.
7. Öğrencilere kitap ve okuma sevgisi aşılar (Avşar, 1997, s. 35).

Aydoğan'ın (2001, s.10), Sever (1995, s.14)'den aktardığına göre; Türkçe dersi için kitabı, diğer derslerde olduğu gibi yalnızca bir ders aracı olarak düşünmek doğru değildir. Çünkü Türkçe öğretimi genellikle yazınsal ve öğretici metinlerle yapılır. Bu metinler öğretimin temel araçlarıdır. Anadilin akıcılığı, yalınlığı deneyimleme ve mecaz gücü ile duygu ve düşünce zenginliğinin yansıtıldığı metinlerle yapılan çalışma ve incelemeler, öğrencilere yaşantı zenginliği kazandırır. İnsan yaşantısıyla, deneyimleriyle ilgili bu yaşantılar; onların duygu ve düşünce bakımından gelişmiş dengeli ve sağlıklı bir kişilik yapısı oluşturmaya önemli katkı sağlar.

1.1.4. Türkçe Ders Kitaplarında Görsel Tasarım

Çağımızda görmeye dayalı unsurların ve uyarıcıların yaygınlaşmaya başlamasıyla birlikte eğitimde de giderek artan bir verimlilikten söz edilebilir. Bu durumda ders kitaplarının bu görsel uyarıcılara ve çağdaş anlayışa uygun olarak hazırlanmasının önemi daha da ön plana çıkmaktadır.

Ders kitaplarının içeriğinin yanı sıra, dış görünümü de öğrencinin ilgi düzeyini artırması bakımından çok önemlidir. Canlı renklerle, kaliteli kağıda basılmış, sağlam ciltlenmiş ve göze hoş gelen bir kapak düzeni ile basılan ders kitapları öğrencinin kitaba, dolayısıyla da konuya ilgisini çekecektir. Ayrıca günümüzde okula gelip giderken, öğrenciler kitapları sürekli yanlarında taşımaktadır. Bu yüzden kitapların boyutları ve ağırlığı öğrencinin gelişim düzeyine uygun olarak hazırlanmalıdır (Kılıç, Seven, 2002, s.123).

Önemszenmesi ve dikkate alınması gereken; kitabın sadece okumaya yönelik düşünülmesi olgusunun eksikliğidir. Bu kapsamda çağdaş ve gerçek bilginin yanı sıra aynı derecede görsel, estetik, teknik değerlerin de dikkate alınmasıdır (Gökaydın, 1996, s.16).

Eğitimbilimciler, çocukların öğrenmelerinde görsel yolun, etkin öğrenme yollarından biri olduğunu belirtirler. Eğitim açısından bakıldığında; çocuklara okutulan ders kitaplarında resimleme (illüstrasyon), tipografi ve iç sayfaları oluşturan bölümlerdeki görsel düzenlemelerde problemler gözlemlenmektedir. Ders kitaplarında görsel düzeni oluşturan ve önemszenmesi gereken en önemli elemanlardan biri resimlemelerdir. Son yıllarda ülkemizde yazılı ders kitaplarındaki resimlemelerin, haritalar vb. görsel elemanların yerleşim düzeni, verilen bilginin kavranması bakımından etkisi, araştırmacılar tarafından incelenmiştir. Başarılı resimlemeler öğrenmeyi çabuklaştırırken, kötü resimlemeler öğrenciyi kitaptan uzaklaştırmaktadır (Artut, 2007).

2004 yılında Alpan tarafından Görsel Okuryazarlık Kuramı temel alınarak 48 ilke belirlenmiştir. Alpan, ders kitaplarında yer alan görsel öğelerin, “görsellere yer verdim” kaygısıyla gerçekleştirilmekte olduğunu, üstelik bu kaygıyla gerçekleştirilen görsel öğelerin nitelik dışında nicelik açısından da yeterli olmadığını savunmaktadır (Kabapınar, 2001, s.137).

Alpan (2004)’e göre görsel tasarım ilkeleri beş ana başlık altında toplanmaktadır:

1. Metin tasarımı
2. Görsel elemanların tasarımı
3. Sayfa tasarımı
4. Kapak tasarımı
5. Üretime yönelik dış yapı özellikleri

Bu bölümlerin içeriğinde yer alan maddeler EK – 2’de belirtilmiştir.

Görsel tasarım açısından bir kitapta olması gereken ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından da kabul edilen özellikler şunlardır (Küçükahmet, 2001, s.32):

- Başlıklar görsel tasarım ilkelerine uygun verilmelidir.
- Öğretime yardımcı unsurlar estetik yönden uygun, net ve temiz baskılı olmalıdır.
- Öğretime yardımcı unsurlar öğrencinin gelişim basamaklarına ve konulara uygun olmalıdır.
- Varsa istatistiki veriler en son bilgileri yansıtmalıdır.
- Öğretime yardımcı unsurlar eğitim durumuna ilgi çekicilik getirmelidir.
- Öğretim yapıları düzenlenmelidir.
- Her bir metin mantıksal bir bütünlük içerisinde düzenlenmelidir.
- Bölüm uzunlukları işlenen konuların önemine uygun olmalıdır.
- Yazı stili kolay okunabilir biçimde, süsten arınmış ve sade olmalıdır.
- İçindekiler listesi doğru ve yeterince ayrıntılı olmalıdır.
- Resim, harita, grafik vb. gerekli yerde kullanılmalıdır.
- Resim, harita, fotoğraf vb. bulunduğu bölümün içeriğine uygun olmalıdır.
- Resimler, haritalar, tablolar vb. doğru ve anlaşılır olmalıdır.
- Resimlerde özellikle vurgulanması gereken elemanlara dikkat çekilmelidir.

Türkçe ders kitaplarında, görsel tasarım çok önemli bir yere sahiptir. Kitapların, görsel tasarım ilkelerinden; metin tasarımına, sayfa tasarımına, görsel elemanların tasarımına, kapak tasarımına ve dış yapı özelliklerine uygun olmasına dikkat edilmelidir. Somut işlemler döneminde bulunan bu yaş grubundaki öğrenciler, soyut anlatımlardan uzak olduğundan; dil, görsellerle zenginleşerek, somut anlatımlara dönüştürülmeli böylece daha kalıcı öğrenmelerin oluşması sağlanmalıdır. Öğrenciler, Türk ve dünya edebiyatından sanat ürünleriyle tanıştırılmalı, böylece sanatsal değerlerinin oluşmaya başlaması sağlanmalıdır. İyi bir Türkçe ders kitabıyla, öğrencide kitap sevgisi ve bilinci oluşturulmalı, öğrencilerin okuma-kavrama ve dil düzeyine uygun seçilmiş metinlerle, düzenli okuma alışkanlığı kazandırılmalıdır.

Son yıllarda, Türkçe öğretimi amacıyla yazılmış çok çeşitli ders kitapları ortaya çıkmıştır. Bu kitaplar arasından en uygun olanı seçmek, dikkatli bir inceleme ve değerlendirme yapmayı gerektirmektedir. Bu nedenle Türkçe ders kitabı seçiminde Milli Eğitim Bakanlığı'nın belirlemiş olduğu maddeler doğrultusunda, görsel tasarım ilkelerine uygun olarak düzenlenmiş ve ilköğretim Türkçe öğretiminin amaçları göz önünde bulundurularak, öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun hazırlanmış kitaplar tercih edilmelidir. Çünkü çocuklar, kişisel düşüncelerini anlatmak ve başkalarıyla anlaşmak için kendi dillerinden yararlanmayı, ilköğretimin ilk yıllarında karşılaştıkları Türkçe ders kitaplarıyla sağlamaktadırlar. Çağdaş bir Türkçe ders kitabını hazırlayabilmek için alanında uzman dilbilimcilerin, çocuk psikologların, grafik tasarımcıların, illüstratörlerin ve yayıncıların çalışması gerekmektedir.

Bu araştırmada 1. 2. ve 3. sınıf Türkçe ders kitaplarının görsel tasarım ilkelerine uygunluğu açısından incelenmesine; somut işlemler döneminde olan bu yaş gurubundaki çocukların gelişimine olan katkıları açısından gereksinim duyulmuştur

1.1.5. İlgili Araştırmalar

Yavuz (1998) tarafından gerçekleştirilen “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Biçimsel Özellikleri” adlı araştırmada; ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıf Türkçe ders kitaplarının kullanışlılığına, kitaplarda bulunan resim ve şekillere, yazı büyüklüğüne, ünitelerin sıralanışına, ünite metinlerinin seçimine, dilbilgisi yapılarının işlenişine ve kitaplardaki hedef-değerlendirme ilişkisine yönelik öğretmen görüşleri alınmıştır.

Yapılan araştırma sonunda; ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıf Türkçe ders kitaplarının kullanışlılık yönünden; kısmen uygun nitelikler taşıdığı, resimler yönünden; öğrenci yaş seviyesi ve metin içeriklerine uymasına rağmen, yetersizlikler olduğu, yazı büyüklüğü yönünden; sınıf seviyelerine uygun olduğu, ünite ve ünite metinlerinin seçimi yönünden; gerekli önemin gösterilmediği, dilbilgisi yapılarının işlenişini yönünden; kısmen dikkat edildiği, hedef-değerlendirme ilişkisi yönünden; kitaplarda yer alan alıştırma, değerlendirme, ödev gibi düzenlemelerin hedeflere ulaşacak nitelikleri taşımadığı görülmüştür.

Aydoğan (2001) yılında “Türkçe Ders Kitaplarının Hazırlanmasına Yönelik Bir Model Önerisi” adlı çalışmasında; “istenilen nitelikte ve yeterlilikte ilköğretim Türkçe ders kitapları hangi ölçütlere göre hazırlanmalıdır?” sorusuna yönelik; öğrenci, öğretmen ve kitap yazarlarının Türkçe ders kitaplarıyla ilgili görüşlerini almıştır. Ölçüt; içeriksel, biçimsel ve teknik ölçütler olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Yapılan araştırma sonucunda; Türkçe ders kitaplarının nitelik olarak, genel anlamda yetersiz olduğu görülmüştür.

Kılıç (2003) yılında “İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Resimleme-İçerik İlişkisi Üzerine Bir İnceleme, İlköğretim İkinci Sınıf İçin Türkçe Kitabının Tasarım Ve Resimlemesi” adlı bir araştırma raporu hazırlayıp, araştırma sonunda; ders kitapların tasarım ve Milli Eğitim Sisteminde yaşanan sorunlardan yola çıkarak; eğitim uzmanları, grafikerler, öğretmenler ve öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucunda, okutulmakta olanlar arasından en iyisi olduğu eğitim bilimciler tarafından onaylanan, ilköğretim ikinci sınıfa ait bir Türkçe ders kitabının tasarım ve resimlemesini gerçekleştirmiştir.

Eşgi (2005) yılında “İlköğretim 5. Sınıf Bilgisayar Ders Kitaplarının Görsel Tasarım İlkelerine Göre Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında; bilgisayar ders kitaplarını görsel tasarım ilkelerine göre değerlendirmiştir. Araştırma kapsamındaki kitaplar ilkelere uygunlukları açısından üçlü likert ölçeğine göre değerlendirilmiştir. Araştırmada aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda; görsel tasarım ilkelerine kısmen uygun kitaplar bulunsa da, ilkeleri bütünüyle dikkate alarak hazırlanmış bir bilgisayar ders kitabının mevcut olmadığı görülmüştür.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, İlköğretim 1. 2. ve 3. sınıflar için hazırlanmış Türkçe ders kitaplarındaki, görsel tasarım ilkelerinin önemini ve gerekliliğini ortaya koymaktır. Belirtilen bu temel amaç doğrultusunda, şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. İlköğretim 1. 2. ve 3. sınıf Türkçe ders kitapları, Görsel Tasarım İlkelerinden; “Metin Tasarımı” açısından uygun mudur?
2. İlköğretim 1. 2. ve 3. sınıf Türkçe ders kitapları, Görsel Tasarım İlkelerinden; “Görsel Elemanların Tasarımı” açısından uygun mudur?
3. İlköğretim 1. 2. ve 3. sınıf Türkçe ders kitapları, Görsel Tasarım İlkelerinden; “Sayfa Tasarımı” açısından uygun mudur?
4. İlköğretim 1. 2. ve 3. sınıf Türkçe ders kitapları, Görsel Tasarım İlkelerinden; “Kapak Tasarımı” açısından uygun mudur?
5. İlköğretim 1. 2. ve 3. sınıf Türkçe ders kitapları, Görsel Tasarım İlkelerinden; “Üretime Yönelik Dış Yapı Özellikleri” açısından uygun mudur?

1.3. Araştırmanın Önemi

Dil, düşünceyi yalnızca taşıyan ve ileten bir araç olmayıp düşünceyi yeniden yapılandıran, onu tamamlayan, şekillendiren bir işleve sahiptir. Düşünme ve öğrenmenin temeli önce anadile dayanır. İlköğretim okullarında anadili eğitimi temelleriyle ve kurallarıyla öğreten ders Türkçe dersidir. Türkçe dersi, çeşitli düzeylerde okuma ve yazma becerisi yanında, düşünme faaliyetlerini ve duyuşsal davranışları da içine alan çok yönlü bir derstir.

İlköğretime bağlı okullarda okutulmakta olan her dersin bir kitabı bulunmaktadır. Ders kitapları özellikle İlköğretim 1. 2. ve 3. sınıf Türkçe derslerinde çok önemli bir yere sahiptir. Çünkü ilköğretim, okumayı sevdirmeye ve iyi okuma alışkanlığı kazandırmada bir başlangıç dönemidir. Bu nedenle 6-9 yaş (ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıf) çocukları için hazırlanacak olan Türkçe ders kitabı tasarımının, somut işlemler döneminin özellikleri göz önünde bulundurularak, yaş ve gelişim seviyelerine uygun olması gerekmektedir. Ders kitabını yazan kişi kadar, onu resimleyen kişinin de bu konular hakkında bilgili olması gerekmektedir.

Çocukta kalıcı öğrenmelerin sağlanabilmesi için, kitaptaki metinleri resimleyen kişinin, çocuğun yaş ve gelişim seviyesine göre, kullanacağı renklere, figürlere, biçimlere önem

vermesi gerekmektedir. Böylece çocuk, görsel tasarımına dikkat edilerek hazırlanmış bir Türkçe ders kitabıyla, hem anadilini kurallı bir şekilde öğrenmiş olacak, hem iyi okuma alışkanlığı kazanmış olacak hem de kitaptaki resimler sayesinde estetik değerleri gelişmiş olacaktır.

Bu araştırmadan elde edilen bulguların, Türkçe dersi başta olmak üzere, ders kitabı seçiminde ve değerlendirmesinde bulunacak öğretmenlere bir örnek oluşturması, ders kitabı hazırlayanlara ve bu konuda araştırma yapacak kişilere yol göstermesi beklenmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırmada; Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu'nca 2007-2008 öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarında ders kitabı olarak kullanılması onaylanmış olan 1. 2. ve 3. sınıflar için hazırlanmış Türkçe ders kitaplarından, her bir sınıf için 3'er adet olmak üzere, 5 farklı yayınevine ait, toplam 9 adet ders kitabı seçilmiştir.

Araştırma, 3 alan uzmanının İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Görsel Tasarım İlkelerine Uygunluğunu İnceleyebilmeleri için hazırlanmış olan veri toplama materyaline verdiği yanıtlarla sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Anadili: Bireyin önce yakın aile çevresinden sonra ilişkili bulunan çevrelerden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dil. (Aksan, 1990, s.81)

Ders Kitabı: Eğitim programlarında belirlenen amaçlar doğrultusunda; öğretim programlarındaki derslerin içeriği ile ilgili bilgileri öğrencilere sunan, pekiştirme, sınava hazırlama ve öğrenme hızlarına uygun çalışma olanağı sağlayan kullanışlı bir materyaldir (Toprak, 1993).

Görsel Elemanlar: Somut kavramların aktarılmasını kolaylaştıran resim, fotoğraf, şema ve şekiller.

Görsel Tasarım İlkeleri: Sözcüklerin ve görüntü elemanlarının grafik tasarım oluşturacak şekilde bir araya getirilmesine temel oluşturacak düşünceler.

2.YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, örneklem, verilerin toplanması, verilerin çözümü ve yorumlanmasında yararlanılan yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu'nca 2007-2008 öğretim yılında okutulması onaylanmış, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıflara ait Türkçe ders kitaplarındaki, görsel tasarım ilkelerinin önemi ve gerekliliği ortaya koyulmuştur. Alan uzmanı görüşlerinden yararlanılarak elde edilen bulguların yorumlanmasında nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yaklaşımı kullanılmıştır.

Bu yaklaşıma göre elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır. Ortaya çıkan temaların ilişkilendirilmesi, anlamlandırılması ve ileriye yönelik tahminlerde bulunulması da, araştırmacının yapacağı yorumların boyutları arasında yer alabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.224).

Çalışmanın gerçekleştirilmesinde doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olay ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Doküman incelemesi, özellikle derinlemesine görüşme ve kapsamlı gözlem yapmanın olanaklı olmadığı durumlarda tek başına bir araştırma yöntemi olarak kullanılmakla birlikte diğer nitel yöntemlerin kullanıldığı durumlarda ek bilgi kaynağı olarak da işe yarayabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.187).

Araştırma kapsamında ilgili yayın, araştırma ve alan uzmanlarının görüşlerinden yararlanılmıştır.

2.2. Örneklem

Nitel araştırmalarda amaç genelleme değil, bütüncül bir resim elde etmektir. Nitel araştırma çalışılan konuyu derinlemesine ve tüm olası ayrıntıları ile incelemeyi amaç edinmektedir. Bu nedenle, nitel araştırmada, örneklem seçimi araştırma probleminin özelliği ve araştırmacının sahip olduğu kaynaklarla yakından ilişkilidir (Yıldırım ve Şimşek, 2005, ss.44,48,107).

Bu araştırmada, evrenin tamamına ulaşmak süre ve olanaklar açısından kısıtlı olduğundan, örneklem seçilmesi uygun görülmüştür. Milli Eğitim Bakanlığı, Talim Terbiye Kurulu'nca 2007-2008 yılında onaylanmış kitaplar listesinden (EK-3), 1. 2. ve 3. sınıflar için hazırlanmış, Türkçe ders kitaplarından, her bir sınıf için 3'er adet olmak üzere, 5 farklı yayınevine ait, toplam 9 kitap amaçlı örnekleme yöntemlerinden, ölçüt örnekleme ile seçilmiştir.

1. 2 ve 3. sınıf çocukları somut işlemler döneminde, soyut kavram ve deyimlerden uzak olduğundan, anlatımlar görsel elemanların kullanımıyla somutlaştırılmalıdır. Temel hedefi bireylere anadilini kazandırmak olan Türkçe dersinin öğretiminde kullanılan materyallerden, önemli bir yere sahip olan ders kitabının, dil becerilerini kazandırabilmesi için, kitaplardaki metinler görsellerle zenginleştirilerek, somut anlatımlara dönüştürülmeli böylece daha anlaşılır ve kalıcı öğrenmelerin oluşması sağlanmalıdır. Bu bağlamda 1. 2. ve 3. sınıfa ait Türkçe ders kitaplarının seçilmesine, çocukların gelişimine katkıları açısından gereksinim duyulmuştur.

2.3. Veriler ve Toplanması

Araştırma için doküman inceleme yapılmasına karar verildikten sonra gerekli olan verilerin toplanabilmesi için "veri toplama materyali" hazırlanmıştır.

Araştırmacı tarafından, veri toplama materyalini oluşturabilmek için öncelikle verilere ulaşmayı sağlayabilecek 60 adet soru belirlenmiştir. Araştırmanın kapsam geçerliğini sağlayabilmek için; veri toplama materyali, toplam 10 kişiden oluşan, ğretim elemanları, alan uzmanı ve grafikerler tarafından incelenmiş, gerekli düzeltmeler ve geliştirmeler yapılarak, 53 adet soru kullanılmaya uygun bulunmuştur.

Veri toplama materyali, Alpan (2004) tarafından 18 uzman görüşü alınarak oluşturulmuş, görsel tasarım ilkelerine (EK-2) genel anlamda bağlı kalınarak, Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğindeki (EK-1) maddelerden bir kısmı da eklenerek hazırlanmıştır.

Veri toplama materyalinde yer alan bölümler;

- A) Metin Tasarımı,
- B) Görsel Elemanların Tasarımı,
- C) Sayfa Tasarımı,
- D) Kapak Tasarımı,
- E) Üretime Yönelik Dış Yapı zellikleri'dir.

Bu bölümlerin içeriğinde yer alan sorular EK- 4'de belirtilmiştir.

İlköğretim 1. 2. ve 3. sınıflar için hazırlanmış, 5 farklı yayınevine ait, 9 adet Türkçe ders kitabı, araştırmacı dahil olmak üzere 3 alan uzmanı tarafından incelenmiştir. Materyalde "Evet", "Kısmen" ve "Hayır" olmak üzere üç seçenek bulunmaktadır. Kitaplar, bir tema içerisinde yer alan konu sayısı kadar form kullanılarak değerlendirilmiştir. İlköğretim 1. sınıflara ait bir Türkçe ders kitabında; 4 tema, her bir temada 4 konu, kitap genelinde toplam 16 adet konu bulunmaktadır. İlköğretim 2. ve 3. sınıflara ait Türkçe ders kitaplarında 8'er tema her bir temada 4 konu, kitap genelinde toplam 32'şer adet konu bulunmaktadır. Her bir uzman, 1. 2. ve 3. sınıflara ait 3'er adet kitap incelediğinden, ilköğretim 1. sınıflara ait kitaplar için 48 konu, ilköğretim 2. sınıflara ait kitaplar için 96 konu ve ilköğretim 3. sınıflara ait kitaplar için 96 konu değerlendirmiştir. 9 adet ders kitabında toplam, 240 adet konu bulunmaktadır.

Veri toplama materyalinin birinci bölümü olan “Metin Tasarımı”nda; 7, 8 ve 9. sorular her kitap için yalnızca 1 kez, ikinci bölüm olan “Sayfa Tasarımı”nda; 1. soru 1. sınıflar için 4 kez, 2. ve 3. sınıflar için 8'er kez, dördüncü bölüm olan “Kapak Tasarımı”nda; tüm sorular her kitap için yalnızca 1 kez, beşinci bölüm olan “Üretime Yönelik Dış Yapı Özellikleri”nde 1, 2, 3 ve 4. sorular her kitap için yalnızca 1 kez cevaplanmıştır. Diğer sorular, kitaplardaki konu sayısına göre; 1. sınıflar için 48, 2. ve 3. sınıflar için 96'şar kez yanıtlanmıştır.

2.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırma verilerinin çözümlenmesinde betimsel analiz yaklaşımı kullanılmıştır. Daha sonra elde edilen nitel veriler, uzmanların her bir soruya verdikleri yanıt sayısına göre frekansları belirtilerek, tablolaştırılmıştır.

Veri toplama materyalinde bulunan her bölüm için bir tablo oluşturulmuştur. Araştırmayla ilgili bulgular, veri toplama materyalinde yer alan bölümlere ait sorulara göre, sırayla sunulmuştur. Daha sonra her soru için araştırmacı tarafından uygun görülen örneklere yer verilmiştir. Araştırmacı tarafından örneklerin neden uygun olup olmadığı belirtilerek doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

Veri toplama materyalinde yer alan sorular, araştırmacı ve alandan iki uzman tarafından cevaplanmıştır. Bu işlemde sonra uzmanların değerlendirmeleriyle araştırmacının değerlendirmesine ait ilgili soruya verilen yanıt seçeneği kontrol edilerek, “Görüş Birliği” ve “Görüş Ayrılığı” biçiminde işaretlemeler yapılmıştır. Araştırmacı ile uzmanlar ilgili sorunun aynı yanıt seçeneğini işaretlemişlerse görüş birliği, farklı seçenekleri işaretlemişlerse görüş ayrılığı olarak kabul edilmiş ve konular tartışılarak gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Araştırmanın güvenilirliği, Türnüklü'nün (2000), Croll (1986), Bakeman, Gottman (1997) ve Robson' dan (1993) aktardığı formül kullanılarak yapılmış ve güvenilirlik ortalaması hesaplanmıştır (Karadağ, Gültekin, 2007)

$$P \text{ (Uyuşum Yüzdesi)} = \frac{\text{Na (Görüş Birliği)}}{\text{Na (Görüş Birliği)} + \text{Nd (Görüş Ayrılığı)}} \times 100$$

Veri toplama materyalinde yer alan soruların güvenilirlik yüzdeleri aşağıda verilmiştir.

Metin Tasarımına İlişkin Soruların Güvenirlik Yüzdeleri

Sorular	Güvenirlik Yüzdeleri (%)
Soru 1a	100
Soru 1b	100
Soru 1c	100
Soru 2	100
Soru 3	95
Soru 4	92.5
Soru 5	100
Soru 6	80
Soru 7	100
Soru 8	88.89
Soru 9	100
Soru 10	100

Veri toplama materyalinde bulunan metin tasarımına ilişkin soruların güvenilirlik çalışmasında, Soru 6'da en düşük %80, Soru 8'de %88.89, Soru 4'de %92.5, Soru 3'de %95, Soru 1a, 1b, 1c, 2, 5, 7, 9 ve 10'da %100 en yüksek olarak hesaplanmıştır. Bu bölüme ait güvenilirlik ortalaması %96.37 olarak bulunmuştur.

Görsel Elemanların Tasarımına İlişkin Soruların Güvenirlik Yüzdeleri

Sorular	Güvenirlik Yüzdeleri (%)
Soru 1	100
Soru 2a	87.5
Soru 2b	100
Soru 2c	96
Soru 3a	93.75
Soru 3b	85
Soru 3c	95.83
Soru 4	100
Soru 5	88.75
Soru 6	97.5
Soru 7	100
Soru 8a	100
Soru 8b	93.75

Veri toplama materyalinde görsel elemanların tasarımına ilişkin soruların güvenilirlik çalışmasında, Soru 3b’de en düşük %85, Soru 2’de %87.5, Soru 5’de 88.75, Soru 3a ve 8b’de %93.75, Soru 3c’de %95.83, Soru 2c’de %96, Soru 6’da %97.5, Soru 1, 2b, 4, 7 ve 8a’da %100 en yüksek olarak hesaplanmıştır. Bu bölüme ait güvenilirlik ortalaması %95.24 olarak bulunmuştur.

Sayfa Tasarımına İlişkin Soruların Güvenirlik Yüzdeleri

Sorular	Güvenirlik Yüzdeleri (%)
Soru 1	100
Soru 2	93.75
Soru 3	100
Soru 4	96
Soru 5	100
Soru 6	100
Soru 7	100

Veri toplama materyalinde sayfa tasarımına ilişkin soruların güvenilirlik çalışmasında, Soru 2’de en düşük %93.75, Soru 4’de %96, Soru 1, 3, 5, 6, 7’de %100 en yüksek olarak hesaplanmıştır. Bu bölüme ait güvenilirlik ortalaması %98.54 olarak bulunmuştur.

Kapak Tasarımına İlişkin Soruların Güvenirlik Yüzdeleri

Sorular	Güvenirlik Yüzdeleri (%)
Soru 1	88.89
Soru 2	88.89
Soru 3a	88.89
Soru 3b	100
Soru 4a	100
Soru 4b	100
Soru 5a	100
Soru 5b	100
Soru 6a	100

Kapak Tasarımına İlişkin Soruların Güvenirlik Yüzdeleri - Devam

Sorular	Güvenirlik Yüzdeleri (%)
Soru 6b	100
Soru 7a	100
Soru 7b	100
Soru 8a	100
Soru 8b	100
Soru 8c	100
Soru 9	100
Soru 10	88.89

Veri toplama materyalinde üretime yönelik dış yapı özelliklerine ilişkin soruların güvenilirlik çalışmasında, Soru 1, 2, 3a ve 10'da en düşük %88.89, Soru 3b, 4a, 4b, 5a, 5b, 6a, 6b, 7a, 7b, 8a, 8b, 8c ve 9'da %100 en yüksek olarak hesaplanmıştır. Bu bölüme ait güvenilirlik ortalaması %97.39 olarak bulunmuştur.

Üretime Yönelik Dış Yapı Özelliklerine İlişkin Soruların Güvenirlik Yüzdeleri

Sorular	Güvenirlik Yüzdeleri (%)
Soru 1	100
Soru 2	100
Soru 3	100
Soru 4	100
Soru 5	100
Soru 6	100

Veri toplama materyalinde üretime yönelik dış yapı özelliklerine ilişkin soruların güvenilirlik çalışmasında, Soru 1, 2, 3, 4, 5 ve 6'da %100 olarak hesaplanmıştır. Bu bölüme ait güvenilirlik ortalaması %100 olarak bulunmuştur.

Veri toplama materyalinde bulunan 5 bölümündeki 53 sorunun genelindeki, güvenilirlik ortalaması %97.51 olarak bulunmuştur.

3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, verilerin çözümlenmesi sonucu elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. İlköğretim 1. 2. ve 3. sınıf Türkçe ders kitaplarına ilişkin bulgular ve yorumlar, veri toplama materyalindeki bölümler ve soruların sırası dikkate alınarak başlıklar altında sunulmuştur.

3.1. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Tasarımına İlişkin Görüşler

Veri toplama materyalinin ilk bölümü olan “Metin Tasarımı”na ilişkin görüşler, soru sırasına göre belirtilmiştir.

3.1.1. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Punto Seçiminin Uygun Olup Olmadığı

İlköğretim 1. sınıf Türkçe ders kitaplarında punto seçimine ilişkin olarak, “Metin tasarımı öğrenci düzeyine uygunluğu bakımından, ilköğretim 1. sınıflar için 20 punto mu?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, İlköğretim 1. sınıflar için, 3 kitapta toplam; 48 “Evet” yanıtı verilmiştir. Bu soruya İlköğretim 1. sınıf düzeyinde; A1 Yayınevi için; 16 “Evet”, B1 Yayınevi için; 16 “Evet” ve C1 Yayınevi için; 16 “Evet” yanıtı verilmiştir.

“Metin tasarımı öğrenci düzeyine uygunluğu bakımından, İlköğretim 1. sınıflar için 20 punto mu?” sorusu, A1 Yayınevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 1) uygun bulunmuştur.

Resim 1: A1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.11

“Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği”nde belirtildiği gibi, metin kısımlarının başlıkları dışında kalan bölümlerinde, ilköğretim 1 inci sınıflar için (20) puntodan daha küçük harfler kullanılmaz (EK-1). A1 Yayınevine ait bu örnekte kullanılan yazı 20 punto büyüklüğündedir.

İlköğretim 2. sınıf Türkçe ders kitaplarında punto seçimine ilişkin olarak, “Metin tasarımı öğrenci düzeyine uygunluğu bakımından, ilköğretim 2. sınıflar için 18 punto mu?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, İlköğretim 2. sınıflar için, 3 kitapta toplam; 64 “Evet” 32 “Hayır” yanıtı verilmiştir. Bu soruya İlköğretim 2. sınıf düzeyinde; A2 Yayınevi için;

32 “Evet”, D2 Yayinevi için; 32 “Evet” ve E2 Yayinevi için; 32 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

“Metin tasarımı öğrenci düzeyine uygunluğu bakımından, İlköğretim 2. sınıflar için 18 punto mu?” sorusu, D2 Yayinevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Resim 2) uygun bulunurken, E2 Yayinevi için (Resim 3) uygun bulunmamıştır.

Resim 2: D2 Yayinevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.32

Okumadan Önce

■ Size küçük gelen bir giysinizi inceleyiniz. Neler değişmiş?

Pelle adında küçük bir çocuk vardı.

ÖNCE EMEK, SONRA DİLEK

Pelle adında küçük bir çocuk vardı. Pelle'nin minimincik bir de kuzusu vardı. Bu kuzu, yalnız Pelle'nin idi. Kuzuya sadece Pelle bakardı.

Kuzu büyüdü, Pelle de büyüdü. Kuzunun yünü, uzadıkça uzadı. Gelgelelim ki Pelle'nin ceketi, kısalıkça kısaldı!

Pelle, bir gün makası aldı, kuzunun bütün yünü-nü kırdı. Sonra yünü, anneannesine götürdü:

— Nineciğim, ne olur şu yünü-mü tarayiver, dedi.

Anneanesi:

— Peki yavrum, tararım, ama bir şartla. Sen de bahçemdeki otları ayıklarsın, dedi.

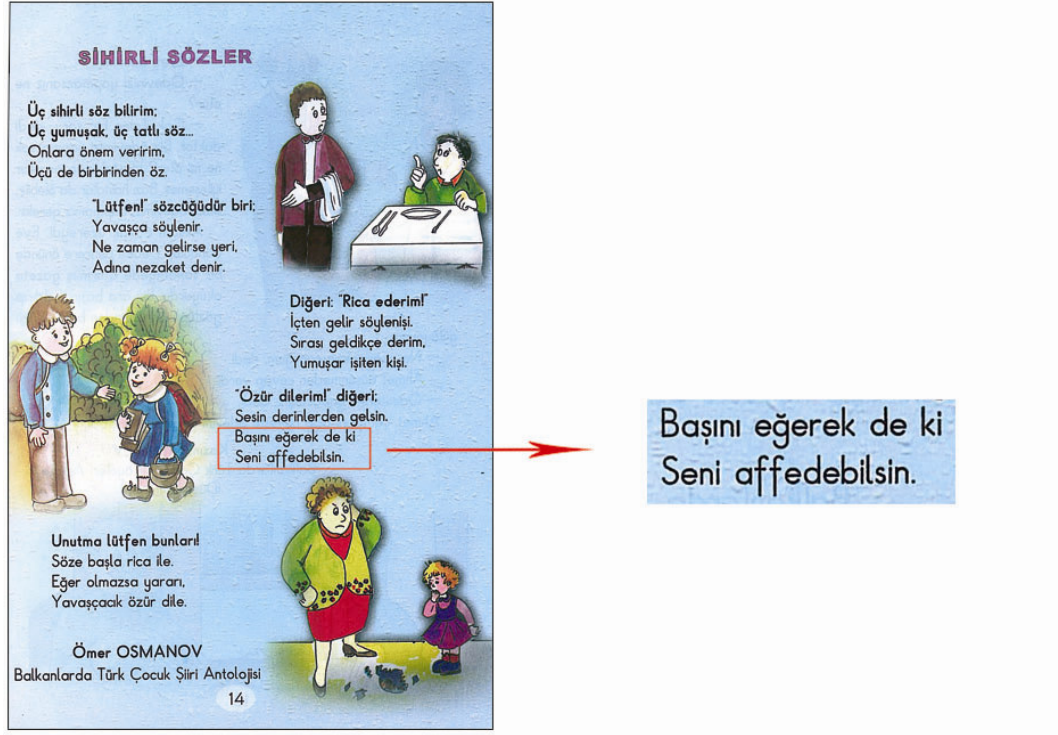
Resim 3: E2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.40

“Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği”nde belirtildiği gibi, metin kısımlarının başlıkları dışında kalan bölümlerinde İlköğretim 2. sınıflar için (18) puntodan daha küçük harfler kullanılmaz (EK-1). Buna göre 18 punto ideal olmalıdır. D2 Yayınevine ait kitapta buna dikkat edilirken, E2 Yayınevine ait kitabın puntoları 2. sınıf için büyüktür.

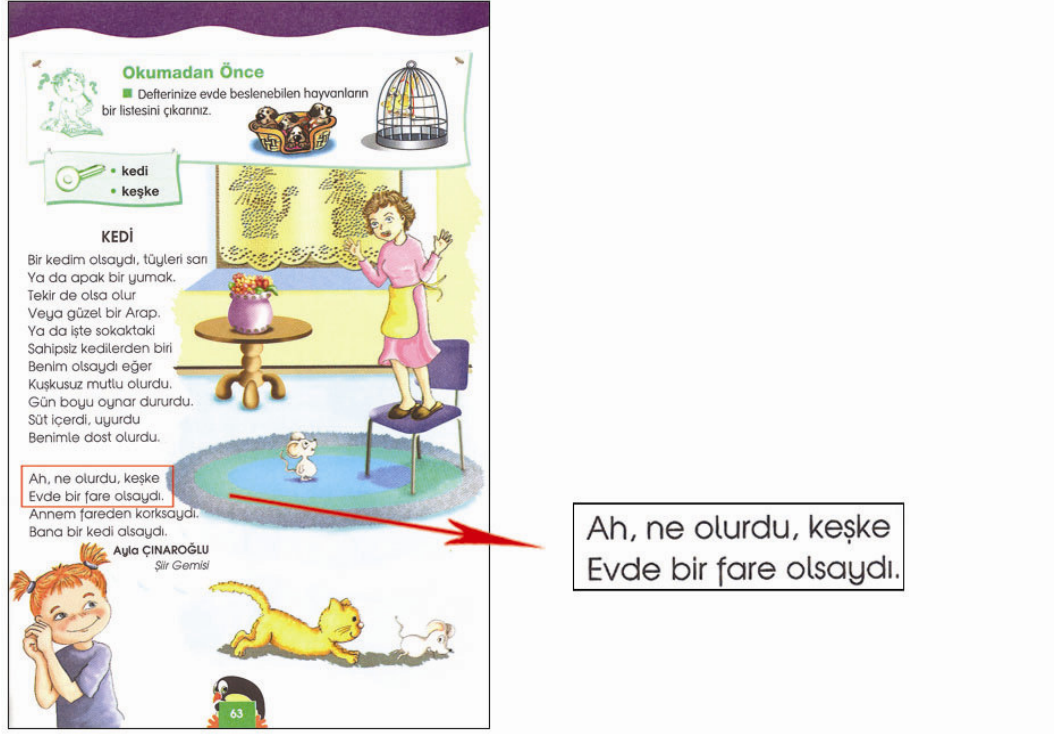
İlköğretim 3. sınıf Türkçe ders kitaplarında punto seçimine ilişkin olarak, “Metin tasarımı öğrenci düzeyine uygunluğu bakımından, ilköğretim 3. sınıflar için 14 punto mu?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, İlköğretim 3. sınıflar için, 3 kitapta toplam; 64 “Evet” 32 “Hayır” yanıtı verilmiştir. Bu soruya İlköğretim 2. sınıf düzeyinde; A3 Yayınevi için; 32 “Evet”, D3 Yayınevi için; 32 “Evet” ve E3 Yayınevi için; 32 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

“Metin tasarımı öğrenci düzeyine uygunluğu bakımından, İlköğretim 3. sınıflar için 14 punto mu?” sorusu, A3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (Resim 4) uygun bulunurken, E3 Yayınevi için (Resim 5) uygun bulunmamıştır.

Resim 4: A3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.14

Resim 5: E3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.63

“Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği”nde belirtildiği gibi, metin kısımlarının başlıkları dışında kalan bölümlerinde İlköğretim 3. sınıflar için (14) puntodan daha küçük harfler kullanılmaz (EK-2). Buna göre 14 punto ideal olmalıdır. D3 Yayınevine ait kitapta buna dikkat edilirken, E3 Yayınevine ait kitabın puntoları 2. sınıf için daha büyüktür.

Tablo 1’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Punto Seçiminin Uygun Olup Olmadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitaptan 7’sinin sınıf düzeyine uygun olduğu, 2’sinin sınıf düzeyine göre daha büyük kullanıldığı gözlemlenmiştir.

3.1.2. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Kullanılan Yazı Karakterinin Okunaklı Olup Olmadığı

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Kullanılan yazı karakteri okunaklı mı?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 240 “Evet” yanıtı verilmiştir. 9 kitabın tamamı her sınıf için uygun bulunmuştur.

Tablo 1’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Kullanılan Yazı Karakterinin Okunaklı Olup Olmadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın da bu ilkeye uygun olduğu görülmektedir.

“Kullanılan yazı karakteri okunaklı mı?” sorusuna, D3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı (Resim 6) uygun bulunmuştur.

Resim 6: D3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.18

Alpan tarafından hazırlanan “Görsel Tasarım İlkeleri”ne göre; Yazı karakteri okunabilir olmalıdır. Genelde başlıklarda ve ilköğretim düzeyindeki öğrenciler için metin içinde tırnaksız, yalın küçük harf karakterinin kullanılmalıdır (EK-2).

3.1.3. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Harfler Arası Boşlukların Dengeli Olup Olmadığı

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Harfler arası boşluklar dengeli mi?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi “Harfler arası boşluklar dengeli mi?” sorusuna toplamda; 222 “Evet”, 15 “Kısmen” ve 3 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

“Harfler arası boşluklar dengeli mi?” sorusuna 1. sınıflara ait A1, B1 ve C1 Yayınevleri için; 16’şar adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2 Yayınevi için; 14 “Evet”, 15 “Kısmen”, 3 “Hayır”, D2 ve E2 Yayınevleri için; 32’şer adet “Evet”; 3. sınıflara ait A3, D3 ve E3 Yayınevleri için; 32’şer adet “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 1’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Harfler Arası Boşlukların Dengeli Olup Olmadığı”na ilişkin bulgular incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitaptan 8’inin bu ilkeye tamamen, 1’inin ise kısmen uyduğu görülmektedir.

“Harfler arası boşluklar dengeli mi?” sorusu C1 Yayınevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 7) uygun bulunmuştur.

Resim 7: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.13

Alpan tarafından hazırlanan “Görsel Tasarım İlkeleri”ne göre; harflerin arasındaki boşlukların dengeli olması ve harflerin içlerinin kapanmaması için çok kalın harf karakteri kullanılmaması gerekmektedir. (EK-2)

3.1.4. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Sözcükler Arası Boşlukların Dengeli Olup Olmadığı

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Harfler arası boşluklar dengeli mi?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi “Sözcükler arası boşluklar dengeli mi?” sorusuna toplamda; 195 “Evet”, 45 “Kısmen” yanıtı verilmiştir.

“Sözcükler arası boşluklar dengeli mi?” sorusuna 1. sınıflara ait A1,B1 ve C1 Yayınevleri için; 16’şar adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2 Yayınevi için; 20 “Evet”, 12

“Kısmen”, D2 Yayınevi için; 12 “Evet”, 20 “Kısmen”, E2 Yayınevi için 25 “Evet”, 7 “Kısmen”; 3. sınıflara ait A3 Yayınevi için 26 “Evet”, 6 “Kısmen”, D3 ve E3 Yayınevleri için 32’şer adet “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 1’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Sözcükler Arası Boşlukların Dengeli Olup Olmadığı”na ilişkin bulgular incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitaptan 5’inin bu ilkeye tamamen, 4’inin ise kısmen uyduğu görülmektedir.

“Sözcükler arası boşluklar dengeli mi?” sorusu E3 Yayınevi 3. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 8) uygun bulunurken, D2 Yayınevine ait 2. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 9) uygun bulunmamıştır.

Resim 8: E3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.68

Resim 9: D2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.78

Sözcükler arası boşlukların dengeli olmalıdır. (Tutarsız boşluklar nedeni ile okumayı kesintiye uğratmaması için otomatik olarak tam bloklama kullanılmaması, diğer bir deyişle yanlardan bloklama kullanılmaması gerekmektedir.) (EK-2). D2 Yayınevi'ne ait kısmen örneğinde yanlardan bloklama kullanıldığı için, metin düzenli bir şekilde başlamış, metnin daralan bölümlerinde ise sözcükler arası boşluklar denge bozulmuştur.

3.1.5. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yazı Renklerinin Kullanılan Zemin Rengine Uygun Olup Olmadığı

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Yazı renkleri kullanılan zemin rengi ile uyumlu mu?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi “Sözcükler arası boşluklar dengeli mi?” sorusuna toplamda; 231 “Evet”, 9 “Kısmen” yanıtı verilmiştir.

“Yazı renkleri kullanılan zemin rengi ile uyumlu mu?” sorusuna 1. sınıflara ait A1 Yayınevi için; 9 “Evet”, 7 “Kısmen” B1 ve C1 Yayınevleri için; 16’şar adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2, D2 ve E2 Yayınevleri için; 32’şer adet “Evet”; 3. sınıflara ait A3 Yayınevi için; 30 “Evet” 2 “Kısmen”, D3 ve E3 Yayınevleri için; 32’şer adet “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 1’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yazı Renklerinin Kullanılan Zemin Rengine Uygun Olup Olmadığı”na ilişkin bulgular incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitaptan 7’sinin bu ilkeye tamamen, 2’inin ise kısmen uyduğu görülmektedir.

“Yazı renkleri kullanılan zemin rengi ile uyumlu mu?” sorusu B1 Yayınevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 10) uygun bulunmuştur.

Resim 10: B1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.16

Okunabilirlik açısından yazı rengi ile zemin rengi uyumlu olmalıdır (Ek-2). B1 yayınevine ait örnekte bu ilkeye uyulduğu görülmektedir.

3.1.6. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Vurgulanması İstenen Sözcüklerin Renkli Koyu veya İtalik Olarak Bütünlüğü Bozmayacak Şekilde Tasarlanıp Tasarlanmadığı

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Vurgulanması istenen sözcükler renkli, koyu veya italik olarak bütünlüğü bozmayacak şekilde tasarlanmış mı?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi “Vurgulanması istenen sözcükler renkli, koyu veya italik olarak bütünlüğü bozmayacak şekilde tasarlanmış mı?” sorusuna toplamda; 92 “Evet”, 148 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

“Vurgulanması istenen sözcükler renkli, koyu veya italik olarak bütünlüğü bozmayacak şekilde tasarlanmış mı?” sorusuna 1. sınıflara ait A1 Yayınevi için; 4 “Evet”, 12 “Hayır” B1 Yayınevi için; 16 “Evet”, C1 Yayınevi için; 4 “Evet”, 12 “Hayır”; 2. sınıflara ait A2 Yayınevi için; 10 “Evet”, 22 “Hayır”, D2 Yayınevi için; 6 “Evet”, 26 “Hayır”, E2 Yayınevi için; 5 “Evet”, 27 “Hayır”; 3. sınıflara ait A3 Yayınevi için; 5 “Evet”, 27 “Hayır”, D3 Yayınevi için; 25 “Evet”, 7 “Hayır”, E3 Yayınevi için; 17 “Evet”, 15 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

Tablo 1’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Vurgulanması İstenen Sözcüklerin Renkli Koyu veya İtalik Olarak Bütünlüğü Bozmayacak Şekilde Tasarlanıp Tasarlanmadığı”na ilişkin bulgular incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın genel olarak bu ilkeye uymadığı, bazı konuların ise uyduğu görülmektedir.

“Vurgulanması istenen sözcükler renkli, koyu veya italik olarak bütünlüğü bozmayacak şekilde tasarlanmış mı?” sorusu, D3 Yayınevine ait 3. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 11) uygun bulunurken, E2 Yayınevi 2. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 12) uygun bulunmamıştır.

Resim 11: D3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.106

Resim 12: E2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.15

Dikkat odaklayıcı sözcük ya da sözcüklerin etkili tasarlanmalıdır. (Koyu, italik, renkli, yazı çeşitlerinin bütünlüğü bozmayacak biçimde çarpıcı tasarlanmış olmalıdır) (EK-2). D3 Yayınevine ait kitapta “Tsunami” başlıklı konunun içerisinde Tsunami’nin tanımı yapılmaktadır. Vurgulanması istenen bu cümle koyu yazılarak, dikkatin tanıma odaklanması sağlanmıştır. E2 Yayınevine ait kitapta “Ah Şu Görgü Kuralları” başlıklı konuda, yemek masasında oturan bir aile görülmektedir. Çocuk yemekte konuşmakta ve annesi onu uyarılmaktadır: “Ağızda yemek varken konuşulmaz!”. Görgü kurallarını anlatan bu konuda, bu cümle koyu renkle belirtilmediğinden, dikkat çekme, akılda kalıcılık ve öğretici olma durumu düşmektedir.

3.1.7. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Metinlerde Kullanılan Ana Başlıkların, Anlaşılabilir Kısalıkta Olup Olmadığı

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Metinlerde kullanılan ana başlıklar, anlaşılabilirlik açısından olabildiğince kısa mı?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 240 “Evet” yanıtı verilmiştir. 9 kitabın tamamı her sınıf için olumlu olarak yanıtlanmıştır.

Tablo 1’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Metinlerde Kullanılan Ana Başlıkların, Anlaşılabilir Kısalıkta Olup Olmadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın da bu ilkeye uygun olduğu görülmektedir.

“Metinlerde kullanılan ana başlıklar, anlaşılabilirlik açısından olabildiğince kısa mı?” sorusu A1 Yayınevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 13) uygun bulunmuştur.

Resim 13: E3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.56

Başlıkların olabildiğince kısa olmalıdır (EK-2). Başlıkların kısa oluşu anlaşılabilirlik durumunu yükseltmektedir. Bu örnekte; “Futbolcu Fil” başlığına bakıldığında, ilgili metnin, futbol oynayan bir file ait olduğu anlaşılmaktadır.

3.1.8. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında İçindekiler Listesinde Hedef Kitleye Uygun Resim Şema ve Grafikler Kullanılıp Kullanılmadığı

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “İçindekiler listesinde hedef kitleye uygun resim, şema ve grafikler kullanılmış mı?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 5 “Evet”, 4 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

“İçindekiler listesinde hedef kitleye uygun resim, şema ve grafikler kullanılmış mı?” sorusuna 1. sınıflara ait A1 Yayınevi için; 1 “Hayır”, B1 Yayınevi için; 1 “Hayır”, C1

Yayınevi için; 1 “Evet”; 2. sınıflara ait A2 Yayınevi için; 1 “Hayır”, D2 Yayınevi için; 1 “Evet”, E2 Yayınevi için; 1 “Evet”; 3. sınıflara ait A3 Yayınevi için; 1 “Hayır”, D3 Yayınevi için; 1 “Evet”, E3 Yayınevi için; 1 “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 1’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında İçindekiler Listesinde Hedef Kitleye Uygun Resim Şema ve Grafikler Kullanılıp Kullanılmadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitaptan 5’inin bu ilkeye tamamen uyduğu, 4’ünün ise uymadığı görülmektedir.

“İçindekiler listesinde hedef kitleye uygun resim, şema ve grafikler kullanılmış mı?” sorusu D3 Yayınevi 3. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 14) uygun bulunurken, A1 Yayınevine ait 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 15) uygun bulunmamıştır.

İÇİNDEKİLER	
1. TEMA: BİREY ve TOPLUM	
Okula Dönmek	10
Sen de Büyüyorsun	12
Trafik	16
Sevinç Çiğlikleri.....	18
Kendini Değerlendirme Formu	22
2. ATATÜRK	
Sana Borçluyuz	24
Cumhuriyet Ağacı	26
Atatürk'ün İğde Ağacı	30
Atatürk'ün Hayatı	34
Kendini Değerlendirme Formu	38

Resim 14: D3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

İÇİNDEKİLER	
HAYAL GÜCÜ TEMASI	
Neler Düşünüyorsunuz?	9
Şemsiye	Sejdi Ahmet UZUN 10
Güneş Nereye Gidiyor?	Ahmet ÇAĞLAYAN 12
Gökkuşuğu	Can ALTINTAŞ 16
Ayın Bulut Oyunu	Mustafa Ruhi ŞİRİN 17
Neler Biliyorum?	21
EĞİTSEL VE SOSYAL ETKİNLİKLER TEMASI	
Neler Düşünüyorsunuz?	23
Boranın Telefonu	Komisyon 24
Deniz Kızı Okulda	Komisyon 28
Kamp Arkadaşları	İpek ONGUN 32
Palyaço	Majdat GEZEN 37
Neler Biliyorum?	38

Resim 15: A1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.7

İçindekiler listesinin işlevsel biçimde düzenlenmelidir. Sayfa tasarımı biçimine, metinde kullanılan başlık sistemine ve içeriği tanıtmaya uygun olarak rahat okunabilir biçimde hazırlanmalı (EK-2), hedef kitleye uygun resim, şema ve grafiklerle ilgi çekici hale getirilmelidir.

3.1.9. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Bilinmeyen Sözcükler İçin Kitap Sonunda Sözlüğe Yer Verilip Verilmediği

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Bilinmeyen sözcükler için, kitap sonunda bir sözlüğe yer verilmiş mi?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 7 “Evet”, 2 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

“Bilinmeyen sözcükler için, kitap sonunda bir sözlüğe yer verilmiş mi?” sorusuna 1. sınıflara ait A1 Yayinevi için; 1 “Hayır”, B1 Yayinevi için; 1 “Evet”, C1 Yayinevi için; 1 “Evet”; 2. sınıflara ait A2 Yayinevi için; 1 “Evet”, D2 Yayinevi için; 1 “Evet”, E2 Yayinevi için; 1 “Evet”; 3. sınıflara ait A3 Yayinevi için; 1 “Hayır”, D3 Yayinevi için; 1 “Evet”, E3 Yayinevi için; 1 “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 1’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Bilinmeyen Sözcükler İçin Kitap Sonunda Sözlüğe Yer Verilip Verilmediği”ne ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitaptan 7’sinin bu ilkeye tamamen uyduğu, 2’sinin ise uymadığı görülmektedir.

“Bilinmeyen sözcükler için, kitap sonunda bir sözlüğe yer verilmiş mi?” sorusu E2 Yayinevi 2. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 16) uygun bulunmuştur.

Resim 16: E2 Yayinevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.137

Sözlük düzenlemesinin yapılarak, bilinmeyen sözcükler ve teknik terimler için kitap sonunda bir sözlüğe yer verilmelidir (EK-2).

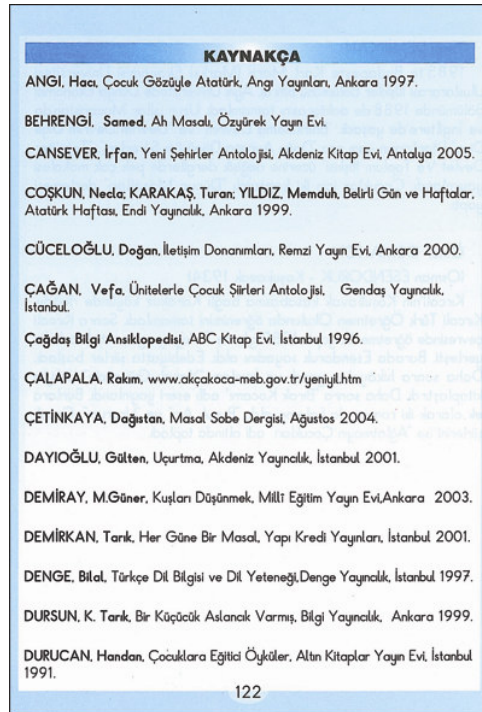
3.1.10. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Kullanılan Kaynakların Kitap Sonunda Belirtilip Belirtilmediği

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Kullanılan kaynaklar, kitap sonunda belirtilmiş mi?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 9 “Evet” yanıtı verilmiştir. 9 kitabın tamamı her sınıf için olumlu olarak yanıtlanmıştır.

Tablo 1’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Kullanılan Kaynakların Kitap Sonunda Belirtilip Belirtilmediği”ne ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın da bu ilkeye uygun olduğu görülmektedir.

“Kullanılan kaynaklar, kitap sonunda belirtilmiş mi?” sorusu A3 Yayınevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 17) uygun bulunmuştur.

Resim 17: A3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.122

Metin içinde kullanılan kaynaklara, kaynakçada yazım kurallarına ve öğrenci düzeyine dikkat edilerek yer verilmelidir (EK-2).

3.2. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Tasarımına İlişkin Görüşler

Veri toplama materyalinin ikinci bölümü olan “Görsel Elemanların Tasarımı”na ilişkin görüşler, soru sırasına göre belirtilmiştir.

3.2.1. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Tema Başlangıç Sayfalarında Görsel Elemanlara Yer Verilip Verilmediği

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Tema başlangıç sayfalarında görsel elemanlara (resimleme, fotoğraf, şema) yer verilmiş mi?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 2’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 60 “Evet” yanıtı verilmiştir.

“Tema başlangıç sayfalarında görsel elemanlara (resimleme, fotoğraf, şema) yer verilmiş mi?” sorusuna 1. sınıflara ait A1 Yayınevi için; 4 “Evet”, B1 Yayınevi için; 4 “Evet”, C1 Yayınevi için; 4 “Evet”; 2. sınıflara ait A2 Yayınevi için; 8 “Evet”, D2 Yayınevi için; 8 “Evet”, E2 Yayınevi için; 8 “Evet”; 3. sınıflara ait A3 Yayınevi için; 8 “Evet”, D3 Yayınevi için; 8 “Evet”, E3 Yayınevi için; 8 “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 2’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Tema Başlangıç Sayfalarında Görsel Elemanlara Yer Verilip Verilmediği”ne ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın da bu ilkeye tamamen uyduğu görülmektedir.

“Tema başlangıç sayfalarında görsel elemanlara (resimleme, fotoğraf, şema) yer verilmiş mi?” sorusu E2 Yayınevi 2. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 18) uygun bulunmuştur.

Resim 18: E2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.72

Her temanın başında ilgili bölümde yer alan konuların başlıkları görsel elemanlarla desteklenmelidir. Bu sayede çocuk, tema başlangıç sayfasına bakarak o bölümde hangi konuların işleneceğine dair bilgi sahibi olacaktır. E2 Yayınevine ait bu örnekte konu başlıkları, konularda yer alan resimlemelerle desteklenmektedir.

3.2.2. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Mesaj Aktarımında Kullanılan Görsel Elemanların Metin İçeriğine Uygun Olup Olmadığı

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Mesaj aktarımında kullanılan görsel elemanlar; metin içeriğine uygun mu?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 2’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 190 “Evet”, 46 “Kısmen”, 4 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

“Mesaj aktarımında kullanılan görsel elemanlar; metin içeriğine uygun mu?” sorusuna 1. sınıflara ait A1 Yayınevi için; 11 “Evet”, 5 “Kısmen”, B1 Yayınevi için; 10 “Evet”, 6 “Kısmen”, C1 Yayınevi için; 16 “Evet”; 2. sınıflara ait A2 Yayınevi için; 26 “Evet”, 6 “Kısmen”, D2 Yayınevi için; 30 “Evet”, 2 “Kısmen”, E2 Yayınevi için; 28 “Evet”, 4 “Kısmen”; 3. sınıflara ait A3 Yayınevi için; 17 “Evet”, 12 “Kısmen”, 3 “Hayır”, D3 Yayınevi için; 21 “Evet”, 11 “Kısmen”, E3 Yayınevi için; 31 “Evet”, 1 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

Tablo 2’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Mesaj Aktarımında Kullanılan Görsel Elemanların Metin İçeriğine Uygun Olup Olmadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın genel olarak bu ilkeye uyduğu, kitaplarda yer alan bazı konuların ise kısmen uyduğu görülmektedir.

“Mesaj aktarımında kullanılan görsel elemanlar; metin içeriğine uygun mu?” sorusu C1 Yayınevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 19) uygun bulunmuştur.

Resim 19: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.65

Görsel öğelerin mesaj aktarımına katkıda bulunmalıdır (EK-2). C1 Yayınevine ait bu örnekte, metin aktarımında kullanılan görsel elemanlar, metin içeriğini desteklemektedir. “Çocuk ve Oyun” başlıklı konunun içeriğinde yer alan; havuç, domates, elma, şeftali ve oyun ile ilgili görseller resimlemede metinde yer aldığı şekliyle kullanılmıştır.

3.2.3. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Mesaj Aktarımında Kullanılan Görsel Elemanların Alıntı Olup Olmadığı

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Mesaj aktarımında kullanılan görsel elemanlar; alıntı mı?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 2’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 57 “Evet”, 45 “Kısmen” ve 138 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

“Mesaj aktarımında kullanılan görsel elemanlar; alıntı mı?” sorusuna 1. sınıflara ait A1 Yayınevi için; 2 “Evet”, 1 “Kısmen”, 13 “Hayır”, B1 Yayınevi için; 13 “Evet”, 3 “Kısmen”, C1 Yayınevi için; 16 “Hayır”; 2. sınıflara ait A2 Yayınevi için; 8 “Evet”, 24 “Hayır”, D2 Yayınevi için; 18 “Evet”, 14 “Kısmen”, E2 Yayınevi için; 4 “Evet”, 4 “Kısmen”, 24 “Hayır”; 3. sınıflara ait A3 Yayınevi için; 2 “Evet”, 4 “Kısmen”, 26 “Hayır”, D3 Yayınevi için; 1 “Evet”, 16 “Kısmen”, 15 “Hayır”, E3 Yayınevi için; 9 “Evet”, 3 “Hayır”, 20 “Kısmen” yanıtı verilmiştir.

Tablo 2’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Mesaj Aktarımında Kullanılan Görsel Elemanların Alıntı Olup Olmadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın genel olarak bu ilkeye uymamakla beraber, kitaplarda yer alan bazı konularda uyulduğu, bazılarında ise kısmen uyulduğu görülmektedir.

“Mesaj aktarımında kullanılan görsel elemanlar; alıntı mı?” sorusu D2 Yayınevi 2. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 20) uygun bulunurken, C1 Yayınevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 21) uygun bulunmamıştır.

Hazırlık Soruları

1. Atatürk, hangi okullarda öğrenim görmüştür? Araştırınız.
2. Atatürk'ün çocukluğu nerede geçmiştir?

ATATÜRK'ÜN ÇOCUKLUĞU

Atatürk, çocukluğuna dair anılarını şöyle anlatır: “Çocukluğumla ilgili ilk hatırladığım şey, okula gitme konusuna da-
irir. Bundan dolayı annem ve babam arasında şiddetli bir
tartışma başladı. Annem, mahalle mektebine, babam ise
Şemsi Efendi Okulu'na gitmemi istiyordu. Nihayet babam, işi
büyük bir ustalıkla halletti. İlk önce mahalle mektebine baş-
ladım. Bu suretle annemin gönlünü yapmış oldu. Birkaç gün
sonra mahalle mektebinden çıkarak Şemsi Efendi ilkokuluna
kaydedildim.”

Resim 20: D2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.38

KIZILAY

Şefkatli kucağında,
Fakirleri korursun!
Sıcak aş ocağında,
Açları doyurursun.

Yangın, deprem olunca,
Evlere su dolunca,
Engelleri aşarsın,
Yardımlara koşarsın.

Genç, ihtiyaç hepimiz,
Seninleyiz Kızılay.
Seninledir kalbimiz,
Bizi de yanında say.

Hasan SARPEL
Çocuk Şiirleri

Resim 21: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.38

Görsel öğeler mesaj aktarımına katkıda bulunmalıdır (EK-2). Ders kitaplarında yer alan görseller alıntı veya özgün çizimler olarak kullanılabilir. D2 Yayınevi'ne ait "Atatürk'ün Çocukluğu" başlıklı örnekte kullanılan görseller, fotoğraflar kullanılarak yapılmış alıntılardır. C1 Yayınevi'ne ait "Kızılay" başlıklı örnek ise, yayınevinin görsel tasarımcıları tarafından resimlenmiş özgün çizimlerdir.

3.2.4. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Mesaj Aktarımında Kullanılan Görsel Elemanların Mesajı Özetleyici ve Bilgilendirici Şekilde Tasarlanıp Tasarlanmadığı

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde "Mesaj aktarımında kullanılan görsel elemanlar; mesajı özetleyici ve bilgilendirici şekilde tasarlanmış mı?" sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 2'de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 185 "Evet", 49 "Kısmen" ve 6 "Hayır" yanıtı verilmiştir.

"Mesaj aktarımında kullanılan görsel elemanlar; mesajı özetleyici ve bilgilendirici şekilde tasarlanmış mı?" sorusuna 1. sınıflara ait A1 Yayınevi için; 12 "Evet", 4 "Kısmen", B1 Yayınevi için; 10 "Evet", 6 "Kısmen", C1 Yayınevi için; 16 "Evet"; 2. sınıflara ait A2 Yayınevi için; 25 "Evet", 7 "Kısmen", D2 Yayınevi için; 30 "Evet", 2 "Kısmen", E2 Yayınevi için; 28 "Evet", 4 "Kısmen"; 3. sınıflara ait A3 Yayınevi için; 17 "Evet", 11 "Kısmen", 4 "Hayır", D3 Yayınevi için; 19 "Evet", 11 "Kısmen", 2 "Hayır", E3 Yayınevi için; 28 "Evet", 4 "Kısmen" yanıtı verilmiştir.

Tablo 2'deki "İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Mesaj Aktarımında Kullanılan Görsel Elemanların Mesajı Özetleyici ve Bilgilendirici Şekilde Tasarlanıp Tasarlanmadığı"na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın genel olarak bu ilkeye uyduğu, kitaplarda yer alan bazı konuların ise kısmen uyduğu görülmektedir.

“Mesaj aktarımında kullanılan görsel elemanlar; mesajı özetleyici ve bilgilendirici şekilde tasarlanmış mı?” sorusu E3 Yayınevi 3. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 22) uygun bulunmuştur.

Resim 22: D3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.20

Görsel elemanlar mesaj aktarımında; mesajı özetleyici ve bilgilendirici şekilde tasarlanmalıdır (EK-2). “Ailemiz” başlıklı örnekte; metin içeriğinde, ailede yer alan bireyler; büyük anne, büyük baba, baba, oğul, anne, kız, ağabey, abla, amca, teyze ve haladan bahsedilmektedir. Bu bireylerin hepsinin aynı soydan, aynı kandan olduğu söylenmekte ve “küme yıldızlar gibi” benzetmesiyle desteklenmektedir. Resimde yer alan yıldızlar kişiselleştirilerek, metinde bahsedilen aile bireyleri olarak resimleştirilmiştir. Bu konu sayesinde çocuk; aile bireylerin, küme yıldızlar gibi bir arada yaşayıp, kopmaz bağları olduğu konusunda bilgi sahibi olacaktır.

3.2.5. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Resimlemelerde Kullanılan Çizimlerin Hedef Kitleye Uygun Olacak Şekilde Gerçeğine Uygun Resmedilip Edilmediği

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Resimlemelerde, kullanılan çizimler hedef kitleye uygun olacak şekilde gerçeğine uygun resmedilmiş mi?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 2’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 188 “Evet”, 47 “Kısmen” ve 5 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

“Resimlemelerde, kullanılan çizimler hedef kitleye uygun olacak şekilde gerçeğine uygun resmedilmiş mi?” sorusuna 1. sınıflara ait A1 Yayınevi için; 14 “Evet”, 2 “Kısmen”, B1 Yayınevi için; 16 “Evet”, C1 Yayınevi için; 16 “Evet”; 2. sınıflara ait A2 Yayınevi için; 21 “Evet”, 11 “Kısmen”, D2 Yayınevi için; 28 “Evet”, 3 “Kısmen”, 1 “Hayır”, E2 Yayınevi için; 32 “Evet”; 3. sınıflara ait A3 Yayınevi için; 11 “Evet”, 7 “Kısmen”, 4 “Hayır”, D3 Yayınevi için; 21 “Evet”, 11 “Kısmen”, E3 Yayınevi için; 29 “Evet”, 3 “Kısmen” yanıtı verilmiştir.

Tablo 2’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Resimlemelerde Kullanılan Çizimlerin Hedef Kitleye Uygun Olacak Şekilde Gerçeğine Uygun Resmedilip Edilmediği”ne ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın genel olarak bu ilkeye uyduğu kitaplarda yer alan bazı konuların ise kısmen uyduğu görülmektedir.

“Resimlemelerde, kullanılan çizimler hedef kitleye uygun olacak şekilde gerçeğine uygun resmedilmiş mi?” sorusu C1 Yayınevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 23) uygun bulunmuştur.

Resim 23: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.54

Görsel elemanlar mesaj aktarımında; öğrenci düzeyine uygun olmalıdır (EK-2). “Çocuk Bayramı” başlıklı örnekte, kullanılan çizimler hedef kitesine uygun olacak şekilde gerçeğine uygun resmedilmiştir. Kullanılan figürler çocuğa yabancı değildir. Bayramlarda karşılaştığı folklor ekibinden öğrenciler, izciler ve önlük giymiş bir öğrenciden oluşmaktadır. Figürlerde abartı yoktur, anatomik özellikler ve renkler gerçeğine uygun çalışılmıştır.

3.2.6. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Resimlemelerde Yer Çizgisi Kullanılıp Kullanılmadığı

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Resimlemelerde, yer çizgisi bulunuyor mu?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 2’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 142 “Evet”, 36 “Kısmen” ve 62 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

“Resimlemelerde, yer çizgisi bulunuyor mu?” sorusuna 1. sınıflara ait A1 Yayınevi için; 13 “Evet”, 1 “Kısmen”, 2 “Hayır”, B1 Yayınevi için; 9 “Evet”, 6 “Kısmen”, 1 “Hayır” C1 Yayınevi için; 14 “Evet”, 2 “Hayır”; 2. sınıflara ait A2 Yayınevi için; 4 “Evet”, 13 “Kısmen”, 15 “Hayır” D2 Yayınevi için; 19 “Evet”, 1 “Kısmen”, 12 “Hayır”, E2 Yayınevi için; 12 “Evet”, 7 “Kısmen”, 13 “Hayır”; 3. sınıflara ait A3 Yayınevi için; 17 “Evet”, 3 “Kısmen”, 12 “Hayır”, D3 Yayınevi için; 25 “Evet”, 4 “Kısmen”, 3 “Hayır” E3 Yayınevi için; 29 “Evet”, 1 “Kısmen”, 3 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

Tablo 2’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Resimlemelerde Yer Çizgisi Kullanılıp Kullanılmadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın genel olarak bu ilkeye uyarken, kitaplardaki bazı konularda bu ilkeye uyulmadığı, bazı konularda da kısmen uyulduğu görülmektedir.

“Resimlemelerde, yer çizgisi bulunuyor mu?” sorusu E3 Yayınevi 3. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 24) uygun bulunurken, A2 Yayınevi 2. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 25) uygun bulunmamıştır.

Resim 24: E3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.17

Resim 25: A2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.10

Yer çizgisi çocuğun kendisi ve çevresiyle olan ilişkisinin boyutunu temsil eder (Özcan, 2008). Çocuklar bu yaşlarda her şeyi bu çizgi üzerinde görmeyi beklediğinden, yer çizgisi önemli bir semboldür. E3 Yayınevi'ne ait "Dayanışmanın Böylesi" başlıklı konuya bakıldığında, yer çizgisi kullanıldığı, arabanın ve figürlerin bir zemin üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. A2 Yayınevi'ne ait "Ben Kimim?" başlıklı konuda ise yer çizgisi kullanılmadığından, mekanla ilişkileri kurulamamakta ve figürlerin hepsinin, havada uçuyormuşçasına bir etki yarattığı görülmektedir.

3.2.7. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Resimlemelerde Kullanılan Renklerin Hedef Kitlenin İlgisini Çekebilecek Özellikte Olup Olmadığı

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde "Resimlemelerde, kullanılan renkler hedef kitlenin ilgisini çekebilecek özellikte mi?" sorusu yöneltmiştir.

Tablo 2’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 135 “Evet”, 86 “Kısmen” ve 19 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

“Resimlemelerde, kullanılan renkler hedef kitlenin ilgisini çekebilecek özellikte mi?” sorusuna 1. sınıflara ait A1 Yayınevi için; 2 “Evet”, 7 “Kısmen”, 7 “Hayır”, B1 Yayınevi için; 16 “Evet”, C1 Yayınevi için; 15 “Evet”, 1 “Kısmen”; 2. sınıflara ait A2 Yayınevi için; 24 “Evet”, 4 “Kısmen”, 4 “Hayır” D2 Yayınevi için; 24 “Evet”, 4 “Kısmen”, 4 “Hayır”, E2 Yayınevi için; 29 “Evet”, 3 “Kısmen”; 3. sınıflara ait A3 Yayınevi için; 28 “Kısmen”, 4 “Hayır”, D3 Yayınevi için; 5 “Evet”, 27 “Kısmen”, E3 Yayınevi için; 20 “Evet”, 12 “Kısmen” yanıtı verilmiştir.

Tablo 2’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Resimlemelerde Kullanılan Renklerin Hedef Kitlenin İlgisini Çekebilecek Özellikte Olup Olmadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitap genel olarak bu ilkeye uymakla beraber, bazı konuların ise kısmen uyduğu görülmektedir.

“Resimlemelerde, kullanılan renkler hedef kitlenin ilgisini çekebilecek özellikte mi?” sorusu B1 Yayınevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 26) uygun bulunurken, A3 Yayınevi 3. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 27) kısmen uygun bulunmuştur.

Resim 26: B1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.11

Resim 27: A3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.15

Görsel elemanlar, renkli olmalıdır (EK-2). B1 Yayınevi'ne ait örnek; "Oyuncaklarım" başlıklı bir konudan alınmıştır. Oyuncakların çeşitliliğini yansıtmak ve çocuk için ilgi çekici hale getirebilmek için, kullanılan renkler parlaktır. Açık – koyu dengesi çok iyi yansıtılmıştır. A3 Yayınevi'ne ait "Yaşasın Demokrasi" örneğinde ise renkler genelde aynı tonda kullanılmıştır ve soluktur. Açık – koyu dengesine dikkat edilmemiştir. Bu yüzden çocuğun ilgisini çekmeyecektir.

3.2.8. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Öğrenci Yaş Seviyesi Dikkate Alındığında Kullanılan Görsel Elemanların Yalın ve Anlaşılır Olup Olmadığı

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde "Öğrenci yaş seviyesi dikkate alındığında kullanılan görsel elemanlar yalın ve anlaşılır mı?" sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 2'de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 219 "Evet", 21 "Kısmen" yanıtı verilmiştir.

“Öğrenci yaş seviyesi dikkate alındığında kullanılan görsel elemanlar yalın ve anlaşılır mı?” sorusuna 1. sınıflara ait A1 Yayinevi için; 14 “Evet”, 2 “Kısmen”, B1 Yayinevi için; 14 “Evet”, 2 “Kısmen”, C1 Yayinevi için; 16 “Evet”; 2. sınıflara ait A2 Yayinevi için; 32 “Evet”, D2 Yayinevi için; 32 “Evet”, E2 Yayinevi için; 32 “Evet”; 3. sınıflara ait A3 Yayinevi için; 23 “Evet”, 9 “Kısmen”, D3 Yayinevi için; 29 “Evet”, 3 “Kısmen”, E3 Yayinevi için; 27 “Evet”, 5 “Kısmen” yanıtı verilmiştir.

Tablo 2’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Öğrenci Yaş Seviyesi Dikkate Alındığında Kullanılan Görsel Elemanların Yalın ve Anlaşılır Olup Olmadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitap genel olarak bu ilkeye uyarken, bazı konuların ise kısmen uyduğu görülmektedir.

“Öğrenci yaş seviyesi dikkate alındığında kullanılan görsel elemanlar yalın ve anlaşılır mı?” sorusu A2 Yayinevi 2. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 28) uygun bulunmuştur.

Resim 28: A2 Yayinevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.59

Tasarımda yalınlık ve basitlik ilkesine uyulmalı, görsel elmanlar, anlaşılır ve mesajın gerektirdiği kadar detay kullanılmalıdır (EK-2). A2 yayınevine ait “Mevsimler” başlıklı örnekte; bahar, yaz, güz ve kış mevsimlerinden bahsedilmiştir. Bahar’da açan çiçeklerin isimleri verilmiş, ve her çiçek resimlenmiştir. Yaz mevsiminde tarladan bahsedilip, bir tarlada çalışan kadın ve erkek çok yalın bir şekilde tasvirlenmiştir. Güz’de elmaların dallarda kızardığı, üzümün salkımlarda ballandığı metinde yer aldığı şekliyle resimlenmiştir. Kış mevsiminde de karların kırları örttüğüne değinilmiş ve karda oynayan, kardan adam yapan çocuklar, öğrenci yaş seviyesi dikkate alınarak fazla ayrıntıya girilmeden yalın ve anlaşılır bir şekilde resimlenmiştir.

3.2.9. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sayfalarda Vurgulanmak İstenen Görsel Elemanların Hedef Kitleye Uygun Olacak Şekilde, Önem Sırasına Göre Yerleştirilip Yerleştirilmediği

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Sayfada vurgulanmak istenen görsel elemanlar, hedef kitleye uygun olacak şekilde, önem sırasına göre yerleştirilmiş mi?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 2’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 189 “Evet”, 47 “Kısmen”, 4 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

“Sayfada vurgulanmak istenen görsel elemanlar, hedef kitleye uygun olacak şekilde, önem sırasına göre yerleştirilmiş mi?” sorusuna 1. sınıflara ait A1 Yayınevi için; 13 “Evet”, 3 “Kısmen”, B1 Yayınevi için; 11 “Evet”, 4 “Kısmen”, 1 “Hayır”, C1 Yayınevi için; 16 “Evet”; 2. sınıflara ait A2 Yayınevi için; 26 “Evet”, 6 “Kısmen”, D2 Yayınevi için; 28 “Evet”, 4 “Kısmen”, E2 Yayınevi için; 30 “Evet”, 1 “Kısmen”, 1 “Hayır” ; 3. sınıflara ait A3 Yayınevi için; 19 “Evet”, 13 “Kısmen”, D3 Yayınevi için; 19 “Evet”, 11 “Kısmen”, 2 “Hayır”, E3 Yayınevi için; 27 “Evet”, 5 “Kısmen” yanıtı verilmiştir.

Tablo 2’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sayfalarda Vurgulanmak İstenen Görsel Elemanların Hedef Kitleye Uygun Olacak Şekilde, Önem

Sırasına Göre Yerleştirilip Yerleştirilmediği”ne ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitap genel olarak bu ilkeye uyarken, bazı konuların ise kısmen uyduğu görülmektedir.

“Sayfada vurgulanmak istenen görsel elemanlar, hedef kitleye uygun olacak şekilde, önem sırasına göre yerleştirilmiş mi?” sorusu C1 Yayınevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 29) uygun bulunmuştur.

Resim 29: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.23

Görsel elemanlarda vurgulamanın etkili kullanılmalıdır (EK-2). A2 Yayınevi’ne ait “Ormanda Bir Gün” başlıklı örnekte, İrem ile Kerem isimli iki çocuğun amcalarıyla pikniğe gitmesi ve orada başlarından geçen olaylar anlatılmaktadır. Vurgu İrem üzerindedir çünkü olaylar İrem’in elindeki meyve suyu kutusunu bir ağacın arkasına bırakmasıyla başlamaktadır. İrem en önde ve büyük bir şekilde, Kerem ile amcaları ve pikniğe geldikleri araç daha arka plandadır. Resimlemelerde vurgu, hedef kitlenin önemli olanları büyük, önemsiz olanları küçük görüp, resimlemesine dikkat edilerek yapılmalıdır.

3.2.10. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Konuyla Bağlantısı Açısından Tasarımda Bütünlük İlkesine Uygun Olup Olmadığı

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Görsel elemanlar konuyla bağlantısı açısından, tasarımda bütünlük ilkesine uygun mu?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 2’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 191 “Evet”, 44 “Kısmen”, 5 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

“Görsel elemanlar konuyla bağlantısı açısından, tasarımda bütünlük ilkesine uygun mu?” sorusuna 1. sınıflara ait A1 Yayınevi için; 9 “Evet”, 6 “Kısmen”, 1 “Hayır”, B1 Yayınevi için; 10 “Evet”, 5 “Kısmen”, 1 “Hayır”, C1 Yayınevi için; 16 “Evet; 2. sınıflara ait A2 Yayınevi için; 29 “Evet”, 3 “Kısmen”, D2 Yayınevi için; 32 “Evet”, E2 Yayınevi için; 26 “Evet”, 6 “Kısmen”; 3. sınıflara ait A3 Yayınevi için; 20 “Evet”, 12 “Kısmen”, D3 Yayınevi için; 20 “Evet”, 12 “Kısmen”, E3 Yayınevi için; 29 “Evet”, 3 “Kısmen” yanıtı verilmiştir.

Tablo 2’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Konuyla Bağlantısı Açısından Tasarımda Bütünlük İlkesine Uygun Olup Olmadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitap genel olarak bu ilkeye uyarken, bazı konuların ise kısmen uyduğu görülmektedir.

“Görsel elemanlar konuyla bağlantısı açısından, tasarımda bütünlük ilkesine uygun mu?” sorusu D2 Yayınevi 2. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 30) uygun bulunmuştur.

Resim 30: D2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.54

Bir tasarımda bulunan görsel unsurlar bütünlük oluşturacak şekilde bir araya getirildiğinde etkili olurlar (Grafik Tasarım Rehberi, 2008). D2 Yayınevi'ne ait "Aile Ocağı" başlıklı örnekte ailenin tanımı yapılmakta ve baba, anne, kız ve erkek kardeş ile büyük anne ve büyük babanın ailenin temel üyeleri olduğu belirtilmektedir. Metinde yer alan bu tanımlara bakıldığında, tüm ailenin bir arada ve görsellerin metinle bütünlük içinde resimlendiği görülmektedir.

3.2.11. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Sayfaya Yerleştirilmesinde Tasarımda Denge İlkesine Dikkat Edilip Edilmediği

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde "Görsel elemanların sayfaya yerleştirilmesinde tasarımda denge ilkesine dikkat edilmiş mi?" sorusu yöneltmiştir.

Tablo 2’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 216 “Evet”, 24 “Kısmen” yanıtı verilmiştir.

“Görsel elemanların sayfaya yerleştirilmesinde tasarımda denge ilkesine dikkat edilmiş mi?” sorusuna 1. sınıflara ait A1 Yayınevi için; 13 “Evet”, 3 “Kısmen”, B1 Yayınevi için; 13 “Evet”, 3 “Kısmen”, C1 Yayınevi için; 16 “Evet”, 2. sınıflara ait A2 Yayınevi için; 26 “Evet”, 6 “Kısmen”, D2 Yayınevi için; 32 “Evet”, E2 Yayınevi için; 29 “Evet”, 3 “Kısmen”; 3. sınıflara ait A3 Yayınevi için; 27 “Evet”, 5 “Kısmen”, D3 Yayınevi için; 28 “Evet”, 4 “Kısmen”, E3 Yayınevi için; 32 “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 2’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Sayfaya Yerleştirilmesinde Tasarımda Denge İlkesine Dikkat Edilip Edilmediği”ne ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın genel olarak bu ilkeye uyarken, kitaplardaki bazı konularda da kısmen uyulduğu görülmektedir.

“Görsel elemanların sayfaya yerleştirilmesinde tasarımda denge ilkesine dikkat edilmiş mi?” sorusu E3 Yayınevi 3. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 31) uygun bulunmuştur.

Resim 31: E3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.48

Tasarımda denge ilkesine uyulmalı, görsel elemanlar dengeli bir biçimde yerleştirilmiş olmalı, simetrik dengeyi kullanmaktan kaçınılmalı, hareket ve dikkat çekme özelliği açısından asimetrik denge kullanılmalı, boşluk doluluk oranına dikkat edilmelidir (EK-2). E3 Yayınevi'ne ait "Eskiyeen Masallar" başlıklı örnek; "uçan kilim" masalıyla başladığından vurgulanması istenilen cümle koyu renkle yazılmıştır ve en büyük resim ona aittir. Onun yanında başka masallara ait belirgin sahneler resimlenmiştir. Sonra masalların eskidiğinden göklerde uçanın artık sadece uçaklar olduğu söylenmektedir ve köşede küçük bir çizimi yer almaktadır. Metin sayfanın solunda, resimler ise sağında, üstünde ve küçük bir resimle altında büyüklü küçüklü ve hareketli bir şekilde sunulmuştur. Boşluk doluluk oranının çok iyi kullanıldığı bu örnek, tasarımda denge ilkesi göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır.

3.2.12. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Boyutlarının Amaca Uygunluğu Açısından Oran-Orantıya Dikkat Edilip Edilmediği

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde "Görsel öğelerin boyutlarının amaca uygunluğu açısından; oran-orantıya dikkat edilmiş mi?" sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 2'de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 201 "Evet", 15 "Kısmen", 24 "Hayır" yanıtı verilmiştir.

"Görsel öğelerin boyutlarının amaca uygunluğu açısından; oran-orantıya dikkat edilmiş mi?" sorusuna 1. sınıflara ait A1 Yayınevi için; 15 "Evet", 1 "Kısmen", B1 Yayınevi için; 14 "Evet", 2 "Kısmen", C1 Yayınevi için; 16 "Evet; 2. sınıflara ait A2 Yayınevi için; 10 "Evet", 9 "Kısmen", 13 "Hayır", D2 Yayınevi için; 29 "Evet", 1 "Kısmen", 2 "Hayır", E2 Yayınevi için; 23 "Evet", 9 "Hayır"; 3. sınıflara ait A3 Yayınevi için; 32 "Evet", D3 Yayınevi için; 30 "Evet", 2 "Kısmen", E3 Yayınevi için; 32 "Evet" yanıtı verilmiştir.

Tablo 2'deki "İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Boyutlarının Amaca Uygunluğu Açısından Oran-Orantıya Dikkat Edilip Edilmediği"ne ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın genel olarak bu ilkeye uyarken, kitaplardaki bazı konularda bu ilkeye uyulmadığı, bazı konularda da kısmen uyulduğu görülmektedir.

"Görsel öğelerin boyutlarının amaca uygunluğu açısından; oran-orantıya dikkat edilmiş mi?" sorusu C1 Yayınevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 32) uygun bulunmuştur.

Resim 32: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.56

Oran - orantı: Resmin kağıt üzerindeki yerleşimi ve resmi oluşturan obje ve figürlerin kendi içlerinde ve birbirlerine olan uyumları (karakalem.info/sorular.asp). C1 Yayınevi'ne ait bu örnekte, oran-orantı iyi bir şekilde işlenmiştir. Metin sayfanın altında, resim yaş seviyesine göre daha büyük bir şekilde üstünde kullanılmıştır. Bir bayram gününün anlatıldığı metinde çocuk, bayram ziyaretine gelmiş ve kapının önünde büyüklerinin elini öpmektedir. Erkek, kadın ve çocuğun boy farklarına, yaş ve fiziksel

özelliklerine bakıldığında, figürlerin birbirleriyle ve kapıyla olan oran-orantılarının, gerektiği gibi doğru bir şekilde kullanıldığını görülmektedir.

3.2.13. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Boyutlarının Amaca Uygunluğu Açısından Yakınlık-Uzaklık İlişkinine Dikkat Edilip Edilmediği

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Görsel öğelerin boyutlarının amaca uygunluğu açısından; yakınlık-uzaklık ilişkisine dikkat edilmiş mi?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 2’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 138 “Evet”, 25 “Kısmen”, 77 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

“Görsel öğelerin boyutlarının amaca uygunluğu açısından; yakınlık-uzaklık ilişkisine dikkat edilmiş mi?” sorusuna 1. sınıflara ait A1 Yayınevi için; 9 “Evet”, 5 “Kısmen”, 2 “Hayır”, B1 Yayınevi için; 14 “Evet”, 2 “Hayır”, C1 Yayınevi için; 14 “Evet”, 2 “Hayır”; 2. sınıflara ait A2 Yayınevi için; 4 “Evet”, 4 “Kısmen”, 24 “Hayır”, D2 Yayınevi için; 11 “Evet”, 21 “Hayır”, E2 Yayınevi için; 4 “Evet”, 6 “Kısmen”, 22 “Hayır”; 3. sınıflara ait A3 Yayınevi için; 29 “Evet”, 3 “Hayır”, D3 Yayınevi için; 28 “Evet”, 4 “Kısmen”, E3 Yayınevi için; 29 “Evet”, 2 “Kısmen”, 1 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

Tablo 2’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Boyutlarının Amaca Uygunluğu Açısından Yakınlık-Uzaklık İlişkinine Dikkat Edilip Edilmediği”ne ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın genel olarak bu ilkeye uyarken, kitaplardaki bazı konularda bu ilkeye uyulmadığı, bazı konularda da kısmen uyulduğu görülmektedir.

“Görsel öğelerin boyutlarının amaca uygunluğu açısından; yakınlık-uzaklık ilişkisine dikkat edilmiş mi? sorusu C1 Yayınevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 33) uygun

bulunurken, A2 Yayınevi 2. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 34) uygun bulunmamıştır.

Resim 33: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.50

Resim 34: A2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.46

Yakınlık-uzaklık (Perspektif): Resimdeki uzaklık yakınlık ilişkisini vurgulayan, derinliği kuvvetlendiren, nesnenin ufuk noktasına doğru uzaklaşırken küçülen 3 boyut etkisidir (karakalem.info/sorular.asp).

Resimlerde uzaklaşan nesnelere, boyutları küçülüyormuş gibi görünmektedir. Ancak bu, küçüldüklerini değil uzaklaştıklarını ifade etmektedir. Bu ilişkiyi yakalamak oldukça önemli bir detaydır. Aksi takdirde nesnelerin birbirleriyle oranları karışarak gözü rahatsız eden sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

C1 Yayınevi'ne ait "Nöbetçi" başlıklı konuda yakınlık-uzaklık ilişkisi çok başarılı bir şekilde işlenmiştir. Aracı iten iki çocuk en yakındaki figürler olduğundan büyüktür. Araç ve figürler giderek uzaklaştığından küçülmektedir. Yol ve köprünün tahtaları artık iyice uzaklaştığından ufuk çizgisine doğru kaybolmaktadırlar. Resim iki boyutlu olmasına rağmen, yakın-uzak ilişkisinin başarılı tasviri sayesinde üç boyut hissini yansıtmaktadır.

A2 Yayınevine ait örnek ise; bir balıkçının önünde alışveriş yapan insanlar resimlenmiştir. En yakın figürler olan arkaları dönük anne ve çocuk, büyük resmedilmeliyken, aksine küçüklerdir. Onlardan daha uzaktaki figürlerin bazılarıyla aynı boydadırlar. Tezgahın üzerindeki malzemelerde de bu ilişki kurulmadığından, hepsi yere düşecek gibi gözükmektedir. Herhangi bir mekan veya ufuk çizgisinin de kullanılmamasından dolayı, bu örnek, yakın-uzak ilişkisini yansıtmamaktadır.

3.3. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sayfa Tasarımına İlişkin Görüşler

Veri toplama materyalinin üçüncü bölümü olan “Sayfa Tasarımı”na ilişkin görüşler, soru sırasına göre belirtilmiştir.

3.3.1. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sayfa Düzeni Yazı Karakteri Satır Boşluğu ve Kenar Boşluk Ayarlarının Bütünlük İçinde Olup Olmadığı

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sayfa Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Sayfa düzeni, yazı karakteri, satır boşluğu ve kenar boşluk ayarları bütünlük içinde mi?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 3’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 192 “Evet”, 48 “Kısmen” yanıtı verilmiştir.

“Sayfa düzeni, yazı karakteri, satır boşluğu ve kenar boşluk ayarları bütünlük içinde mi?” sorusuna 1. sınıflara ait A1, B1 ve C1 Yayınları için; 16’şer adet “Evet; 2. sınıflara ait A2 Yayınları için; 17 “Evet”, 15 “Kısmen”, D2 Yayınları için; 27 “Evet”, 7 “Kısmen”, E2 Yayınları için; 6 “Evet”, 26 “Kısmen”; 3. sınıflara ait A3, D3 ve E3 Yayınları için; 32’şer adet “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 3’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sayfa Düzeni Yazı Karakteri Satır Boşluğu ve Kenar Boşluk Ayarlarının Bütünlük İçinde Olup Olmadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın genel olarak bu ilkeye uyduğu, kitaplarda yer alan konulardan bazılarının da kısmen uyduğu görülmektedir.

TABLO 3
İLKÖĞRETİM 1. 2. ve 3. SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ SAYFA TASARIMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLER

	1. SINIF			2. SINIF			3. SINIF			TOPLAM										
	A1	B1	C1	A2	D2	E2	A3	D3	E3											
	E	K	H	E	K	H	E	K	H	E	K	H	T							
	f	f	f	f	f	f	f	f	f	f	f	f	f							
1. Sayfa düzeni, yazı karakteri, satır boşluğu ve kenar boşluk ayarları bütünlük içinde mi?	16	16	16	17	15	25	7	6	26	32	32	32	192	48	240					
2. Tipografik elemanlarla görsel elemanlar, birbiriyle uyumlu bir bütünlük ve devamlılık oluşturmuş mu?	11	5	10	6	16	32	30	2	28	4	30	2	32	32	221	19	240			
3. Görsel elemanlar sayfaya, okuma akışı engelleyecek şekilde yerleştirilmiş mi?	13	3	16	16	32	32	32	30	2	32	32	32	32	32	236	4	240			
4. Sayfa tasarımında, görsel elemanlara öğrenci düzeyine göre yeterince yer verilmiş mi?	13	3	16	16	27	5	30	2	30	2	21	7	4	29	3	32	214	22	4	240
5. Karşılıklı iki sayfa halinde düzenlenen tek bir kompozisyon bulunuyor mu?	2	14	14	2	16	5	27	2	30	32	3	29	1	31	32	27	213	240		
6. İki sayfanın birleşiminde yer alan görsellerde, ciltlemeden dolayı görüntü kaybı olmamasına dikkat edilmiş mi?	15	1	4	12	16	23	9	30	2	32	28	4	31	1	32	211	29	240		
7. Sayfa numarası metinden bağımsız, ayrı bir tasarım elemanı olarak düzenlenmiş mi?	16	16	16	16	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	192	48	240			

“Sayfa düzeni, yazı karakteri, satır boşluğu ve kenar boşluk ayarları bütünlük içinde mi?” sorusu E3 Yayınevi 3. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 35) uygun bulunmuştur.

Resim 35: E3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.68

Tasarımda tüm sayfalarda ve kitabın bütününde sayfa düzeni, yazı karakteri, satır boşluğu, kenar boşluk ayarları vb. birbiriyle uyumlu bir bütünlük içinde olmalıdır (EK-2). E3 Yayınevi'ne ait "Küçük Bulutun Başından Geçenler" başlıklı örnekte, yazı karakteri okunaklıdır, satır boşlukları eşittir, kenar boşluk ayarlarının da metne göre uyumlu olması sayfa düzeninin belli bir bütünlük içinde olduğunu göstermektedir.

3.3.2. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Tipografik Elemanlarla Görsel Elemanların Birbiriyle Uyumlu Bir Bütünlük ve Devamlılık Oluşturup Oluşturmadığı

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sayfa Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Tipografik elemanlarla görsel elemanlar, birbiriyle uyumlu bir bütünlük ve devamlılık oluşturmuş mu?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 3’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 221 “Evet”, 19 “Kısmen” yanıtı verilmiştir.

“Tipografik elemanlarla görsel elemanlar, birbiriyle uyumlu bir bütünlük ve devamlılık oluşturmuş mu?” sorusuna 1. sınıflara ait A1 Yayınevi için; 11 “Evet”, 5 “Kısmen”, B1 Yayınevi için; 10 “Evet”, 6 “Kısmen”, C1 Yayınevi için; 16 “Evet; 2. sınıflara ait A2 Yayınevi için; 32 “Evet”, D2 Yayınevi için; 30 “Evet”, 2 “Kısmen”, E2 Yayınevi için; 28 “Evet”, 4 “Kısmen”; 3. sınıflara ait A3 Yayınevi için; 30 “Evet”, 2 “Kısmen”, D3 Yayınevi için; 32 “Evet”, E3 Yayınevi için; 32 “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 3’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Tipografik Elemanlarla Görsel Elemanların Birbiriyle Uyumlu Bir Bütünlük ve Devamlılık Oluşturup Oluşturmadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın genel olarak bu ilkeye uyduğu, kitaplarda yer alan konulardan bazılarının da kısmen uyduğu görülmektedir.

“Tipografik elemanlarla görsel elemanlar, birbiriyle uyumlu bir bütünlük ve devamlılık oluşturmuş mu?” sorusu C1 Yayınevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 36) uygun bulunmuştur.

Resim 36: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, ss.66,67

Tipografik elemanlarla görsel elemanlar, birbiriyle uyumlu bir bütünlük ve devamlılık oluşturmalıdır (EK-2). C1 Yayınevi'ne ait "Küçük Yüzücü" başlıklı konunun ilk sayfasında; "Berk'in yüzme kursuna gittiği ve yüzmeyi çok sevdiği, okullar arası yüzme yarısına katılmayı çok istediği için, daha çok çalıştığı"na ilişkin bir metin yer almaktadır. Görsellere bakıldığında, metni birebir desteklediğini görülmektedir. İkinci sayfada; "Berk'in sabah kahvaltısındaki heyecanlanması ve annesinin onu sakinleştirmesi, havuza geldiklerinde Berk'in yine heyecanlanması ve annesinin onun başarılı olacağına inandığına" dair bir metin yer almaktadır. Görsellere bakıldığında, sabah kahvaltı sahnesi, havuz başı, kalabalık ve annesinin O'nu sakinleştirmek için sürekli çaba sarf etmesi, onu desteklemesi yine metni birebir yansıttığı görülmektedir. Bu durumda, tipografik elemanlarla, görsel elemanlar uyumlu bir bütünlük ve devamlılık oluşturmaktadır.

3.3.3. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Sayfaya Okuma Akışını Engellemeyecek Şekilde Uygun Yerleştirilip Yerleştirilmediği

“İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sayfa Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Görsel elemanlar sayfaya, okuma akışını engellemeyecek şekilde yerleştirilmiş mi?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 3’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 236 “Evet”, 4 “Kısmen” yanıtı verilmiştir.

“Görsel elemanlar sayfaya, okuma akışını engellemeyecek şekilde yerleştirilmiş mi?” sorusuna 1. sınıflara ait A1 Yayınevi için; 13 “Evet”, 3 “Kısmen”, B1 ve C1 Yayınevleri için; 16’şer adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2, D2 ve E2 Yayınevleri için; 32’şer adet “Evet”; 3. sınıflara ait A3 Yayınevi için; 30 “Evet”, 2 “Kısmen”, D3 ve E3 Yayınevleri için; 32’şer adet “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 3’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Görsel Elemanların Sayfaya Okuma Akışını Engellemeyecek Şekilde Uygun Yerleştirilip Yerleştirilmediği”ne ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın genel olarak bu ilkeye uyduğu görülmektedir.

“Görsel elemanlar sayfaya, okuma akışını engellemeyecek şekilde yerleştirilmiş mi?” sorusu D2 Yayınevi 2. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 37) uygun bulunmuştur.

Resim 37: D2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.46

Görsel elemanlar sayfaya okuma akışını engellemeyecek şekilde yerleştirilmelidir (EK-2). “Keloğlan” başlıklı konuda; gökyüzü aynı zamanda zemin rengi olarak kullanılmıştır. Metin, Keloğlan’ın ve ağaçların kompozisyondaki yerine göre sayfaya yerleştirilmiştir. Böylece görseller metnin okuma akışını etkilememektedir.

3.3.4. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sayfa Tasarımında Görsel Öğelere Öğrenci Düzeyine Göre Yeterince Yer Verilip Verilmediği

“İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sayfa Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Sayfa tasarımında, görsel elemanlara öğrenci düzeyine göre yeterince yer verilmiş mi?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 3’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 214 “Evet”, 22 “Kısmen”, 4 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

“Sayfa tasarımında, görsel elemanlara öğrenci düzeyine göre yeterince yer verilmiş mi?” sorusuna 1. sınıflara ait A1 Yayınevi için; 13 “Evet”, 3 “Kısmen”, B1 ve C1 Yayınevleri için; 16’şar adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2 Yayınevi için; 27 “Evet”, 5 “Kısmen”, D2 Yayınevi için; 30 “Evet”, 2 “Kısmen”, E2 Yayınevi için; 30 “Evet”, 2 “Kısmen”; 3. sınıflara ait A3 Yayınevi için; 21 “Evet”, 7 “Kısmen”, 4 “Hayır”, D3 Yayınevi için; 29 “Evet”, 3 “Kısmen”, E3 Yayınevi için; 32 “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 3’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sayfa Tasarımında Görsel Öğelere Öğrenci Düzeyine Göre Yeterince Yer Verilip Verilmediği”ne ilişkin bulgular incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın genel olarak bu ilkeye uyarken, kitaplarda yer alan konulardan bazılarının da kısmen uyduğu görülmektedir.

“Sayfa tasarımında, görsel elemanlara öğrenci düzeyine göre yeterince yer verilmiş mi?” sorusu C1 Yayınevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 38) uygun bulunmuştur.

Resim 38: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.31

Görsel elemanlara sayfa tasarımında öğrenci düzeyine göre yeterince yer verilmelidir (EK-2). “Deprem” başlıklı örnekte; çocuklar oynarken birden yerin sarsılması toprağın çatlaması ve yarılması, evlerin yıkılması ve her yerin toz duman olması ile ilgili bir metin yer almaktadır. Metnin resimlenmesi ve çocukların yüzlerindeki ifadeler metni yansıttığından sayfada yer alan görsel elemanlar yeterlidir.

3.3.5. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Karşılıklı İki Sayfa Halinde Düzenlenen Bir Kompozisyon Bulunup Bulunmadığı

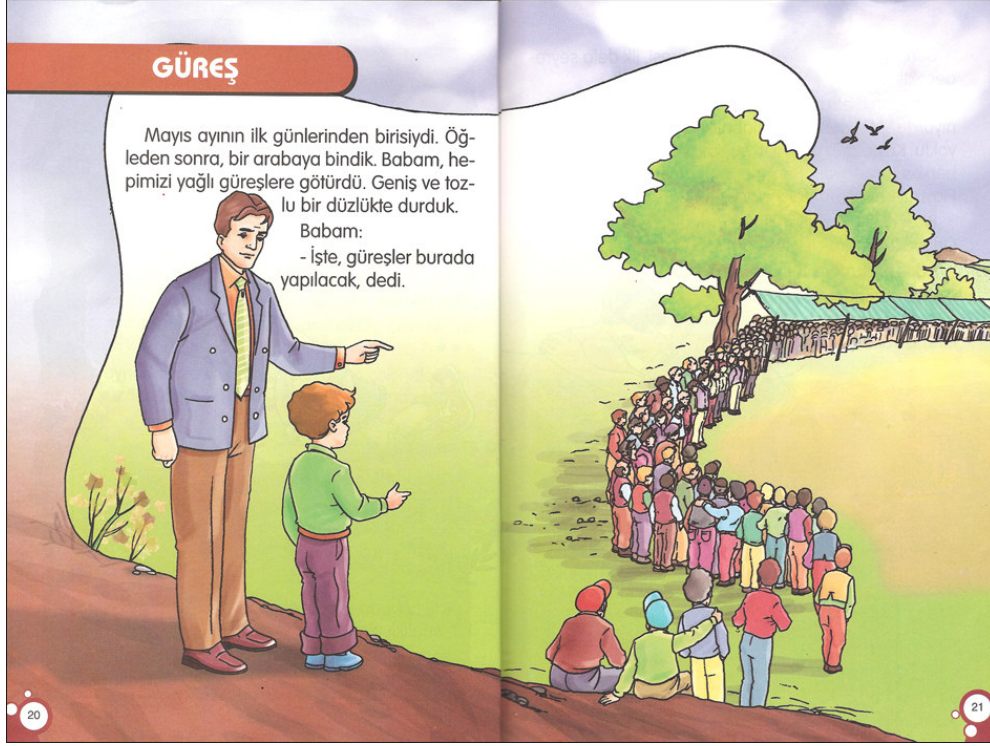
“İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sayfa Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Karşılıklı iki sayfa halinde düzenlenen tek bir kompozisyon bulunuyor mu?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 3’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 213 “Hayır”, 27 “Evet” yanıtı verilmiştir.

“Karşılıklı iki sayfa halinde düzenlenen tek bir kompozisyon bulunuyor mu?” sorusuna 1. sınıflara ait A1 Yayınevi için; 2 “Evet”, 14 “Hayır”, B1 Yayınevi için; 14 “Evet”, 2 “Hayır”, C1 Yayınevi için; 16 “Hayır”; 2. sınıflara ait A2 Yayınevi için; 5 “Evet”, 27 “Hayır”, D2 Yayınevi için; 2 “Evet”, 30 “Hayır”, E2 Yayınevi için; 32 “Hayır”; 3. sınıflara ait A3 Yayınevi için; 21 “Evet”, 7 “Kısmen”, 4 “Hayır”, D3 Yayınevi için; 29 “Evet”, 3 “Kısmen”, E3 Yayınevi için; 32 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

Tablo 3’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Karşılıklı İki Sayfa Halinde Düzenlenen Bir Kompozisyon Bulunup Bulunmadığı”na ilişkin bulgular incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitap genel olarak bu ilkeye uymazken, kitaplarda yer alan konulardan bazılarının uyduğu görülmektedir.

“Karşılıklı iki sayfa halinde düzenlenen tek bir kompozisyon bulunuyor mu?” sorusu B1 Yayınevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 39) uygun bulunurken, E2 Yayınevi 2. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 40) uygun bulunmamıştır.

Resim 39: B1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, ss.20,21

Resim 40: E2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, ss.104,105

Karşılıklı iki sayfa tek bir kompozisyon olarak düşünülebilir (EK-2). B1 Yayınevi'ne ait "Güreş" başlıklı konuda, iki sayfa tek bir kompozisyon halinde çalışılmıştır. Babası çocuğa, güreşin yapılacağı yeri göstermektedir. Bu sahne ve onla ilgili metin, sayfanın solunda yer alırken, sağ sayfa sadece güreşin yapılacağı alan ve onu izleyecek kalabalığın görüntüsü yer almaktadır.

E2 Yayınevi'ne ait "Saka Kuşunun Tüyleri" başlıklı konuda ise, karşılıklı iki sayfa, farklı kompozisyonlar halinde çalışılmıştır. Sayfalardaki görseller, metnin içeriğine göre ilgili olduğu sayfada resmedilmiştir.

3.3.6. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İki Sayfanın Birleşiminde Yer Alan Görsellerde Ciltlemeden Dolayı Görüntü Kaybı Olmamasına Dikkat Edilip Edilmediği

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sayfa Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde "İki sayfanın birleşiminde yer alan görsellerde, ciltlemeden dolayı görüntü kaybı bulunuyor mu?" sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 3'de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 211 "Evet", 29 "Hayır" yanıtı verilmiştir.

"İki sayfanın birleşiminde yer alan görsellerde, ciltlemeden dolayı görüntü kaybı bulunuyor mu?" sorusuna 1. sınıflara ait A1 Yayınevi için; 15 "Evet", 1 "Hayır", B1 Yayınevi için; 4 "Evet", 12 "Hayır", C1 Yayınevi için; 16 "Evet"; 2. sınıflara ait A2 Yayınevi için; 23 "Evet", 9 "Hayır", D2 Yayınevi için; 30 "Evet", 2 "Hayır", E2 Yayınevi için; 32 "Evet"; 3. sınıflara ait A3 Yayınevi için; 28 "Evet", 4 "Hayır", D3 Yayınevi için; 31 "Evet", 1 "Hayır", E3 Yayınevi için; 32 "Evet" yanıtı verilmiştir.

Tablo 3'deki "İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İki Sayfanın Birleşiminde Yer Alan Görsellerde Ciltlemeden Dolayı Görüntü Kaybı Olup Olmadığı"na ilişkin bulgular incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın genel olarak bu ilkeye uyduğu, kitaplarda yer alan konulardan bazılarının uymadığı görülmektedir.

“İki sayfanın birleşiminde yer alan görsellerde, ciltlemeden dolayı görüntü kaybı bulunuyor mu?” sorusu E2 Yayınevi 2. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 41) uygun bulunurken, B1 Yayınevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 42) uygun bulunmamıştır.

Resim 41: E2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, ss.126,127

Resim 42: B1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, ss.12,13

Karşılıklı iki sayfa tek bir kompozisyon olarak düşünülebilir (EK-2). E2 Yayınevine ait “Ay Dede, Ay Nine” başlıklı örnekte; karşılıklı iki sayfa halinde düzenlenen bir kompozisyon yer almaktadır. Cilt payı iyi ayarlandığından, iki sayfanın birleştiği yere, herhangi bir görsel denk gelmemekte ve görüntü kaybı bulunmamaktadır.

B1 Yayınevi’ne ait “Ebe Ebe Gel Bize” başlıklı örnek de, karşılıklı iki sayfa halinde düzenlenen bir kompozisyon yer almaktadır. Ancak cilt payı düşünülmeden hazırlanan görselde, iki sayfanın birleştiği yerde görüntü kaybı büyüktür.

3.3.7. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sayfa Numarasının Ayrı Bir Tasarım Elemanı Olarak Düzenlenip Düzenlenmediği

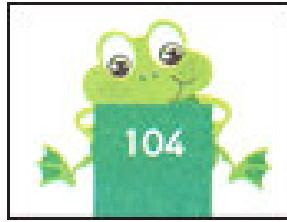
İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sayfa Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Sayfa numarası metinden bağımsız, ayrı bir tasarım elemanı olarak düzenlenmiş mi?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 3’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 192 “Evet”, 48 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

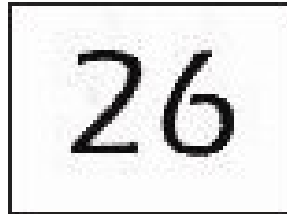
“Sayfa numarası metinden bağımsız, ayrı bir tasarım elemanı olarak düzenlenmiş mi?” sorusuna 1. sınıflara ait A1 Yayınevi için; 16 “Hayır”, B1 ve C1 Yayınevleri için; 16’şar adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2, D2 ve E2 Yayınevleri için; 32 şer adet “Evet”; 3. sınıflara ait A3 Yayınevi için; 32 “Hayır”, D3 ve E3 Yayınevleri için; 32’şer adet “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 3’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Sayfa Numarasının Ayrı Bir Tasarım Elemanı Olarak Düzenlenip Düzenlenmediği”ne ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitaptan 7’sinin bu ilkeye uyarken, 2’sinin ise uymadığı görülmektedir.

“Sayfa numarası metinden bağımsız, ayrı bir tasarım elemanı olarak düzenlenmiş mi?” sorusu E2 Yayınevi 2. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 43) uygun bulunurken, A1 Yayınevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 44) uygun bulunmamıştır.

Resim 43: E2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.104

Resim 44: A1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.26

Sayfa numarası metinden ayrı bir tasarım elemanı olarak düzenlenebilir (EK-2). E2 Yayınevi'ne ait kitabın sayfa numarası kurbağa figürüyle süslenmiştir. A1 Yayınevi'ne ait kitabın sayfa numarası ise sadedir. Yaş seviyesi göz önüne alındığında, çocuk için sayfada ne kadar çok görsel varsa, kitabın ilgisini çekme durumu bir o kadar yüksek olacaktır.

3.4. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımına İlişkin Görüşler

Veri toplama materyalinin dördüncü bölümü olan “Kapak Tasarımı”na ilişkin görüşler, soru sırasına göre belirtilmiştir.

3.4.1. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımının Dersin Özelliğiyle Uyumlu Olup Olmadığı

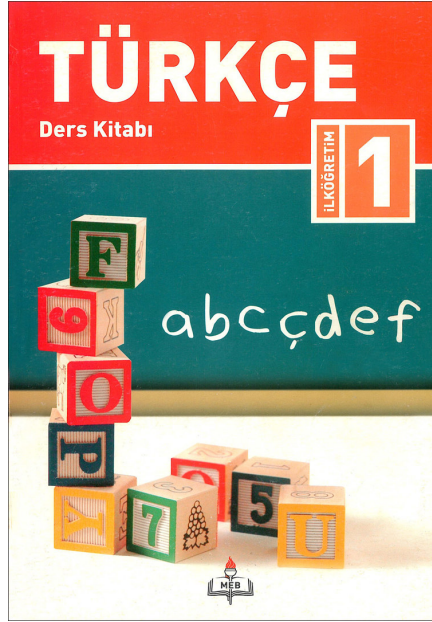
İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Kapak tasarımı dersin özelliğiyle uyumlu mu?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 4’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 8 “Evet”, 1 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

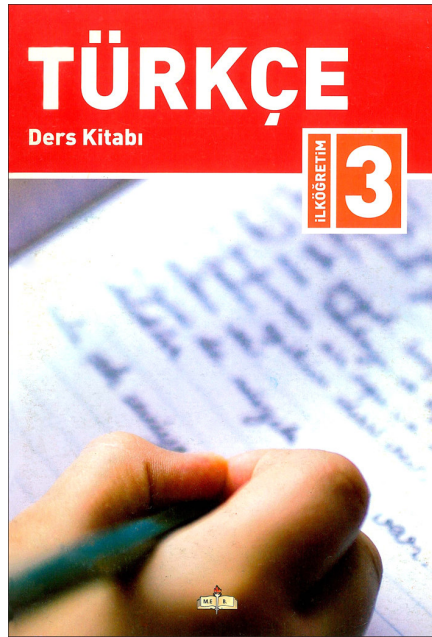
“Kapak tasarımı dersin özelliğiyle uyumlu mu?” sorusuna 1. sınıflara ait A1, B1 ve C1 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2, D2 ve E2 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet”; 3. sınıflara ait A3 Yayınevi için; 1 “Hayır” D3 ve E3 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 4’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımının Dersin Özelliğiyle Uyumlu Olup Olmadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitaptan 8’inin bu ilkeye tamamen uygun olduğu, 1’inin ise uygun olmadığı görülmektedir.

“Kapak tasarımı dersin özelliğiyle uyumlu mu?” sorusu A1 Yayınevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 45) uygun bulunurken, A3 Yayınevi 3. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 46) uygun bulunmamıştır.

Resim 45: A1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

Resim 46: A3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

Kapak, içerikle ilişkili olmalıdır (Çellek, 2003,). Bu durumda ders kitaplarının kapakları da, dersin özelliğiyle uyumlu olmalıdır. Çünkü öğrenci kitabı eline aldığı ilk baktığı yer kapaktır. Kapak tasarımı, kitabın öğrencide uyandırdığı ilk izlenimleri oluşturur ve öğrenci psikolojisini etkiler. A1 Yayınevi'ne ait 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabının kapak tasarımına bakıldığında, Türkçe dersinin özelliğiyle uyumlu olduğu görülmektedir. Çünkü 1. sınıfa başlayan çocuk, hala oyun çağındadır olduğundan, çocuğun ilgisini çekme amacına bağlı kalınarak, harf ve rakam öğretimi için oyun küpleri kullanılmıştır. Yine tahta üzerinde harfler yer almaktadır. A3 Yayınevi'ne ait 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabının kapağı ise dersin özelliğiyle uyumlu değildir. Sadece kalem tutan bir elin ön planda, netliği düşürülmüş yazı alanının arka planda kullanılmış olması, çocuğun ilgisini çekecek bir unsur değildir. Çünkü yazı yazmak, sadece Türkçe dersine ait bir özellik değildir. Burada Türkçe dersine ait bir kitap olduğunu anlatabilmek için yazı yazma dışında, örneğin kitap okuyan biri gibi farklı bir fotoğraf ya da Türkçe dersi için farklı görsellerden oluşan, harflerin kullanıldığı bir resimlemeye yer verilmesi daha ilgi çekici bir kapak haline getirecektir.

3.4.2. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapakta Kullanılan Görsel Elemanların Hedef Kitledeki Öğrenci Seviyesine Uygun Olup Olmadığı

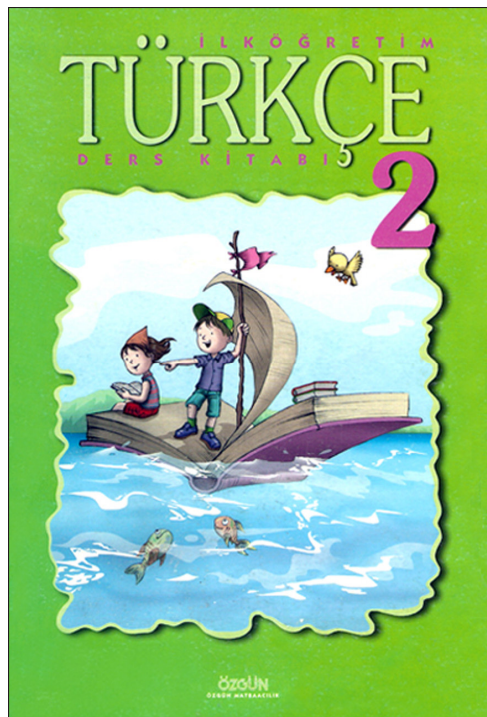
İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Kapakta kullanılan görsel elemanlar hedef kitledeki öğrenci seviyesine uygun mu?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 4’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 8 “Evet”, 1 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

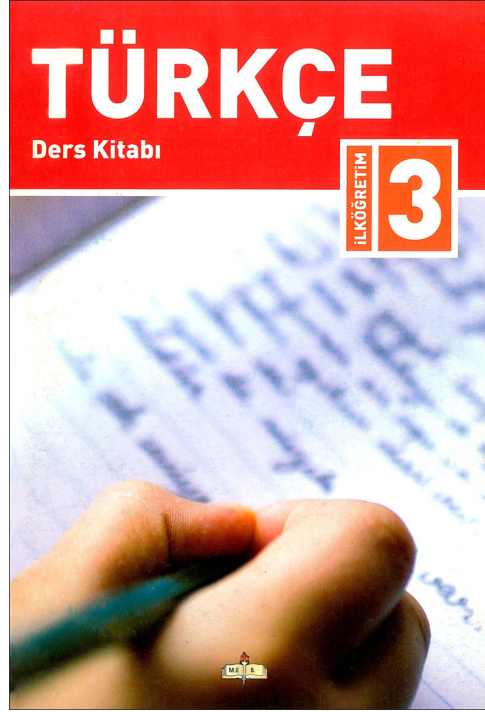
“Kapakta kullanılan görsel elemanlar hedef kitledeki öğrenci seviyesine uygun mu?” sorusuna 1. sınıflara ait A1, B1 ve C1 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2, D2 ve E2 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet”; 3. sınıflara ait A3 Yayınevi için; 1 “Hayır” D3 ve E3 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 4'deki "İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapakta Kullanılan Görsel Elemanların Hedef Kitesindeki Öğrenci Seviyesine Uygun Olup Olmadığı"na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitaptan 8'inin bu ilkeye tamamen uygun olduğu, 1'inin ise uygun olmadığı görülmektedir.

"Kapakta kullanılan görsel elemanlar hedef kitesindeki öğrenci seviyesine uygun mu?" sorusu E2 Yayınevi 2. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 47) uygun bulunurken, A3 Yayınevi 3. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 48) uygun bulunmamıştır.

Resim 47: E2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

Resim 48: A3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

7-9 çocuğun en önemli özelliği, realist oluşudur. Her şeyi tam görmek ve algılamak ister. Soyut kavramları anlamaktan henüz uzaktır. Bu nedenle ki, kendisine gösterilen herhangi bir resimde realist anlayışın izlerini arar (Kangel, 1994, s.s.10-11). E2 Yayınevi'ne ait kitabın kapağındaki resimleme, çocuğun yaş seviyesine uyacak şekilde biraz da esprili bir anlatımla uygulanmıştır. Kullanılan figürler gerçekçi özellikte olmasına karşın, kullandıkları yelkenli bir kitaptır. Sanki okudukça ve öğrendikçe bir bilgi denizinde yüzüleceği anlatılmak istenerek, resimleme ile ilgili düşünce çocuğun hayal gücüne bırakılmıştır. A3 yayınevi'ne ait kitap kapağında kullanılan görsel; fotoğraf olmasına karşın, hedef kitlenin ilgisini çekebilecek özelliğe sahip değildir. Çünkü fotoğrafta dikkati çeken tek şey eldir. Farklı görsellerle desteklenerek ilgi çekici hale getirilebilir.

3.4.3. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapakta Kullanılan Renklerin Hedef Kitlenin İlgisini Çekebilecek Özellikte Olup Olmadığı

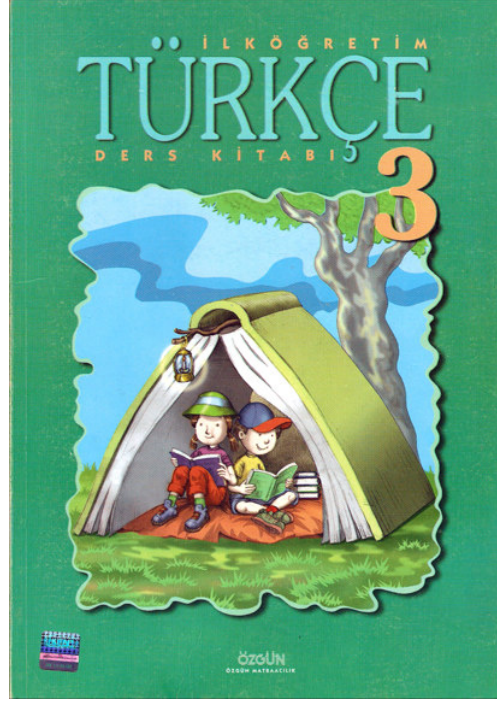
İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Kapakta kullanılan renkler; hedef kitlenin ilgisini çekebilecek özellikte mi?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 4’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 9 “Evet” yanıtı verilmiştir.

“Kapakta kullanılan renkler; hedef kitlenin ilgisini çekebilecek özellikte mi?” sorusuna 1. sınıflara ait A1, B1 ve C1 Yayınları için; 1’er adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2, D2 ve E2 Yayınları için; 1’er adet “Evet”; 3. sınıflara ait A3 Yayınları için; 1 “Hayır” D3 ve E3 Yayınları için; 1’er adet “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 4’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapakta Kullanılan Renklerin Hedef Kitlenin İlgisini Çekebilecek Özellikte Olup Olmadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitaptan 8’inin bu ilkeye tamamen uygun olduğu, 1’inin ise uygun olmadığı görülmektedir.

“Kapakta kullanılan renkler; hedef kitlenin ilgisini çekebilecek özellikte mi?” sorusu A3 Yayınları 3. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 49) uygun bulunmuştur.

Resim 49: E3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

E3 Yayınevi'ne ait kitap kapağında kullanılan renkler, hedef kitlenin ilgisini çekebilecek özelliktedir. Fonda koyu yeşil kullanılmıştır. Resimlemede yeşilin farklı tonlarına rastlanırken, figürlerde kullanılan kırmızı renk, zıtlık yaratırken yeşilin etkisini kuvvetlendirmiştir. Başlıkta kullanılan mavi renk, resimlemede mavinin farklı tonlarıyla desteklenirken, yazıda kullanılan turuncu ile zıtlık yaratarak, etkisini kuvvetlendirmiştir.

3.4.4. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapakta Kullanılan Renklerin Figür ve Nesnelerin Gerçek Renklerini Yansıtmadığı

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Kapakta kullanılan renkler; figür ve nesnelerin gerçek renklerini yansıtıyor mu?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 4’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 9 “Evet” yanıtı verilmiştir.

“Kağıt kalitesi ve kullanım açısından; kitap mat kuşe kağıda basılmış mı?” sorusuna 1. sınıflara ait A1, B1 ve C1 Yayınları için; 1’er adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2, D2 ve E2 Yayınları için; 1’er adet “Evet”; 3. sınıflara ait A3, D3 ve E3 Yayınları için; 1’er adet “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 4’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapakta Kullanılan Renklerin Figür ve Nesnelerin Gerçek Renklerini Yansıtmayı Yansıtmadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın bu ilkeye tamamen uygun olduğu görülmektedir.

“Kapakta kullanılan renkler; figür ve nesnelerin gerçek renklerini yansıtıyor mu?” sorusu A2 Yayınları 2. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 50) uygun bulunmuştur.

Resim 50: A2 Yayınları 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

7-9 yaş dönemi çocuğu realist olduğundan, evin damı onun için her zaman kırmızı, ağaç her zaman yeşildir. Işık – gölge anlayışıyla çalışılmış bir ağaç resmi gördüğünde, beğenmeyip (-ki anlam veremediği için), renge tepki gösterip yanlış yapılmış diye

itirazda bulunabilir. (Kangel, 1994, s.s.10-11) A2 yayınevine ait kapakta kullanılan renkler; deniz mavi, arkada güneş sarı, öğrencilerin önlükleri mavi, kayık ahşap renginde kahverengi olduğundan, hedef kitleye uygun olacak şekilde gerçeğine uygun resmedilmiştir.

3.4.5. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımında Kitap Kapağında veya Sırtında Yayınevi İsmi Veya Ambleminin Yer Alıp Almadığı

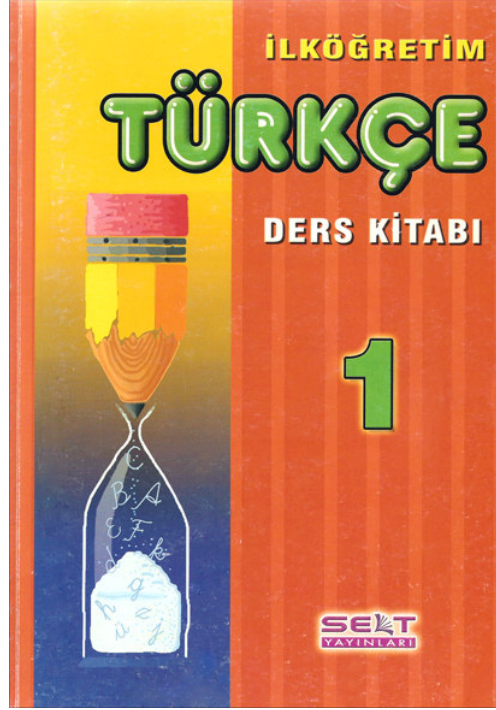
İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Kapak tasarımında; kitap kapağında veya sırtında yayınevi ismi veya amblemi yer alıyor mu?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 4’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 9 “Evet” yanıtı verilmiştir.

“Kapak tasarımında; kitap kapağında veya sırtında yayınevi ismi veya amblemi yer alıyor mu?” sorusuna 1. sınıflara ait A1, B1 ve C1 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2, D2 ve E2 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet”; 3. sınıflara ait A3, D3 ve E3 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 4’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımında Kitap Kapağında veya Sırtında Yayınevi İsmi Veya Ambleminin Yer Alıp Almadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın bu ilkeye tamamen uygun olduğu görülmektedir.

“Kapak tasarımında; kitap kapağında veya sırtında yayınevi ismi veya amblemi yer alıyor mu?” sorusu B1 Yayınevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 51) uygun bulunmuştur.

Resim 51: B1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

Kitap bilgilerine dikkat edilmeli, kitabın kapağında ve sırtında yayınevi ismi yer almalıdır (EK-2). B1 Yayınevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında, kitap kapağında yayınevinin ismine yer verilmektedir.

3.4.6. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımında Kitap Adı ve Öğrenci Sınıf Düzeyine Uygunluğuna Yer Verilip Verilmediği

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Kapak tasarımında; kitap adı ve öğrenci sınıf düzeyine uygunluğuna yer verilmiş mi?” sorusu yöneltilmiştir.

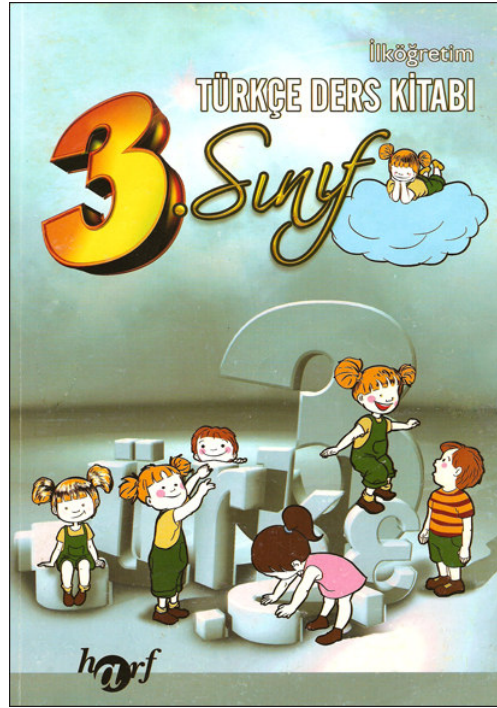
Tablo 4’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 9 “Evet” yanıtı verilmiştir.

“Kapak tasarımında; kitap adı ve öğrenci sınıf düzeyine uygunluğuna yer verilmiş mi?” sorusuna 1. sınıflara ait A1, B1 ve C1 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet”; 2. sınıflara ait

A2, D2 ve E2 Yayınevleri için; 1'er adet "Evet"; 3. sınıflara ait A3, D3 ve E3 Yayınevleri için; 1'er adet "Evet" yanıtı verilmiştir.

Tablo 4'deki "İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımında Kitap Adı ve Öğrenci Sınıf Düzeyine Uygunluğuna Yer Verilip Verilmediği"ne ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın bu ilkeye tamamen uygun olduğu görülmektedir.

"Kapak tasarımında; kitap adı ve öğrenci sınıf düzeyine uygunluğuna yer verilmiş mi?" sorusu D3 Yayınevi 3. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 52) uygun bulunmuştur.

Resim 52: D3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

Kitap bilgilerine dikkat edilmeli, kitap adı ve öğrenci sınıf düzeyinin yazılmış olmalıdır (EK-2). A3 Yayınevi'ne ait kitabın kapağında, kitap adı; "İlköğretim Türkçe Ders Kitabı", sınıf düzeyine uygunluğu ise; "3. Sınıf" olarak belirtilmiştir.

3.4.7. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İç Kapak Ön Yüzünde Kitap Adı ve Kullanılacağı Okul Türünün Yer Alıp Almadığı

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “İç kapak ön yüzünde; kitap adı ve kullanılacağı okul türü yer almış mı?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 4’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 9 “Evet” yanıtı verilmiştir.

“İç kapak ön yüzünde; kitap adı ve kullanılacağı okul türü yer almış mı?” sorusuna 1. sınıflara ait A1, B1 ve C1 Yayınları için; 1’er adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2, D2 ve E2 Yayınları için; 1’er adet “Evet”; 3. sınıflara ait A3, D3 ve E3 Yayınları için; 1’er adet “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 4’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İç Kapak Ön Yüzünde Kitap Adı ve Kullanılacağı Okul Türünün Yer Alıp Almadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın bu ilkeye tamamen uygun olduğu görülmektedir.

“İç kapak ön yüzünde; kitap adı ve kullanılacağı okul türü yer almış mı?” sorusu D2 Yayınları 2. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 53) uygun bulunmuştur.

Resim 53: D2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

İç kapağın ön yüzünde; kitabın adı ve kullanılacağı okul türü yer almalıdır (EK-1). D2 Yayınevi'ne ait kitabın iç kapağında, adı; Türkçe ders kitabı, kullanılacağı okul türü; ilköğretim olarak belirtilmiştir.

3.4.8. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İç Kapak Ön Yüzünde Yazar/Yazarların Adına (Varsa Akademik Ünvanı) Yer Verilip Verilmediği

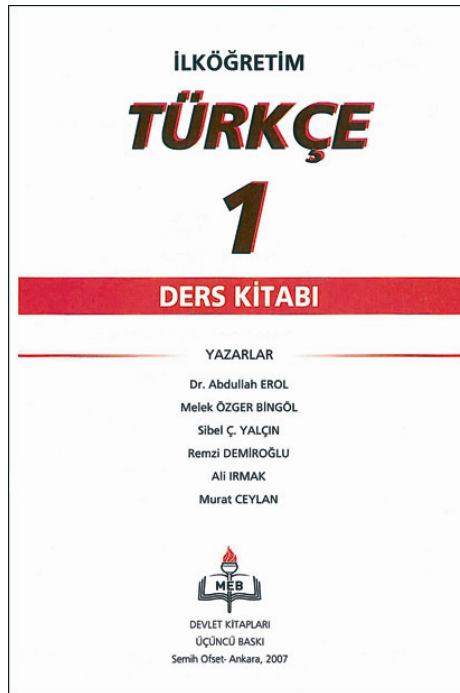
İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “İç kapak ön yüzünde; yazar/yazarların adı (varsa akademik ünvanı) yer alıyor mu?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 4’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 9 “Evet” yanıtı verilmiştir.

“İç kapak ön yüzünde; yazar/yazarların adı (varsa akademik ünvanı) yer alıyor mu?” sorusuna 1. sınıflara ait A1, B1 ve C1 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2, D2 ve E2 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet”; 3. sınıflara ait A3, D3 ve E3 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 4’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İç Kapak Ön Yüzünde Yazar/Yazarların Adına (Varsa Akademik Ünvanı) Yer Verilip Verilmediği” ne ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın bu ilkeye tamamen uygun olduğu görülmektedir.

“İç kapak ön yüzünde; yazar/yazarların adı (varsa akademik ünvanı) yer alıyor mu?” sorusu A1 Yayınevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 54) uygun bulunmuştur.

Resim 54: A1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

İç kapak ön yüzünde, yazarı /yazarların adı ve soyadı varsa akademik ünvanına yer verilmelidir (EK-1). A1 Yayınevi’ne ait 1. sınıf Türkçe ders kitabının iç kapak ön yüzünde; hazırlayanların adı ve ünvanı yer almaktadır.

3.4.9. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İç Kapak Arka Yüzünde Hazırlayan/Hazırlayanların Adının Yer Alıp Almadığı

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “İç kapak arka yüzünde; hazırlayan/hazırlayanların adı yer almış mı?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 4’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 9 “Evet” yanıtı verilmiştir.

“İç kapak arka yüzünde; hazırlayan/hazırlayanların adı yer almış mı?” sorusuna 1. sınıflara ait A1, B1 ve C1 Yayınları için; 1’er adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2, D2 ve E2 Yayınları için; 1’er adet “Evet”; 3. sınıflara ait A3, D3 ve E3 Yayınları için; 1’er adet “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 4’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İç Kapak Arka Yüzünde Hazırlayan/Hazırlayanların Adının Yer Alıp Almadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın bu ilkeye tamamen uygun olduğu görülmektedir.

“İç kapak arka yüzünde; hazırlayan/hazırlayanların adı yer almış mı?” sorusu B1 Yayınevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 55) uygun bulunmuştur.

Resim 55: B1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.2

İç kapağın arka yüzünde; hazırlayan/hazırlayanların adı yer almalıdır (EK-1). B1 Yayınevi'ne ait kitabın iç kapak arka yüzünde kitabı hazırlayanlara yer verilmektedir.

3.4.10. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İç Kapak Arka Yüzünde Görsel Tasarımcı/Tasarımcıların Adının Yer Alıp Almadığı

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “İç kapak arka yüzünde; görsel tasarımcı/tasarımcıların adı yer almış mı?” sorusu yöneltilmiştir.

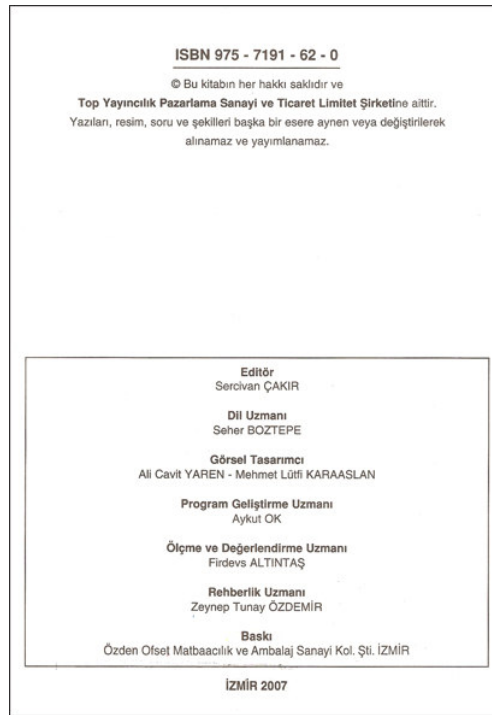
Tablo 4’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 9 “Evet” yanıtı verilmiştir.

“İç kapak arka yüzünde; görsel tasarımcı/tasarımcıların adı yer almış mı?” sorusuna 1. sınıflara ait A1, B1 ve C1 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2, D2 ve

E2 Yaynevleri için; 1'er adet "Evet"; 3. sınıflara ait A3, D3 ve E3 Yaynevleri için; 1'er adet "Evet" yanıtı verilmiştir.

Tablo 4'deki "İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İç Kapak Arka Yüzünde Görsel Tasarımcı/Tasarımcıların Adının Yer Alıp Almadığı"na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın bu ilkeye tamamen uygun olduğu görülmektedir.

"İç kapak arka yüzünde; görsel tasarımcı/tasarımcıların adı yer almış mı?" sorusu C1 Yayınevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 56) uygun bulunmuştur.

Resim 56: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

İç kapak arka yüzünde; kitabı yazarlar dışında, hazırlayanlar bölümünde görsel tasarımcının adı yer almalıdır (EK-1,EK-2). C1 Yayınevi'ne ait kitapta "görsel tasarımcı" ların isimlerine yer verilmiştir.

3.4.11. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İç Kapak Ön veya Arka Yüzünde Kitabın Basım Yeri ve Yılına Yer Verilip Verilmediği

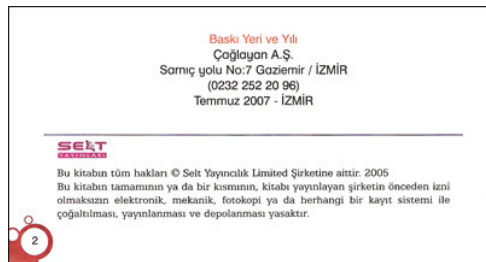
İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “İç kapak ön veya arka yüzünde; kitabın basım yeri ve yılına yer verilmiş mi?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 4’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 9 “Evet” yanıtı verilmiştir.

“İç kapak ön veya arka yüzünde; kitabın basım yeri ve yılına yer verilmiş mi?” sorusuna 1. sınıflara ait A1, B1 ve C1 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2, D2 ve E2 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet”; 3. sınıflara ait A3, D3 ve E3 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 4’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İç Kapak Ön veya Arka Yüzünde Kitabın Basım Yeri ve Yılına Yer Verilip Verilmediği”ne ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın bu ilkeye tamamen uygun olduğu görülmektedir.

“İç kapak ön veya arka yüzünde; kitabın basım yeri ve yılına yer verilmiş mi?” sorusu B1 Yayınevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 57) uygun bulunmuştur.

Resim 57: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.2

Kitapların okutulma süresi, ilk kabul edildiği öğretim yılından itibaren 5 (beş) öğretim yılıdır (MEB, 2008). Kitabın baskı yeri ve yılının belirtilmesi, kitaplardaki bilgilerin

güncelliği açısından önemli bir unsurdur. C1 Yayınevi'ne ait örnekte iç kapak arka yüzünde kitabın basım yeri ve yılı belirtilmektedir.

3.4.12. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İç Kapak Ön veya Arka Yüzünde Yayınevinin Adresi Varsa Ambleminin Yer Alıp Almadığı

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “İç kapak ön veya arka yüzünde; yayınevinin adresi varsa amblemi yer almış mı?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 4’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 9 “Evet” yanıtı verilmiştir.

“İç kapak ön veya arka yüzünde; yayınevinin adresi varsa amblemi yer almış mı?” sorusuna 1. sınıflara ait A1, B1 ve C1 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2, D2 ve E2 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet”; 3. sınıflara ait A3, D3 ve E3 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 4’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İç Kapak Ön veya Arka Yüzünde Yayınevinin Adresi Varsa Ambleminin Yer Alıp Almadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın bu ilkeye tamamen uygun olduğu görülmektedir.

“İç kapak ön veya arka yüzünde; yayınevinin adresi varsa amblemi yer almış mı?” sorusu E2 Yayınevi 2. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 58) uygun bulunmuştur.

Resim 58: E2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

İç kapak ön veya arka yüzünde; yayınevinin adresi varsa amblemi yer almalıdır (EK-1). E2 Yayınevi kitabında yayınevinin hem amblemi hem de adresi yer almaktadır.

3.4.13. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İkinci Yaprak ve Devamında Yaprığın Ön Yüzü İle Birlikte İstiklal Marşı'nın İlk İki Kıtasına Yer Verilip Verilmediği

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “İkinci yaprak ve devamında; yaprağın ön yüzü ile birlikte İstiklal Marşı'nın ilk iki kıtasına yer verilmiş mi?” sorusu yöneltmiştir.

Tablo 4’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 9 “Evet” yanıtı verilmiştir.

“İkinci yaprak ve devamında; yaprağın ön yüzü ile birlikte İstiklal Marşı'nın ilk iki kıtasına yer verilmiş mi?” sorusuna 1. sınıflara ait A1, B1 ve C1 Yayınevleri için; 1'er adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2, D2 ve E2 Yayınevleri için; 1'er adet “Evet”; 3. sınıflara ait A3, D3 ve E3 Yayınevleri için; 1'er adet “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 4'deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İkinci Yaprak ve Devamında Yaprağın Ön Yüzü İle Birlikte İstiklal Marşı'nın İlk İki Kıtasına Yer Verilip Verilmediği”ne ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın bu ilkeye tamamen uygun olduğu görülmektedir.

“İkinci yaprak ve devamında; yaprağın ön yüzü ile birlikte İstiklal Marşı'nın ilk iki kıtasına yer verilmiş mi?” sorusu A1 Yayınevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 59) uygun bulunmuştur.

Resim 59: D2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

İkinci yaprak ve devamında; ilköğretimin 1 inci, 2 nci ve 3 üncü sınıflarına ait kitaplarda, yaprağın ön yüzünde Türk Bayrağı ile birlikte İstiklal Marşı'nın ilk iki kıtası

yer almalıdır (EK-1). D2 Yayınevi kitabında ikinci yaprak ön yüzünde Türk Bayrağı ile birlikte İstiklal Marşı'nın ilk iki kıtası yer almaktadır.

3.4.14. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İkinci Yaprak ve Devamında Yaprığın Arka Yüzünde Öğrenci And'ının Bulunup Bulunmadığı

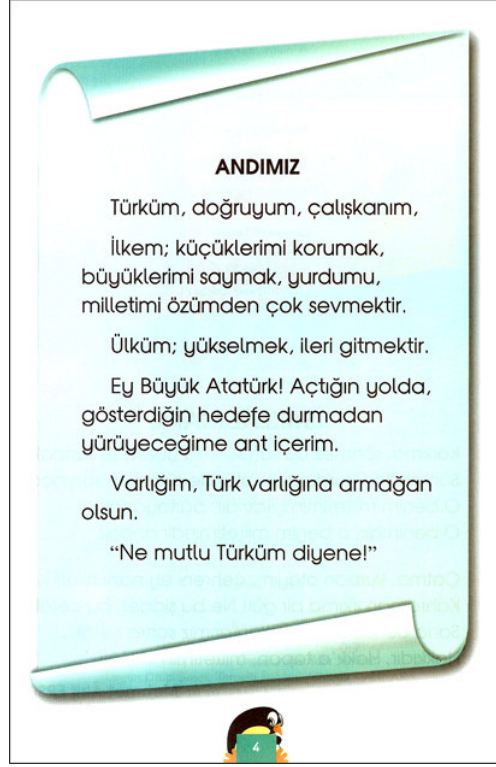
İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “İkinci yaprak ve devamında; yaprağın arka yüzünde Öğrenci And'ı bulunuyor mu?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 4’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 9 “Evet” yanıtı verilmiştir.

“İkinci yaprak ve devamında; yaprağın arka yüzünde Öğrenci And'ı bulunuyor mu?” sorusuna 1. sınıflara ait A1, B1 ve C1 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2, D2 ve E2 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet”; 3. sınıflara ait A3, D3 ve E3 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 4’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki İkinci Yaprak ve Devamında Yaprığın Arka Yüzünde Öğrenci And'ının Bulunup Bulunmadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın bu ilkeye tamamen uygun olduğu görülmektedir.

“İkinci yaprak ve devamında; yaprağın arka yüzünde Öğrenci And'ı bulunuyor mu?” sorusu E3 Yayınevi 3. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 60) uygun bulunmuştur.

Resim 60: E3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.4

İkinci yaprak ve devamında; ilköğretimin 1 inci, 2 nci ve 3 üncü sınıflarına ait kitaplarda, yaprağın arka yüzünde Öğrenci And'ı yer almalıdır (EK-1). E3 Yayınevi kitabında ikinci yaprak arka yüzünde Öğrenci And'ı yer almaktadır.

3.4.15. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında İkinci Yaprak ve Devamında Atatürk'ün Resmi ve Resmin Alt Kısımında "M. Kemal Atatürk" Yazısına Yer Verilip Verilmediği

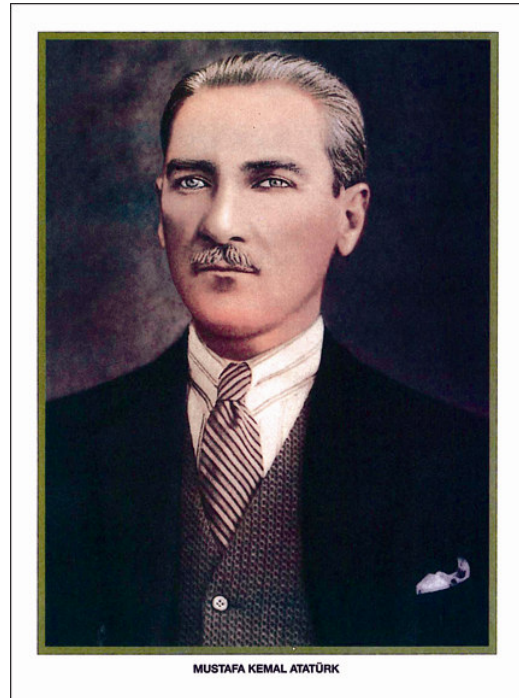
İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde "İkinci yaprak ve devamında; Atatürk'ün resmi ve resmin alt kısmında "M. Kemal Atatürk" yazısı yer alıyor mu?" sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 4'de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 9 "Evet" yanıtı verilmiştir.

“İkinci yaprak ve devamında; Atatürk’ün resmi ve resmin alt kısmında “M. Kemal Atatürk” yazısı yer alıyor mu?” sorusuna 1. sınıflara ait A1, B1 ve C1 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2, D2 ve E2 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet”; 3. sınıflara ait A3, D3 ve E3 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 4’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında İkinci Yaprak ve Devamında Atatürk’ün Resmi ve Resmin Alt Kısmında “M. Kemal Atatürk” Yazısına Yer Verilip Verilmediği”ne ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın bu ilkeye tamamen uygun olduğu görülmektedir.

“İkinci yaprak ve devamında; Atatürk’ün resmi ve resmin alt kısmında “M. Kemal Atatürk” yazısı yer alıyor mu?” sorusu A3 Yayınevi 3. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 61) uygun bulunmuştur.

Resim 61: A3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

İkinci yaprak ve devamında; ilköğretimin 1 inci, 2 nci ve 3 üncü sınıflarına ait kitaplarda, Atatürk’ün resmi ve resminin alt kısmında "Mustafa Kemal Atatürk" yazısı

bulunur (EK-1). A3 Yayinevi kitabında, üçüncü yaprakta, Atatürk'ün resmi ve resminin alt kısmında "Mustafa Kemal Atatürk" yazısı bulunmaktadır.

3.4.16. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Arka Kapakta Yaş Seviyesine Uygun Görsel Tasarımlara Yer Verilip Verilmediği

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Arka kapakta yaş seviyesine uygun görsel tasarımlara yer verilmiş mi?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 4’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 9 “Evet” yanıtı verilmiştir.

“Arka kapakta yaş seviyesine uygun görsel tasarımlara yer verilmiş mi?” sorusuna 1. sınıflara ait A1, B1 ve C1 Yayinevleri için; 1’er adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2, D2 ve E2 Yayinevleri için; 1’er adet “Evet”; 3. sınıflara ait A3, D3 ve E3 Yayinevleri için; 1’er adet “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 4’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Arka Kapakta Yaş Seviyesine Uygun Görsel Tasarımlara Yer Verilip Verilmediği”ne ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın bu ilkeye tamamen uygun olduğu görülmektedir.

“Arka kapakta yaş seviyesine uygun görsel tasarımlara yer verilmiş mi?” sorusu C1 Yayinevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 62) uygun bulunmuştur.

Resim 62: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

Arka kapakta sınıf seviyesi dikkate alınarak sağlık, beslenme, trafik ve çevre ile ilgili yazılı ve görsel tasarımlar yer alır (EK-1). C1 Yayınevi kitabının arka kapağında; trafikle ilgili yazılı ve görsel bir tasarıma yer verilmiştir.

3.4.17. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Karmaşık Bir Etki Yaratmaması İçin Kapakta Çok Çeşitli Yazı Karakterinin Kullanılmasından Kaçınılıp Kaçınılmadığı

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kapak Tasarımına İlişkin Görüşler bölümünde “Karmaşık bir etki yaratmaması için kapakta çok çeşitli yazı karakteri kullanılmasından kaçınılmış mı?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 4’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 9 “Evet” yanıtı verilmiştir.

“Karmaşık bir etki yaratmaması için kapakta çok çeşitli yazı karakteri kullanılmasından kaçınılmış mı?” sorusuna 1. sınıflara ait A1, B1 ve C1 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2, D2 ve E2 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet”; 3. sınıflara ait A3, D3 ve E3 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 4’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Karmaşık Bir Etki Yaratmaması İçin Kapakta Çok Çeşitli Yazı Karakterinin Kullanılmasından Kaçınılıp Kaçınılmadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın bu ilkeye tamamen uygun olduğu görülmektedir.

“Karmaşık bir etki yaratmaması için kapakta çok çeşitli yazı karakteri kullanılmasından kaçınılmış mı?” sorusu C1 Yayınevi 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 63) uygun bulunmuştur.

Resim 63: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

Yazı karakterinin seçimine dikkat edilmeli, karmaşık bir etki yaratmaması için kapakta çok çeşitli yazı karakterlerinin kullanılmasından kaçınılmalıdır (EK-2). C1 Yayınevi'ne ait kitabın kapağında kullanılan yazılar, aynı yazı karakterine aittir.

3.5. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Üretime Yönelik Dış Yapı Özelliklerine İlişkin Görüşler

Veri toplama materyalinin beşinci bölümü olan “Üretime Yönelik Dış Yapı Özellikleri”ne ilişkin görüşler, soru sırasına göre belirtilmiştir.

3.5.1. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Boyutların Sınıf Düzeyine Göre A4 (21x29.7) Boyutuna Uygun Olup Olmadığı

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Üretime Yönelik Dış Yapı Özelliklerine İlişkin Görüşler bölümünde “Kitap boyutları ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıf düzeyine göre A4 (21x29.7) boyutuna uygun mu?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 5’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 9 “Evet” yanıtı verilmiştir.

“Kitap boyutları ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıf düzeyine göre A4 (21x29.7) boyutuna uygun mu?” sorusuna 1. sınıflara ait A1, B1 ve C1 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2, D2 ve E2 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet”; 3. sınıflara ait A3, D3 ve E3 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 5’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Boyutların Sınıf Düzeyine Göre A4 (21x29.7) Boyutuna Uygun Olup Olmadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın bu ilkeye tamamen uygun olduğu görülmektedir.

TABLO 5
İLKÖĞRETİM 1. 2. ve 3. SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ ÜRETİME YÖNELİK DIŞ YAPI
ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER

	1. SINIF				2. SINIF				3. SINIF				TOPLAM				
	A1	B1	C1	A2	D2	E2	A3	D3	E3	A3	D3	E3		E3			
1. Kitap boyutları ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıf düzeyine göre A4 (21x29.7) boyutuna uygun mu?	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9			
2. Kitap kapağı; mukavva cilt veya kartondan yapılmış mı?	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9			
3. Kitap cildi dayanıklı mı?	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9			
4. Kağıt kalitesi ve kullanım açısından; kitap mat kuşe kağıda basılmış mı?	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9			
5. Sayfalarda kat izi veya buruşukluk olmamasına dikkat edilmiş mi?	16	16	16	32	32	32	28	4	30	2	32	234	6	240			
6. Baskılar; net, düzgün ve temiz mi?	3	7	6	15	1	16	25	6	1	22	6	4	32	201	22	17	240

“Kitap boyutları ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıf düzeyine göre A4 (21x29.7) boyutuna uygun mu?” sorusu A3 Yayınevi 3. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 64) uygun bulunmuştur.

3. TEMA DÜNYAMIZ VE ÜZAY

Metinlerin İsimleri

1. Aylar
2. Gece Gökyüzü
3. Kar Tanesinin Öyküsü
4. Uzayda Dostluk Bayramı

Neler Düşünüyorsunuz?

1. Bir yıl neden aylara bölünmüştür?
2. Dünya ve Güneş'in hareketleri sonucunda hangi olaylar ortaya çıkar?
3. Su yeryüzüne hangi şekillerde iner?
4. Gökyüzüne bakınca neler görüyorsunuz?
5. Çevrenizde gördüğünüz değişimleri mevsimlere göre anlatınız.

37

Resim 64: A3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.37

Kitap boyutlarının öğrenci düzeyine uygunluğu bakımından, 1. 2. ve 3. sınıflar için A4 boyutuna uygun olmalıdır (EK-2).

3.5.2. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Kapağın Mukavva Cilt veya Kartondan Yapılıp Yapılmadığı

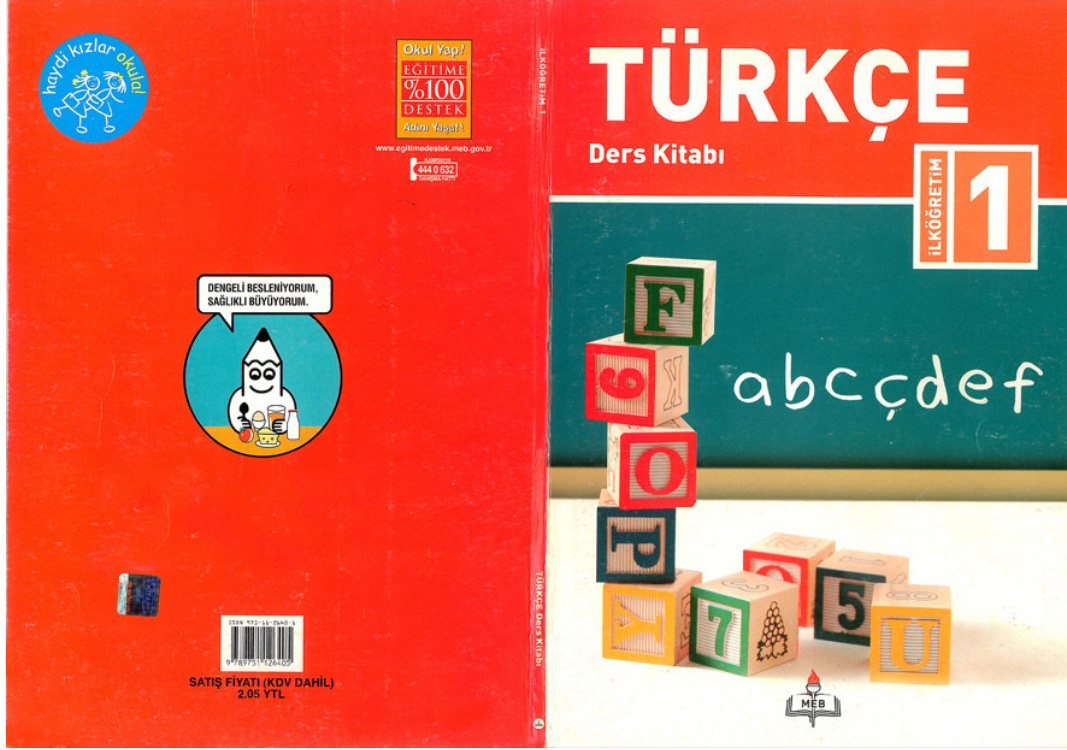
İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Üretime Yönelik Dış Yapı Özelliklerine İlişkin Görüşler bölümünde “Kitap kapağı; mukavva cilt veya kartondan yapılmış mı?” sorusu yöneltmiştir.

Tablo 5’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 9 “Evet” yanıtı verilmiştir.

“Kitap kapağı; mukavva cilt veya kartondan yapılmış mı?” sorusuna 1. sınıflara ait A1, B1 ve C1 Yayınları için; 1’er adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2, D2 ve E2 Yayınları için; 1’er adet “Evet”; 3. sınıflara ait A3, D3 ve E3 Yayınları için; 1’er adet “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 5’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Kapağın Mukavva Cilt veya Kartondan Yapılıp Yapılmadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın bu ilkeye tamamen uygun olduğu görülmektedir.

“Kitap kapağı; mukavva cilt veya kartondan yapılmış mı?” sorusu A1 Yayınları 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 65) uygun bulunmuştur.

Resim 65: A1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

Kitap kapağı dayanıklı ve sağlam olmalı, kapaklar mukavva cilt veya kalın bristol (220-280 gr/m²) kartondan yapılmış olmalıdır (EK-2). A1 Yayınevine ait kitap kapağının yapımında; kalın bristol karton kullanılmıştır.

3.5.3. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Cildin Dayanıklı Olup Olmadığı

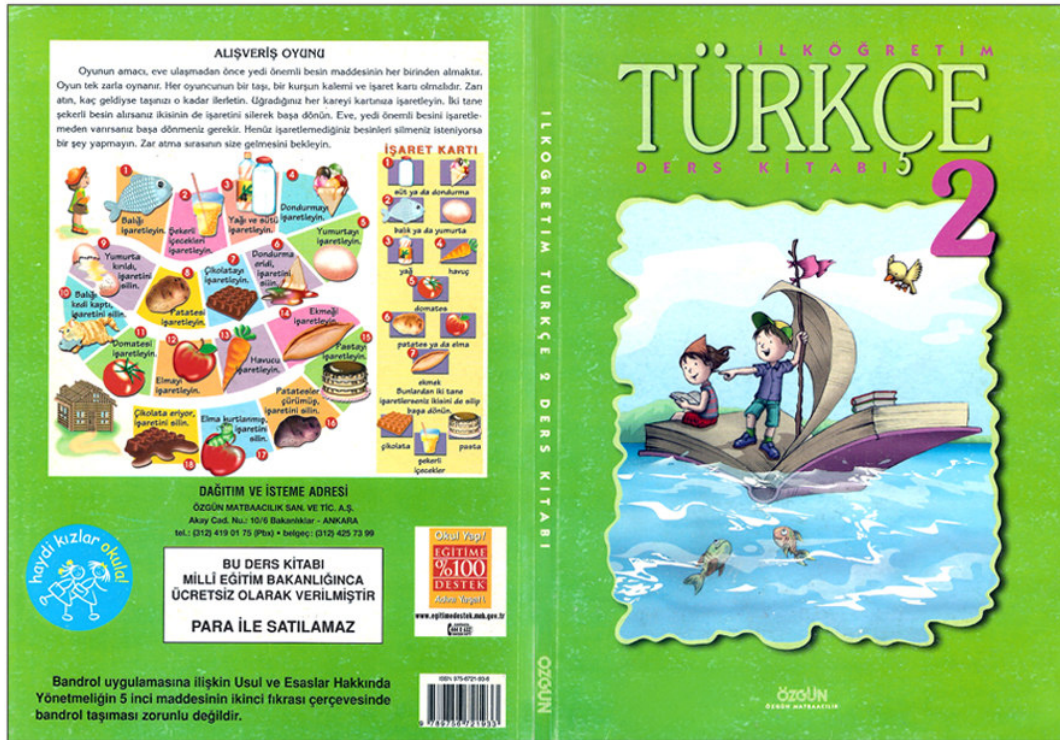
İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Üretime Yönelik Dış Yapı Özelliklerine İlişkin Görüşler bölümünde “Kitap cildi dayanıklı mı?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 5’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 9 “Evet” yanıtı verilmiştir.

“Kitap cildi dayanıklı mı?” sorusuna 1. sınıflara ait A1, B1 ve C1 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2, D2 ve E2 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet”; 3. sınıflara ait A3, D3 ve E3 Yayınevleri için; 1’er adet “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 5’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Cildin Dayanıklı Olup Olmadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın bu ilkeye tamamen uygun olduğu görülmektedir.

“Kitap cildi dayanıklı mı?” sorusu E2 Yayınevi 2. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 66) uygun bulunmuştur.

Resim 66: E2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

Kitap cildi dayanıklı ve sağlam olmalıdır. Kitap ciltlemesinin sağlık ve sayfaların kolay çevrilebilmesi açısından sırttan dikişle yapılmış olması veya amerikan tutkalı ile yapıştırılmış olmalıdır. Tel zımba kullanılmamalıdır (EK-2). E2 Yayınevine ait bu kitabın cildi, amerikan tutkalı ile yapıştırıldığından dolayı, cilt sağlamdır.

3.5.4. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Kağıt Kalitesi ve Kullanım Açısından Kitabın Mat Kuşe Kağıda Basılıp Basılmadığı

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Üretime Yönelik Dış Yapı Özelliklerine İlişkin Görüşler bölümünde “Kağıt kalitesi ve kullanım açısından; kitap mat kuşe kağıda basılmış mı?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 5’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 9 “Evet” yanıtı verilmiştir.

“Kağıt kalitesi ve kullanım açısından; kitap mat kuşe kağıda basılmış mı?” sorusuna 1. sınıflara ait A1, B1 ve C1 Yayınları için; 1’er adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2, D2 ve E2 Yayınları için; 1’er adet “Evet”; 3. sınıflara ait A3, D3 ve E3 Yayınları için; 1’er adet “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 5’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Kağıt Kalitesi ve Kullanım Açısından Kitabın Mat Kuşe Kağıda Basılıp Basılmadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın bu ilkeye tamamen uygun olduğu görülmektedir.

“Kağıt kalitesi ve kullanım açısından; kitap mat kuşe kağıda basılmış mı?” sorusu C1 Yayınları 1. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 67) uygun bulunmuştur.

Resim 67: C1 Yayınevi 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.55

Kitabların kağıt kalitesine ve kullanımına dikkat edilmeli, 90gr/m²'lik birinci hamur veya mat kuşe kağıda basılmalıdır (EK-2). C1 Yayınevi kitabı mat kuşe kağıda basılmıştır. Mat kuşe üzerindeki renkleri yansıtmadığından dolayı, gözü çok yormadığı için ders kitaplarında tercih sebebidir.

3.5.5. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Sayfalarda Kat İzi veya Buruşukluk Olmamasına Dikkat Edilip Edilmediği

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Üretime Yönelik Dış Yapı Özelliklerine İlişkin Görüşler bölümünde “Sayfalarda kat izi veya buruşukluk olmamasına dikkat edilmiş mi?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 5’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 234 “Evet”, 6 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

“Sayfalarda kat izi veya buruşukluk olmamasına dikkat edilmiş mi?” sorusuna 1. sınıflara ait A1, B1 ve C1 Yayinevleri için; 16’şar adet “Evet”; 2. sınıflara ait A2, D2 ve E2 Yayinevleri için; 32’şer adet “Evet”; 3. sınıflara ait A3 Yayinevi için; 28 “Evet”, 4 “Hayır”, D3 Yayinevi için; 30 “Evet”, 2 “Hayır”, E3 Yayinevi için; 32 “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 5’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Sayfalarda Kat İzi veya Buruşukluk Olup Olmadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitabın genel olarak bu ilkeye uygun olduğu görülmektedir.

“Sayfalarda kat izi veya buruşukluk olmamasına dikkat edilmiş mi?” sorusu E3 Yayinevi 3. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 68) uygun bulunmuştur.

Resim 68: E3 Yayinevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.85

Sayfalarda kat izi, buruşukluk, çapak gibi kesim ve katlama hatalarının bulunmamalıdır (EK-2). E3 yayinevine ait kitabın sayfalarında görsel bütünlüğü olumsuz yönde etkileyen, kat izi veya buruşukluğa rastlanmamıştır.

3.5.6. İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Baskıların Net Düzgün ve Temiz Olup Olmadığı

İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Üretime Yönelik Dış Yapı Özelliklerine İlişkin Görüşler bölümünde “Baskılar; net, düzgün ve temiz mi?” sorusu yöneltmiştir.

Tablo 5’de görüldüğü gibi, ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfa ait kitaplara toplamda; 201 “Evet”, 22 “Kısmen”, 17 “Hayır” yanıtı verilmiştir.

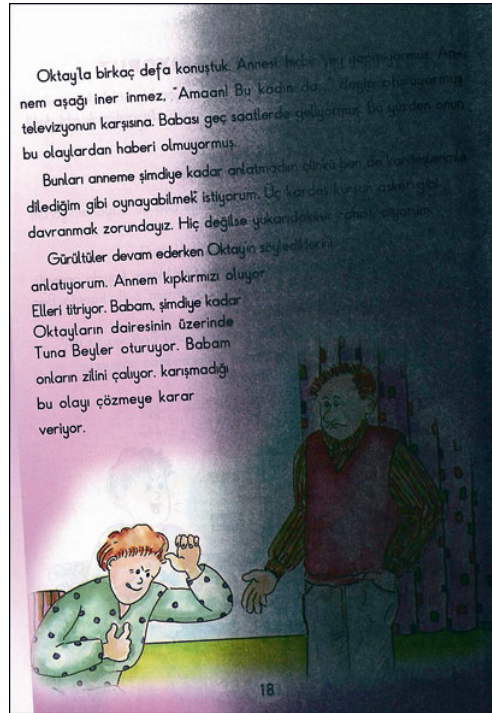
“Baskılar; net, düzgün ve temiz mi?” sorusuna 1. sınıflara ait A1 Yayınevi için; 3 “Evet”, 7 “Kısmen”, 6 “Hayır”, B1 Yayınevi için; 15 “Evet”, 1 “Kısmen”, C1 Yayınevi için; 16 “Evet”; 2. sınıflara ait A2 Yayınevi için; 25 “Evet”, 6 “Kısmen”, 1 “Hayır”, D2 Yayınevi için; 22 “Evet”, 6 “Kısmen”, 4 “Hayır”, E2 Yayınevi için; 32 “Evet”; 3. sınıflara ait A3 Yayınevi için; 28 “Evet”, 4 “Hayır”, D3 Yayınevi için; 28 “Evet”, 2 “Kısmen”, 2 “Hayır”, E3 Yayınevi için; 32 “Evet” yanıtı verilmiştir.

Tablo 5’deki “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Baskıların Net Düzgün ve Temiz Olup Olmadığı”na ilişkin bulgular genel olarak incelendiğinde, örnekleme alınan 9 kitap genel olarak bu ilkeye uyarken, bazı konuların kısmen uyduğu, bazılarının ise uymadığı görülmektedir.

“Baskılar; net, düzgün ve temiz mi?” sorusu E2 Yayınevi 2. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 69) uygun bulunurken, A3 Yayınevi 3. sınıf Türkçe ders kitabında (Resim 70) uygun bulunmamıştır.

Resim 69: E2 Yayınevi 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.74

Resim 70: A3 Yayınevi 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, s.18

Baskılar net, düzgün ve temiz yapılmalıdır. Baskılarda sayfanın arka yüzüne geçmemiş olmasına, kir, leke, vb. bulunmamasına, fotoğraf ve resimlerin değer yitirmeden net basılmış olmasına dikkat edilmelidir (EK-2). E2 Yayınevine ait örneğin baskılarında herhangi bir olumsuzluğa rastlanmazken, A3 Yayınevine ait örnek; baskıları açısından sorunludur. Görsel elemanlar baskıda görüntü kaybına uğrarken, metinlerin de bir bölümü okunamamaktadır. Metinler sayfada eğik durmaktadır. Bu da görsel anlamda olumsuz bir etki doğurmaktadır.

4. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, ulaşılan sonuçlara ve önerilere yer verilmektedir.

4.1. Sonuçlar

Bu bölümde “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Görsel Tasarım İlkelerine Göre İncelenmesi”ne ilişkin hazırlanmış veri toplama materyalindeki bulgulardan elde edilen sonuçlara yer verilmektedir.

- İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki “Metin Tasarımı”na ilişkin genel olarak; punto seçimi, kullanılan yazı karakteri, harfler ve sözcükler arası boşluklar, yazı- zemin renkleri, ana başlıkların anlaşılır kısalıkta olması, bilinmeyen sözcükler için kitap sonunda bir sözlük bulunması ve kullanılan kaynakların belirtilmesi açısından uygun bulunurken; vurgulanması istenen sözcüklerin bütünlüğü bozmayacak şekilde tasarlanması ve içindekiler listesinin hedef kitleye uygun olacak şekilde kullanılması açısından, kısmen uygun bulunmuştur.
- İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki “Görsel Elemanların Tasarımı”na ilişkin genel olarak; tema başlangıç sayfalarında görsel elemanların kullanımı, mesaj aktarımında kullanılan görsel elemanların metin içeriğini yansıtacak şekilde kullanımı, mesaj aktarımında kullanılan görsel elemanların mesajı özetleyici şekilde tasarlanması, resimlemelerde kullanılan çizimlerin gerçeğine uygun resmedilmesi, kullanılan görsel elemanların yalın ve anlaşılır olması, sayfalarda vurgulanmak istenen görsel elemanların hedef kitlesine uygun olacak şekilde önem sırasına göre yerleştirilmesi, görsel elemanların sayfaya yerleştirilmesinde tasarımda bütünlük ve tasarımda denge ilkesi, görsel elemanların boyutlarının amaca uygunluğu açısından oran-orantıya dikkat

edilmesi açısından uygun bulunurken; mesaj aktarımında kullanılan görsel elemanların alıntı olması, resimlemelerde yer çizgisinin bulunması, resimlemelerde kullanılan renklerin hedef kitlenin ilgisini çekebilecek özellikte olması ve görsel elemanların boyutlarının amaca uygunluğu açısından yakınlık-uzaklık ilişkisine dikkat edilmesi açısından kısmen uygun bulunmuştur.

- İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki “Sayfa Tasarımı”na ilişkin genel olarak; sayfa düzeni yazı karakteri satır boşluğu ve kenar boşluk ayarlarının bütünlük içinde olması, tipografik elemanlarla görsel elemanların birbiriyle uyumlu bir bütünlük ve devamlılık oluşturması, görsel elemanların sayfaya okuma akışını engellemeyecek şekilde yerleştirilmesi, sayfa tasarımında görsel öğelere öğrenci düzeyine göre yer verilmesi, iki sayfanın birleşiminde yer alan görsellerde ciltlemeden dolayı görüntü kaybı olmaması, sayfa numarasının ayrı bir tasarım elemanı olarak düzenlenmesi açısından, uygun bulunurken; karşılıklı iki sayfa halinde düzenlenen bir kompozisyon bulunması açısından, kısmen uygun bulunmuştur.
- İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki “Kapak Tasarımı”na ilişkin; kapakta kullanılan renklerin hedef kitlesinin ilgisini çekebilecek özelliğe sahip olması, kapakta kullanılan renklerin figür ve nesnelerin gerçek renklerini yansıtması, kitap kapağında veya sırtında yayınevi ismi veya ambleminin yer alması, kapak tasarımında kitap adı ve öğrenci sınıf düzeyine uygunluğuna yer verilmesi, iç kapak ön yüzünde kitap adı ve kullanılacağı okul türünün yer alması, iç kapak ön yüzünde yazar/yazarların adına (varsa akademik ünvanı) yer verilmesi, iç kapak arka yüzünde hazırlayan/hazırlayanların adının yer alması, iç kapak arka yüzünde görsel tasarımcı/tasarımcıların adının yer alması, iç kapak ön veya arka yüzünde kitabın basım yeri ve yılına yer verilmesi, iç kapak ön veya arka yüzünde yayınevinin adresi varsa ambleminin yer alması, ikinci yaprak ve devamında yaprağın ön yüzü ile birlikte İstiklal Marşı'nın ilk iki kıtasına yer verilmesi, ikinci yaprak ve devamında yaprağın arka yüzünde Öğrenci And'ının bulunması, ikinci yaprak ve devamında Atatürk'ün resmi ve resmin alt kısmında “M. Kemal Atatürk” yazısına yer verilmesi, arka kapakta

yaş seviyesine uygun görsel tasarımlara yer verilmesi, karmaşık bir etki yaratmaması için kapakta çok çeşitli yazı karakterinin kullanılmasından kaçınılması açılarından %100 uygun bulunurken; kapak tasarımının dersin özelliği yansıtması ve kapakta kullanılan görsel elemanların hedef kitlesindeki öğrenci seviyesine uygun kullanılması açısından genel olarak uygun bulunmuştur.

- İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki “Üretime Yönelik Dış Yapı Özellikleri”ne ilişkin; kitap boyutlarının sınıf düzeyi, kapağın mukavva cilt veya kartondan yapılması, kitaplarda cildin dayanıklı olması, kağıt kalitesi ve kullanım açısından kitabın mat kuşe kağıda basılması %100 uygun bulunurken; sayfalarda kat izi veya buruşukluk olmaması, baskıların net düzgün ve temiz olması açılarından genel olarak uygun bulunmuştur.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda; ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıf Türkçe ders kitaplarının, Görsel Tasarım İlkelerine ve Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Araç ve Gereçleri Yönetmeliği’ne, genel anlamda bağlı kalınarak hazırlandığı söylenebilir. Ancak, konular içerisinde vurgulanması gereken sözcüklerin ve içindekiler listesinin daha ilgi çekecek hale getirilmesi, mesaj aktarımında kullanılan görsel elemanların alıntısıya bile yerinde kullanılması, resimlemelerde yer çizgisinin bulunması, kullanılan renklerin hedef kitlenin ilgisini çekebilecek özellikte olması ve görsel elemanların boyutlarının amaca uygunluğu açısından yakınlık-uzaklık ilişkisine dikkat edilmesi, kapağın dersin özelliğini yansıtması ve kapakta kullanılan görsel elemanların hedef kitlenin özellikleri göz önünde bulundurulurken hazırlanması, karşılıklı iki sayfa halinde düzenlenen kompozisyonlar bulunuyor ise görüntü kaybı olmamasına dikkat edilmesi, sayfalarda kat izi ve buruşukluk olmaması, baskıların net temiz ve düzgün olmasına dikkat edilmesi gerektiği araştırma sonuçları arasında yer almaktadır.

4.2. Öneriler

“İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Görsel Tasarım İlkelerine Göre Değerlendirilmesi”ne ilişkin hazırlanmış veri toplama materyalindeki bulgulardan elde

edilen sonuçlara göre, uygulamaya ve araştırmalara yönelik çeşitli önerilerde bulunulabilir.

4.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Türkçe ders kitaplarının metin tasarımında, bir konu içerisinde vurgulanması gereken sözcükler var ise renkli, koyu veya italik olarak belirtilmeli ve içindekiler listesi sadece bilgi verme amaçlı kalmayıp, uygun görsellerle daha ilgi çekecek hale getirilmelidir.
- Metinlerde iletilmek istenen mesajın aktarımında kullanılan görsel elemanlar, alıntıysa bile yerinde kullanılmasına, hedef kitlenin gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak resimlemelerde yer çizgisi kullanılmasına, kullanılan renklerin ilgi çekebilecek özellikte olmasına ve görsel elemanların yakınlık-uzaklık ilişkisine dikkat edilmesi gerekmektedir.
- Kitapta ilk ve en ilgi çekici yer olan kapak, dersin içeriğiyle uyumlu olmalı ve kapakta kullanılan görsel elemanlar, hedef kitlenin gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak hazırlanmalıdır.
- Kitapta, karşılıklı iki sayfa halinde düzenlenen kompozisyonlar bulunuyor ise, iki sayfanın birleşiminde yer alan görsellerde görüntü kaybı olmamasına dikkat edilmelidir.
- Kitapların baskı aşamasında, sayfalarda kat izi ve buruşukluk olmamasına ve baskıların net temiz ve düzgün olmasına dikkat edilmelidir.

4.2.2. Araştırmaya Yönelik Öneriler

- Türkçe ders kitaplarının görsel tasarım ilkelerine uygunluğu açısından incelenmesi, İlköğretim 1. 2. ve 3. sınıfla sınırlı kalmayıp, diğeri sınıflar için hazırlanan Türkçe ders kitapları başta olmak üzere, tüm ders kitaplarının görsel

tasarım ilkelerine uygunluğu, nicel araştırma yöntemleri kullanılarak da incelenebilir.

- Türkçe ders kitaplarının, öğrencilerin bilgisayar, CD, VCD, internet gibi çoklu ortam araçlarını da kullanabilecekleri şekilde hazırlanmasına yönelik, deneysel çalışmalar yapılabilir.

EKLER

EK	Sayfa
1. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM ARAÇLARI YÖNETMELİĞİ.....	138
2. GÖRSEL TASARIM İLKELERİ.....	145
3. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI TALİM TERBİYE KURULU TARAFINDAN ONAYLANMIŞ 2007 - 2008 ÖĞRETİM YILI TÜRKÇE DERS KİTARLARI LİSTELERİ.....	151
4. VERİ TOPLAMA MATERYALİ.....	154

EK – 1
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM ARAÇLARI
YÖNETMELİĞİ

Bakanlık ve özel kesim tarafından hazırlanacak ders kitabı, temel ders kitabı, alan uzmanı/uzmanları, editör, dil uzmanı, görsel tasarımcı, ölçme ve değerlendirme uzmanı, program geliştirme uzmanı, rehberlik veya gelişim uzmanlarından oluşan ekipçe;

- a) İçerik,
 - b) Dil, Anlatım ve Üslup,
 - c) Öğrenme, Öğretme ve Ölçme-Değerlendirme,
 - ç) Teknik, Tasarım ve Düzenleme
- yönlerinden aşağıdaki hususlara göre hazırlanır:

a) İçerik

- 1) Dersin öğretim programını kapsayacak şekilde düzenlenir. Dersin kazanımlarının tümünün işe koşulup koşulmadığına dikkat edilir. Kazanımların ve yeterliklerin bire bir aynı ifadeyle kitapta yer alması beklenilmez. Kazanımlara dolaylı olarak yer verilmesi, tüm kitapların homojen bir yapıya bürünmemesi açısından önemlidir.
- 2) Konular ve üniteler, sınıf seviyesine göre günlük hayatla bağlantılı ve uygulamalı olarak ele alınır.
- 3) Konular ve üniteler; problemleri belirtme, inceleme ve gözlem yolu ile gerekli deneyleri yapma, deneylerden sonuç çıkarma ve bu sonuçları kontrol ederek bilimsel düşünme yöntemini güçlendirecek şekilde işlenir.
- 4) Dersin özelliğine göre ünite, bölüm ve konular arasında hacim bakımından programında belirtildiği şekilde uygun bir denge kurulur.

5) Kazandırılacak bilgi, beceri, tavır ve tutumlar ile değerler sınıf seviyesine uygun kavram ve örneklerden hareket edilerek verilir.

6) Konuların işlenişinde, aynı sınıfta okutulan diğer derslerle olan ilişkisi göz önünde bulundurulur. Ayrıca bir önceki sınıfın konularıyla bilgi, kavram, ilke ve beceri bakımından bağlantısı kurulur ve bir üst sınıfla ilgili hazırlayıcı açıklamalara yer verilir.

7) Konular, öğretime yardımcı unsurlarla desteklenerek anlaşılır hâle getirilir.

8) Dersin özelliğine göre yeri geldiğinde deyimler, atasözleri, destanlar, türküler, resimler, fotoğraflar, minyatürler ve benzeri kaynaklar kültürümüzün gelişmesini ve devamlılığını sağlayacak şekilde işlenir.

9) Konuların işlenişinde gereksiz bilgi ve ayrıntıya yer verilmez.

10) Konular öğrenciyi sorgulama, araştırma, inceleme ve başka kaynaklara yönlendirmeye teşvik edecek şekilde işlenir.

11) İstatistiki ve bilimsel bilgiler güncellenmiş olarak verilir.

12) Konuların işlenişinde, yakından uzağa, basitten karmaşığa, kolaydan zora ve somuttan soyuta giden bir yöntem izlenir.

13) Öğrencilerin kitaplardan verimli şekilde yararlanmasını sağlayacak unsurlara yer verilir.

14) Kitaplarda metinleri açıklamak, pekiştirmek veya yorumlamak için kullanılan görsel unsurlar metin ile uyumlu olacak biçimde verilir.

b) Dil, Anlatım ve Üslup;

1) Yaşayan Türkçe doğru, güzel ve etkili kullanılır.

- 2) Türkçeleşmiş kelimeler, yaşayan Türkçenin bir parçası olarak değerlendirilir.
- 3) Öğrencilerin seviyelerine uygun, yeni kelimeleri öğrenmelerine fırsat veren zengin ve akıcı Türkçenin kullanılmasına özen gösterilir.
- 4) Cümleler, öğrencinin zihnindeki bilgilerin yapılandırılmasına yönelik olarak kurulur.
- 5) Paragraf düzenleme kurallarına uyulur ve paragraflar arasındaki anlam ve mantık ilişkisine dikkat edilir.
- 6) Cümle uzunlukları, sınıf seviyesine uygun olarak düzenlenir.
- 7) Türkçenin kullanımında, baskıya hazır nüshanın teslim tarihindeki Türk Dil Kurumunun son yayımladığı Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu esas alınır. Baskıya hazır nüshanın inceleme sürecinde Yazım Kılavuzu'nda yapılan değişiklikler baskıya hazır nüshanın puanlanmasında dikkate alınmaz. Ancak değişikliklerin yansıtılması başvuru sahibinden istenir.
- 8) Konuların işlenişinde doğru, açık, anlaşılır bir dil ve anlatım kullanılır.
- 9) Kelimeler, nüanslara dikkat edilerek titizlikle seçilir.
- 10) Metinlerde akıcılık, mantık dokusu ve fikir bütünlüğü sağlanır.
- 11) İlköğretimin ilk üç sınıfında soyut kavramların kullanılmasından kaçınılır.

c) Öğrenme, Öğretme ve Ölçme-Değerlendirme;

- 1) Konular, öğrencileri muhakemeye, bağımsız ve yaratıcı düşünmeye, kıyaslamaya ve edinilen bilgilerden hareketle sonuçlar çıkarmaya yöneltecek şekilde işlenir.

- 2) Konularla ilgili hazırlık çalışmalarının öğrenciyi düşünmeye ve araştırmaya yöneltecek nitelikte olmasına dikkat edilir.
- 3) Öğrencinin yeni bilgileri ezberlemesi değil, zihninde yapılandırması hedeflenir.
- 4) Öğrenme yöntemleri ve stratejileri dikkate alınır ve üst düzey (metakognitif) düşünme becerileri geliştirilir.
- 5) Konular, programın ilgili temel becerileri ile alt becerilerini kazandıracak şekilde düzenlenir ve öğrencinin etkin rol almasına imkân verecek biçimde işlenir.
- 6) Değerlendirmeye ilişkin unsurlar, ölçme ve değerlendirme ilke ve teknikleri dikkate alınarak düzenlenir.
- 7) Her ünite veya bölümün sonunda öğrenciyi konularla ilgili bilgi, beceri, değer, tutum ve yeterliklerin kazandırılıp kazandırılmadığını ölçmeye yarayan değerlendirme sorularına yer verilir.
- 8) Çoktan seçmeli, doğru-yanlış, boşluk doldurma, eşleştirme, yazılı yoklama ve benzeri sonuç değerlendirme teknikleri ile ürün dosyası (portfolyo) değerlendirme, performans değerlendirme, gözlem formu gibi süreç değerlendirme tekniklerine yer verilir.

d) Teknik, Tasarım ve Düzenleme;

- 1) Sayfa tasarımlarında resim, fotoğraf, grafik, şema, plan, harita ve benzeri görsel unsurların yerleştirilmesinde görsel algının yanı sıra, bunların eğitcilik ve öğreticilik niteliğine de önem verilir.
- 2) Görsel unsur, öğrencilerin gelişim basamaklarına uygun; görsel algı yönünden ise renk uyumuna dikkat edilerek açık, temiz ve net bir baskıyla hazırlanır.

3) Her türlü yazı, resim, fotoğraf ve benzeri materyallerden telif hakları gözetilerek alıntı yapılabilir.

4) Konuların daha iyi öğrenilebilmesi için açıklayıcı, tamamlayıcı ve eğitici nitelikteki öğretime yardımcı harita, kroki, fotoğraf, şema, grafik, resim ve benzeri görsel unsurlara yeterince yer verilir.

5) Kitaplarda yer alan başlıklar sistematik biçimde düzenlenir ve ikonografik bir sistem oluşturulur.

6) Kitaplarda yer alacak Türk Bayrağına, "Türk Bayrağı Kanunu" ve "Türk Bayrağı Tüzüğü"ne uygun olarak yer verilir.

7) Kitap kapaklarında aşağıdaki hususlara yer verilir:

Ön kapakta; kitabın adı, okul türü, sınıfı, başvuru sahibinin adı, varsa pedagojik açıdan uygun bulunan amblemi ve dersin özelliğini yansıtan kapak düzeni,

İç kapağın ön yüzünde; kitabın adı, okul türü, sınıfı, yazarı /yazarların adı ve soyadı varsa akademik unvanı, başvuru sahibinin adı veya adresi varsa pedagojik açıdan uygun bulunan amblemi,

İç kapağın arka yüzünde; yazar/yazarların dışındaki kitabı hazırlayanların adı ve soyadı,

Arka kapakta sınıf seviyesi dikkate alınarak sağlık, beslenme, trafik ve çevre ile ilgili yazılı ve görsel tasarımlar yer alır.

İkinci yaprak ve devamında; ilköğretimin 1 inci, 2 nci ve 3 üncü sınıflarına ait kitaplarda, yaprağın ön yüzünde Türk Bayrağı ile birlikte İstiklal Marşı'nın ilk iki kıtası; yaprağın arka yüzünde Öğrenci Andı; üçüncü yaprağın ön yüzünde Atatürk'ün resmi ve resminin alt kısmında "Mustafa Kemal Atatürk" yazısı bulunur. İçindekiler (ilgili sınıf için ön görülen puntoda olup) en çok beş sayfayı geçmemelidir.

4 üncü, 5 inci, 6 ncı, 7 nci ve 8 inci sınıflar ile örgün ve yaygın eğitim kurumlarına ait kitaplarda; ikinci yaprağın ön yüzünde Türk Bayrağı ile İstiklal Marşı; yaprağın arka yüzünde Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi, üçüncü yaprağın ön yüzünde, Atatürk resmi ile resmin alt kısmında "Mustafa Kemal Atatürk" yazısı bulunur. İçindekiler ilgili sınıf için ön görülen puntoda olup en çok beş sayfayı geçmemelidir.

Diğer yapraklarda metin kısımlarının başlıkları dışında kalan bölümlerinde resim altı yazıları, dipnotlar ve benzeri kullanılan yazılar hariç ilköğretim 1 inci sınıflar için (20), 2 nci sınıflar için (18), 3 üncü sınıflar için (14), 4 üncü sınıflar için (12), 5 inci sınıflar için (11), daha üst sınıflar için ise (10) puntodan daha küçük harfler kullanılmaz.

Yaygın eğitim kurumları için yazılan kitaplarda punto büyüklükleri, yukarıdaki ölçüler ile kursiyerlerin eğitim ve yaş durumları dikkate alınarak belirlenir.

Metinler arasında paragraf boşluğu bulunmayan 100 mm' lik kısmında, 1 inci sınıflar için (10), 2 nci sınıflar için (14), 3 üncü sınıflar için (18), 4 üncü ve 5 inci sınıflar için (20), altıncı ve daha üst sınıflar için (22) den fazla satır bulunmaz.

Yaygın eğitim kurumları için yazılan kitaplardaki satır aralıkları, yukarıdaki ölçüler ile kursiyerlerin eğitim ve yaş durumları dikkate alınarak belirlenir.

Dipnotlar bölüm veya ünite sonlarında verilir.

İlköğretim Türkçe, Ortaöğretim Dil ve Anlatım ile Türk Edebiyatı derslerinde; eserin hazırlanmasında kullanılan orijinal metinler, başvuru esnasında baskıya hazır nüsha ile dosya hâlinde Başkanlığa teslim edilir.

Ders kitaplarının son bölümünde yer alan yapraklarda sözlük, kronoloji (Sosyal Bilgiler- Tarih kitaplarında) ve kaynakça yer alır.

Türk Edebiyatı kitabında edebiyat terimleri sözlüğü bulunur. Ancak öğrencilere sözlük kullanma alışkanlığı kazandırmak ve farklı sözlüklere yönlendirmek için Türkçe, Dil ve Anlatım ile Türk Edebiyatı ders kitaplarında sözlük bölümüne yer verilmez.

Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi, Dil ve Anlatım, Türk Edebiyatı, Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ile Tarih ve Coğrafya kitaplarında Türkiye haritası,

Türkçe, Sosyal Bilgiler, Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, Dil ve Anlatım, Türk Edebiyatı, Türk Lehçeleri, Tarih, Genel Türk Tarihi ve Osmanlı Tarihi kitaplarında Türk dünyası haritası yer alır.

Yabancı dil ders kitapları; dinleme becerisini kazandırmaya yönelik kaset, CD, VCD gibi ek materyallerle birlikte takım hâlinde hazırlanır, incelenir ve değerlendirilir. Bu materyaller, Yönergenin 28 inci maddesinde belirtilen esaslara göre incelenir.

Takım hâlinde hazırlanması gereken diğer ders kitapları, ilgili dersin öğretim programına ait Kurul Kararında belirtilir (Tebliğler, 2007, ss.494-498).

EK – 2**GÖRSEL TASARIM İLKELERİ****A) Metin tasarımı (Tipografik özellikler, metin örgütleyiciler)****a) Tipografik özellikler:**

1- Yazı boyutlarının öğrenci düzeyine uygunluğu (İlköğretim birinci sınıflar için 20-24 punto, ikinci sınıflar için 18 punto, üçüncü sınıflar için 14 punto, dördüncü sınıflar için 12, beşinci sınıflar için 11, daha üst sınıflar için 10 punto büyüklüğünde yazı kullanılması)

2- Yazı karakterinin okunabilirliği (Genelde başlıklarda ve ilköğretim düzeyindeki öğrenciler için metin içinde tırnaksız (şerifsiz), yalın küçük harf karakterinin kullanılması)

3- Yazı renginin ya da ton değerinin etkili kullanılması (Okunabilirlik açısından yazının zemin rengi ile çok fazla zıtlık oluşturmaması. Örneğin seçilen yazı karakterlerine bağlı olarak beyaz zemin üzerindeki yazının %80 siyah kullanılması)

4- Satırlar arası yatay yada dikey boşluğun dengeli kullanılması (Dikey boşluk olarak satır aralarının normal (1,5) olması ve başlıklar, paragraflar arasındaki boşlukların ise tutarlı biçimde aşamalı (hiyerarşik) kullanılması. Gerektiğinde metin düzenlemede sağa ya da sola dayalı bloklama yöntemi kullanılarak gözü rahatlatıcı yatay boşlukların oluşturulması)

5- Dikkat odaklayıcı sözcük ya da sözcüklerin etkili tasarlanması (Koyu, italik, renkli, yazı çeşitlerinin bütünlüğü bozmayacak biçimde çarpıcı tasarlanmış olması, metin içinde olumsuzluk bildiren sözcükler dışında altını çizmek ve büyük harf kullanılmaması)

6- Satır uzunluğunun okunabilir ölçülerde olması (En çok 18-24 cm yada 8-12 sözcük arasında olması)

7- Sözcükler arası boşlukların dengeli olması (Tutarsız boşluklar nedeni ile okumayı kesintiye uğratmaması için otomatik olarak tam bloklama kullanılmaması, diğer bir deyişle yanlardan bloklama kullanılmaması)

8- Harflerin arasındaki boşlukların dengeli olması (Harflerin iç boşluklarının ve sözcük içindeki boşlukların optik olarak düzenlenmesi (harflerin karakterlerine göre dizilmesi) ve harflerin içlerinin kapanmaması için çok kalın harf karakteri kullanılmaması)

9- Metnin sayfadaki bütünlüğüne dikkat edilmesi (Görsel ve anlam bütünlüğü açısından paragraftaki son satırın diğer sayfanın başına ve ilk satırın sayfa sonuna gelmemesine özen gösterilmesi)

b) Metin Örgütleyicileri;

10- Başlıkların etkili düzenlenmesi (Başlıkların olabildiğince kısa olması, uzun alt başlıklarda küçük harf kullanılması. Ana, alt ve yan başlıkların farklı karakterlerde ve harf boylarının aşamalı düzenlenmesi (ör: bölüm başlığının 22 punto, alt ve yan başların ise metin başlığından 1-2 punto küçük olması gibi)

11- İçindekiler listesinin işlevsel biçimde düzenlenmesi (Sayfa tasarımı biçimine, metinde kullanılan başlık sistemine ve içeriği tanıtmaya uygun olarak rahat okunabilir biçimde düzenlenmesi)

12- İçindekiler listesinin dikkat çeken biçimde düzenlenmesi (Gerektiğinde tanıtım amacına hizmet edici resim, şema, grafik etkiler kullanılarak öğrencinin ilgisine sunulması)

13- Kutuların amaca kısmen uygun kullanılması (Süs amaçlı gereksiz çerçeveler biçiminde kullanılmaması, gerekirse metinden ayrı olarak dikkat çekmesi istenen özet, soru, senaryo gibi etkinliklerde sayfa tasarımına uygun olarak kullanılması)

14- Her bölüm için ilgili başlık listesinin hazırlanması (Bölüm başında ana ve alt başlıkların içerik hedeflerine ve sayfa tasarım biçimine uygun olarak yer alması)

15- Sözlük düzenlemesinin yapılması(Bilinmeyen sözcükler ve teknik terimler için kitap sonunda bir sözlüğe yer verilmesi)

16- Kaynakça düzenlemesinin yapılması (Metin içinde kullanılan kaynaklara kaynakçada yazım kurallarına ve öğrenci düzeyine dikkat edilerek yer verilmesi)

B) Görsel Öğelerin Tasarımı

17- Görsel öğelerin mesaj aktarımına katkıda bulunmaları (Resimleme, fotoğraf, şema vb. görsel öğelerin metin içeriğine uygun, yaratıcı, yönlendirici, düşündürücü, mesajı özetleyici ve bilgilendirici biçimde tasarlanmaları)

18- Görsel öğelerin mesaj aktarımında öğrenci için uyarıcı olması (Resimleme, fotoğraf, şema, vb. görsel öğelerin öğrencinin imgelem gücünü harekete geçirici, onlarda heyecan duygusunu uyandırıcı ve estetik beğenilerini güçlendirici biçimde tasarlanmış olması)

19- Resimlemelerde desenin sağlam olması (Resimlemelerde kullanılan figürlerin hareketlerine dikkat edilerek sağlam çizilmiş olması, örneğin oturan bir figürün izleyende o duyguyu uyandırması)

20- Tasarımda yalınlık ve basitlik ilkesine uyulması (Resimleme, fotoğraf vb. görsel öğeleri oluşturan biçimlerin ne tam gerçekçi ne de tam soyut olması. Yalın anlaşılır ve mesajın gerektirdiği kadar detay kullanılması)

21- Görsel öğelerde vurgulamanın etkili kullanılması (Bir görsel öğeye bakarken göz hareketlerinin daha çok sol üst köşede odaklandığı bulgusundan hareketle içerik elveriyorsa vurgulanması gereken öğelerin sol üst köşeye yerleştirilmesine dikkat edilmesi)

22- Görsel öğelerde öğrenci düzeyine uyulması (Resimleme, fotoğraf vb. görsel öğelerin öğrencilerin yaşantılarına, onların somut deneyimlerine uygun olması)

23- Görsel öğelerin renkli olması (Resimleme, fotoğraf vb. görsel öğelerin özellikle ilköğretim birinci devrede renkli olması fakat çok sayıda renk kullanılmaması)

24- Tasarımda bütünlük ilkesine uyulması (Resimleme, fotoğraf vb. görsel öğelerin içindeki tüm elemanların bir konu ile ilgili olarak bütünlük içinde düzenlenmiş olması)

25- Çizginin amaca uygun kullanılması (Resimleme, fotoğraf vb. görsel öğeleri tasarlama da kullanılan çizginin (iskeletin) genellikle yön duygusu için kullanılması. Özel olarak ise örneğin, eğik, kıvrımlı çizgilerin hareket duygusu için; yatay çizgilerin gerginlik için; dikey çizgilerin ise kesinlik ve yönerge ifadesi için kullanılması)

26- Tasarımda denge ilkesine uyulması (Resimleme, fotoğraf vb. görsel öğeleri tasarlama da kullanılan elemanların dengeli bir biçimde yerleştirilmiş olması, simetrik dengeyi kullanmaktan kaçınılması, hareket ve dikkat çekme özelliği açısından asimetric dengenin kullanılması. Boşluk doluluk oranına dikkat edilmesi)

27-Rengin amaca uygun kullanılması (Resimleme, fotoğraf vb. görsel öğelerde yer alan obje ve figürlerin renklerinin, önemli bilgi ve ayrıntılara ışık tutacak, benzerlik ve farklılıklara işaret edecek, estetik duyu uyandıracak biçimde kullanılması)

28- Görsel öğelerin boyutlarının amaca uygun kullanılması (Resimleme, fotoğraf vb. görsel öğelerin içeriği ayrıntı gerektiriyorsa boyutların büyük ve geniş tutulması)

C) Sayfa Tasarımı

29- Belirli bir bütünlük ve görsel devamlılığın sağlanması (Tasarımda tüm sayfalarda ve kitabın bütününde sayfa düzeni, yazı karakteri, satır boşluğu, kenar boşluk ayarları vb. tipografik öğelerde ve görsel öğelerde birbiriyle uyumlu (estetik kaygıyla ve özgün bir biçem anlayışıyla) bir bütünlük ve devamlılık oluşturma)

30- Görsel öğelerin okuma akışını engellememesi (Resimleme, fotoğraf, şema vb. görsel öğelerin okuma akışını engellemeyecek biçimde yerleştirilmesi. Başlığın altına ve metnin ortasına paragraf arasına yerleştirilmemesi, metin ile görsel öğeler arasında 4 mm dolaylarında hayli bir çerçevenin bırakılması)

31- Görsel öğelere yeterince yer verilmesi (Öğrencinin imgesel düşünmesi açısından resimleme, fotoğraf, şema vb. görsel öğelere sayfa tasarımında öğrenci düzeyine göre yeterince yer verilmesi)

32- Görsel öğelerin yerleştirilmesinde hareketin sağlanması (Resimleme, fotoğraf, şema vb. görsel öğelerin yerleştirilmesinde monotonluktan uzak durulması. Devamlı çerçeve içine alınmaması, hep aynı yerlere yerleştirilmemesi, hep aynı büyüklükte olmaması vb.)

33- Görsel öğelerin ilgili metnin yakınında yer alması (Resimleme, fotoğraf, şema vb. görsel öğelerin ilgili metnin hemen yanında üstünde veya altında yer alması)

34- Boşlukların etkili kullanılması (Sayfa düzenlemede öğrencinin zihnini karıştıracak, sıkışık ve kalabalık etkiden uzak durulması)

35- Karşılıklı iki sayfanın birlikte düzenlenmesi (Karşılıklı iki sayfanın tek bir kompozisyon olarak düşünülmesi)

36- Sayfa numarasının ayrı bir tasarım ögesi olarak düzenlenmesi (Sayfa numarasının metinden bağımsız olarak tasarlanması)

D) Kapak Tasarımı

37- İçerik ve sayfa düzeni ile ilişkili olması (Kapak tasarımının içerik ve sayfa tasarımı ile biçem anlayışı bakımından tutarlı olması)

38- Sırt yazısının yukarıdan aşağıya doğru yazılması:

39- Kapak bilgilerine dikkat edilmesi (Kitabın kapağında ve sırtında yayın evi, yazar, kitap adı ve öğrenci sınıf düzeyinin yazılmış olması. İç kapakta ise kapak bilgileri dışında kapak, sayfa tasarımcısı ve resimleyenin yani tasarımcının adlarının bulunması):

40- Yazı karakterinin seçimine dikkat edilmesi (Karmaşık bir etki yaratmaması için kapakta çok çeşitli yazı karakterlerinin kullanılmaması)

41- Ön ve arka kapağın bir bütün olarak tasarlanması (Kapağın ön, arka, ve sırt kısmının birlikte bir bütünlük içinde, birbirleriyle ilişkili ve tutarlı olarak düzenlenmesi)

42- Kapağın estetik ve albenili hazırlanması (Kapak tasarımında kullanılan görsel öğelerin, yazıların ve diğer elemanların düzenlenmesinde estetik ve ilgi çekici, özgün bir biçem anlayışını yansıtması)

E) Üretime yönelik dış yapı özellikleri

43- Kitap boyutlarının öğrenci düzeyine uygunluğu (Ders kitabı boyutlarının ilköğretim birinci devre 1, 2, ve 3. sınıflar için (büyük boy) A4 boyutlarının, diğer düzeyler için A5 ve B5 boyutlarının kullanılması)

44- Kitap kapağının dayanıklı ve sağlam olması (Kitap kapaklarının mukavva cilt veya kalın bristol (220-280 gr/m²) kartondan yapılmış olması, üzerine lak veya selefon kaplanmış olması)

45- Kitabın kağıt kalitesine ve kullanımına dikkat edilmesi (Kitabın 90gr/m²'lik birinci hamur veya mat kuşe kağıda basılması, kat izi, buruşukluk, çapak gibi kesim ve katlama hatalarının bulunmaması)

46- Kitap cildinin dayanıklı ve sağlam olması (Kitap ciltlemesinin sağlamlık ve sayfaların kolay çevrilebilmesi açısından sırttan dikişle yapılmış olması veya amerikan tutkalı ile yapıştırılmış olması, tel zımba kullanılmaması)

47- Baskının net, düzgün ve temiz yapılması (Baskıların sayfanın arka yüzüne geçmemiş olması, kir, leke, vb. bulunmaması. Arka ve ön sayfalardaki satırların ve boşlukların ışığa tutulduklarında çakışmış olmaları. Fotoğraf ve resimlerin değer yitirmeden net basılmış olması)

48- Kağıdın doku yönüne dikkat edilmesi Kağıdın doku yönünün (kağıt suyunun) sayfanın kolay çevrilmesi için kitap sırtı ile aynı doğrultuda olması (Eşgi, 2005).

EK - 3
2007-2008 ÖĞRETİM YILI DERS KİTAPLARI
İLKÖĞRETİM BİRİNCİ SINIF KİTAP LİSTESİ

Kitabın Adı	Yazarı/Yazarları	Yayın Evi
TÜRKÇE		
İlköğretim Türkçe 1 Ders Kitabı	Dr.A. EROL- M.Ö. BİNGÖL- S.Y. ÇIPLAK- R. DEMİROĞLU- A. IRMAK- M. CEYLAN	Millî Eğt. Yay.
İlköğretim Türkçe 1 Öğrenci Çalışma Kitabı	Dr.A. EROL- M.Ö. BİNGÖL- S.Y. ÇIPLAK- R. DEMİROĞLU- A. IRMAK- M. CEYLAN	Millî Eğt. Yay.
İlköğretim Türkçe 1 Okuma Yazma Öğreniyorum	Dr.A. EROL- M.Ö. BİNGÖL- S.Y. ÇIPLAK- R. DEMİROĞLU- A. IRMAK- M. CEYLAN	Millî Eğt. Yay.
İlköğretim Türkçe 1 Öğretmen Kılavuz Kitabı	Dr.A. EROL- M.Ö. BİNGÖL- S.Y. ÇIPLAK- R. DEMİROĞLU- A. IRMAK- M. CEYLAN	Millî Eğt. Yay.
İlköğretim Türkçe 1 Ders Kitabı	R. TORTOP- N. YILDIRIM- M. TORTOP- F. GÜLTEKİN	Top Yay./İzm.
İlköğretim Türkçe 1 Öğrenci Çalışma Kitabı	R. TORTOP- N. YILDIRIM- M. TORTOP- F. GÜLTEKİN	Top Yay./İzm.
İlköğretim Türkçe 1 Okuma Yazma Öğreniyorum	R. TORTOP- N. YILDIRIM- M. TORTOP- F. GÜLTEKİN	Top Yay./İzm.
İlköğretim Türkçe 1 Öğretmen Kılavuz Kitabı	R. TORTOP- N. YILDIRIM- M. TORTOP- F. GÜLTEKİN	Top Yay./İzm.
İlköğretim Türkçe 1 Ders Kitabı	T. ÇAĞLAR OĞLU- E.Ş. DAĞLIOĞLU	Selt Yay./ İst.
İlköğretim Türkçe 1 Öğrenci Çalışma Kitabı	T. ÇAĞLAR OĞLU- E.Ş. DAĞLIOĞLU	Selt Yay./ İst.
İlköğretim Türkçe 1 Okuma Yazma Öğreniyorum	T. ÇAĞLAR OĞLU- E.Ş. DAĞLIOĞLU	Selt Yay./ İst.
İlköğretim Türkçe 1 Öğretmen Kılavuz Kitabı	T. ÇAĞLAR OĞLU- E.Ş. DAĞLIOĞLU	Selt Yay./ İst.
İlköğretim Türkçe 1 Ders Kitabı	M. ALDI- C. DURAN- A. GÜNDOĞDU- Dr. M. GÜNYÜZ- Uzm. İ.H. KARATAŞ- M.A. ÖZKAN- Ü. UNCU- Z. YILDIRIM- M. DÖNMEZ- E. AYDIN	Erdem Yay./İst.
İlköğretim Türkçe 1 Öğrenci Çalışma Kitabı	M. ALDI- C. DURAN- A. GÜNDOĞDU- Dr. M. GÜNYÜZ- Uzm. İ.H. KARATAŞ- M.A. ÖZKAN- Ü. UNCU- Z. YILDIRIM- M. DÖNMEZ- E. AYDIN	Erdem Yay./İst.
İlköğretim Türkçe 1 Okuma Yazma Öğreniyorum	M. ALDI- C. DURAN- A. GÜNDOĞDU- Dr. M. GÜNYÜZ- Uzm. İ.H. KARATAŞ- M.A. ÖZKAN- Ü. UNCU- Z. YILDIRIM- M. DÖNMEZ- E. AYDIN	Erdem Yay./İst.
İlköğretim Türkçe 1 Öğretmen Kılavuz Kitabı	M. ALDI- C. DURAN- A. GÜNDOĞDU- Dr. M. GÜNYÜZ- Uzm. İ.H. KARATAŞ- M.A. ÖZKAN- Ü. UNCU- Z. YILDIRIM- M. DÖNMEZ- E. AYDIN	Erdem Yay./İst.

EK – 3 DEVAM
2007-2008 ÖĞRETİM YILI DERS KİTAPLARI
İLKÖĞRETİM İKİNCİ SINIF KİTAP LİSTESİ

İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı	O. COŞKUN- M. EMECEN- M. YURT- S. D. OKUYUCU- S. ARHAN	Millî Eğt. Yay.
İlköğretim Türkçe 2 Öğrenci Çalışma Kitabı	O. COŞKUN- M. EMECEN- M. YURT- S. D. OKUYUCU- S. ARHAN	Millî Eğt. Yay.
İlköğretim Türkçe 2 Öğretmen Kılavuz Kitabı	O. COŞKUN- M. EMECEN- M. YURT- S. D. OKUYUCU- S. ARHAN	Millî Eğt. Yay.
İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı	A. AKTAŞ- E. DEMİR- S. BOZBEY- M. OĞAN- M. ÖZKARA- Yrd. Doç. Dr. K. KÖKSAL	Özgün Mat. San./ Ank.
İlköğretim Türkçe 2 Öğrenci Çalışma Kitabı	A. AKTAŞ- E. DEMİR- S. BOZBEY- M. OĞAN- M. ÖZKARA- Yrd. Doç. Dr. K. KÖKSAL	Özgün Mat. San./ Ank.
İlköğretim Türkçe 2 Öğretmen Kılavuz Kitabı	A. AKTAŞ- E. DEMİR- S. BOZBEY- M. OĞAN- M. ÖZKARA- Yrd. Doç. Dr. K. KÖKSAL	Özgün Mat. San./ Ank.
İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı	M. ALDI- Yrd. Doç. Dr. L. BEYRELİ- C. DURAN- A. GÜNDOĞDU- Dr. M. GÜNYÜZ- Doç. Dr. M. KAÇALIN- UZM. İ. HAKAN KARATAŞ- M. A. ÖZKAN - Ü. UNCU	Erdem Yay. /İst.
İlköğretim Türkçe 2 Öğrenci Çalışma Kitabı	M. ALDI- Yrd. Doç. Dr. L. BEYRELİ- C. DURAN- A. GÜNDOĞDU- Dr. M. GÜNYÜZ- Doç. Dr. M. KAÇALIN- UZM. İ. HAKAN KARATAŞ- M. A. ÖZKAN - Ü. UNCU	Erdem Yay. /İst.
İlköğretim Türkçe 2 Öğretmen Kılavuz Kitabı	M. ALDI- Yrd. Doç. Dr. L. BEYRELİ- C. DURAN- A. GÜNDOĞDU- Dr. M. GÜNYÜZ- Doç. Dr. M. KAÇALIN- UZM. İ. HAKAN KARATAŞ- M. A. ÖZKAN - Ü. UNCU	Erdem Yay. /İst.
İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı	F. KARAFİLİK- G. DEĞİRMENCİ- N. BİLKAN	Harf Eğit. Yay./Ank.
İlköğretim Türkçe 2 Öğrenci Çalışma Kitabı	F. KARAFİLİK- G. DEĞİRMENCİ- N. BİLKAN	Harf Eğit. Yay./Ank.
İlköğretim Türkçe 2 Öğretmen Kılavuz Kitabı	F. KARAFİLİK- G. DEĞİRMENCİ- N. BİLKAN	Harf Eğit. Yay./Ank.
İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı	M. AKINCI- H. ASLANTAŞ- M. AZİM	Zambak Yay./İst.
İlköğretim Türkçe 2 Öğrenci Çalışma Kitabı	M. AKINCI- H. ASLANTAŞ- M. AZİM	Zambak Yay./İst.
İlköğretim Türkçe 2 Öğretmen Kılavuz Kitabı	M. AKINCI- H. ASLANTAŞ- M. AZİM	Zambak Yay./İst.
İlköğretim Türkçe 2 Ders Kitabı	S. J. YILDIRIM- V. YILDIZ- N. DEMİR	Kök Yay. /Ank.
İlköğretim Türkçe 2 Öğrenci Çalışma Kitabı	S. J. YILDIRIM- V. YILDIZ- N. DEMİR	Kök Yay. /Ank.
İlköğretim Türkçe 2 Öğretmen Kılavuz Kitabı	S. J. YILDIRIM- V. YILDIZ- N. DEMİR	Kök Yay. /Ank.

EK – 3 DEVAM
2007-2008 ÖĞRETİM YILI DERS KİTAPLARI
İLKÖĞRETİM ÜÇÜNCÜ SINIF KİTAP LİSTESİ

İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı	K. ARDANUÇ- A. ÇÖKMEZ- B. KÜÇÜKTEPE- G. TOPRAK	Millî Eğt. Yay
İlköğretim Türkçe 3 Öğrenci Çalışma Kitabı	K. ARDANUÇ- A. ÇÖKMEZ- B. KÜÇÜKTEPE- G. TOPRAK	Millî Eğt. Yay
İlköğretim Türkçe 3 Öğretmen Kılavuz Kitabı	K. ARDANUÇ- A. ÇÖKMEZ- B. KÜÇÜKTEPE- G. TOPRAK	Millî Eğt. Yay
İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı	H.Metin YILDIZ- A. ÖZDEMİR	Kök Yay./Ank.
İlköğretim Türkçe 3 Öğrenci Çalışma Kitabı	H.Metin YILDIZ- A. ÖZDEMİR	Kök Yay./Ank.
İlköğretim Türkçe 3 Öğretmen Kılavuz Kitabı	H.Metin YILDIZ- A. ÖZDEMİR	Kök Yay./Ank.
İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı	F. KARAFİLİK- G. DEĞİRMENCİ- N. BİLKAN	Harf Eğt.Yay./ Ank.
İlköğretim Türkçe 3 Öğrenci Çalışma Kitabı	F. KARAFİLİK- G. DEĞİRMENCİ- N. BİLKAN	Harf Eğt.Yay./ Ank.
İlköğretim Türkçe 3 Öğretmen Kılavuz Kitabı	F. KARAFİLİK- G. DEĞİRMENCİ- N. BİLKAN	Harf Eğt.Yay./ Ank.
İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı	A. KAPULU- A. KARACA	Koza Yay./Ank..
İlköğretim Türkçe 3 Öğrenci Çalışma Kitabı	A. KAPULU- A. KARACA	Koza Yay./Ank.
İlköğretim Türkçe 3 Öğretmen Kılavuz Kitabı	A. KAPULU- A. KARACA	Koza Yay./Ank.
İlköğretim Türkçe 3 Ders Kitabı	E. DEMİR- S. BOZBEY- M. OĞAN- M. ÖZKARA- A. AKTAŞ- Yrd. Doç. Dr. K. KÖKSAL	Özgün Mat.San./Ank.
İlköğretim Türkçe 3 Öğrenci Çalışma Kitabı	E. DEMİR- S. BOZBEY- M. OĞAN- M. ÖZKARA- A. AKTAŞ- Yrd. Doç. Dr. K. KÖKSAL	Özgün Mat.San./Ank.
İlköğretim Türkçe 3 Öğretmen Kılavuz Kitabı	E. DEMİR- S. BOZBEY- M. OĞAN- M. ÖZKARA- A. AKTAŞ- Yrd. Doç. Dr. K. KÖKSAL	Özgün Mat.San./Ank.

EK - 4

**İLKÖĞRETİM 1. 2. ve 3. SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ GÖRSEL
TASARIM İLKELEERİNE GÖRE İNCELENMESİNE YÖNELİK
VERİ TOPLAMA MATERYALİ**

I. METİN TASARIMI

EVET KISMEN HAYIR

1. Metinler, öğrenci düzeyine uygunluğu bakımından;			
a) İlköğretim 1. sınıflar için 20 punto mu?	☐	☐	☐
b) İlköğretim 2. sınıflar için 18 punto mu?	☐	☐	☐
c) İlköğretim 3. sınıflar için 14 punto mu?	☐	☐	☐
2. Kullanılan yazı karakteri okunaklı mı?	☐	☐	☐
3. Harfler arası boşluklar dengeli mi?	☐	☐	☐
4. Sözcükler arası boşluklar dengeli mi?	☐	☐	☐
5. Yazı renkleri kullanılan zemin rengi ile uyumlu mu?	☐	☐	☐
6. Vurgulanması istenen sözcükler, renkli, koyu veya İtalik olarak bütünlüğü bozmayacak şekilde tasarlanmış mı?	☐	☐	☐
7. Metinlerde kullanılan ana başlıklar, anlaşılabilirlik açısından olabildiğince kısa mı?			
8. İçindekiler listesinde hedef kitleye uygun resim, şema ve grafikler kullanılmış mı?	☐	☐	☐
9. Bilinmeyen sözcükler için kitap sonunda bir sözlüğe yer verilmiş mi?	☐	☐	☐
10. Kullanılan kaynaklar, kitap sonunda belirtilmiş mi?	☐	☐	☐

II. GÖRSEL ELEMANLARIN TASARIMI

1. Tema başlangıç sayfalarında, görsel elemanlara (Resimleme, fotoğraf, şema) yer verilmiş mi?	☐	☐	☐
2. Mesaj aktarımında kullanılan görsel elemanlar;			
a) Metin içeriğine uygun mu?	☐	☐	☐

	EVET	KISMEN	HAYIR
b) Alıntı mı?	☐	☐	☐
c) Mesajı özetleyici ve bilgilendirici biçimde tasarlanmış mı?	☐	☐	☐
3. Resimlemelerde;			
a) Kullanılan çizimler hedef kitleye uygun olarak gerçeğine uygun resmedilmiş mi?	☐	☐	☐
b) Yer çizgisi bulunuyor mu?	☐	☐	☐
c) Kullanılan renkler hedef kitlenin ilgisini çekebilecek özellikte mi?	☐	☐	☐
4. Öğrenci yaş seviyesi dikkate alındığında;			
kullanılan görsel elemanlar yalın ve anlaşılır mı?	☐	☐	☐
5. Sayfada vurgulanmak istenen görsel elemanlar, hedef kitleye uygun olacak şekilde, önem sırasına göre yerleştirilmiş mi?	☐	☐	☐
6. Görsel elemanlar, konuyla bağlantısı açısından, tasarımda bütünlük ilkesine uygun mu?	☐	☐	☐
7. Görsel elemanların sayfaya yerleştirilmesinde tasarımda denge ilkesine dikkat edilmiş mi?	☐	☐	☐
8. Görsel öğelerin boyutlarının amaca uygunluğu açısından;			
a) Oran – orantıya dikkat edilmiş mi?	☐	☐	☐
b) Yakınlık – uzaklık hissini yansıtıyor mu?	☐	☐	☐

III. SAYFA TASARIMI

1. Sayfa düzeni, yazı karakteri, satır boşluğu ve kenar boşluk ayarları bütünlük içinde mi?	☐	☐	☐
2. Tipografik öğelerle, görsel öğeler birbiriyle uyumlu bir bütünlük ve devamlılık oluşturmuş mu?	☐	☐	☐
3. Görsel öğeler sayfaya, okuma akışını engellemeyecek şekilde yerleştirilmiş mi?	☐	☐	☐
4. Sayfa tasarımında, görsel öğelere öğrenci düzeyine göre yeterince yer verilmiş mi?	☐	☐	☐

	EVET	KISMEN	HAYIR
5. Karşılıklı iki sayfa halinde düzenlenen tek bir kompozisyon bulunuyor mu?	☐	☐	☐
6. İki sayfanın birleşiminde yer alan görsellerde, ciltlemeden dolayı görüntü kaybı bulunuyor mu?	☐	☐	☐
7. Sayfa numarası metinden bağımsız, ayrı bir tasarım öğesi olarak düzenlenmiş mi?	☐	☐	☐

IV. KAPAK TASARIMI

1. Kapak tasarımı dersin özelliğiyle uyumlu mu?	☐	☐	☐
2. Kapakta kullanılan görsel elemanlar hedef kitlesindeki öğrenci seviyesine uygun mu?	☐	☐	☐
3. Kapakta kullanılan renkler;			
a) Hedef kitlenin ilgisini çekebilecek özellikte mi?	☐	☐	☐
b) Figür ve nesnelerin gerçek renklerini yansıtıyor mu?	☐	☐	☐
4. Kapak tasarımında;			
a) Kitap kapağında veya sırtında yayınevi ismi yer alıyor mu?	☐	☐	☐
b) Kitap adı ve öğrenci sınıf düzeyine uygunluğuna yer verilmiş mi?	☐	☐	☐
5. İç kapak ön yüzünde;			
a) Kitap adı ve kullanılacağı okul türü yer almış mı?	☐	☐	☐
b) Yazar/yazarların adı (varsa akademik ünvanı) yer alıyor mu?	☐	☐	☐
6. İç kapak arka yüzünde;			
a) Hazırlayan/hazırlayanların adı yer almış mı?	☐	☐	☐
b) Görsel tasarımcı/tasarımcıların adı yer almış mı?	☐	☐	☐
7. İç kapak ön veya arka yüzünde;			
a) Kitabın basım yeri ve yılına yer verilmiş mi?	☐	☐	☐
b) Yayınevinin adresi varsa amblemi yer almış mı?	☐	☐	☐

	EVET	KISMEN	HAYIR
8. İkinci yaprak ve devamında;			
a) Yaprığın ön yüzü ile birlikte İstiklal Marşı'nın ilk iki kıtasına yer verilmiş mi?	☐	☐	☐
b) Yaprığın arka yüzünde Öğrenci And'ı bulunuyor mu?	☐	☐	☐
c) Atatürk'ün resmi ve resmin alt kısmında "M. Kemal Atatürk" yazısı yer alıyor mu?	☐	☐	☐
9. Arka kapakta yaş seviyesine uygun görsel tasarımlara yer verilmiş mi?	☐	☐	☐
10. Karmaşık bir etki yaratmaması için kapakta çok çeşitli yazı karakteri kullanılmasından kaçınılmış mı?	☐	☐	☐

V. ÜRETİME YÖNELİK DIŞ YAPI ÖZELLİKLERİ

1. Kitap boyutları ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıf düzeyine göre A4 (21x29.7) boyutuna uygun mu?	☐	☐	☐
2. Kitap kapağı; mukavva cilt veya kartondan yapılmış mı?	☐	☐	☐
3. Kitap cildi dayanıklı mı?	☐	☐	☐
4. Kağıt kalitesi ve kullanım açısından; kitap mat kuşe kağıda basılmış mı?	☐	☐	☐
5. Sayfalarda kat izi veya buruşukluk var mı?	☐	☐	☐
6. Baskılar; net, düzgün ve temiz mi?	☐	☐	☐

KAYNAKÇA

Ağdemir, Sürmeli. “Ders Kitaplarının Tasarım İçerik ve üretim Uygulamaları” **Türkiye’de ve Almanya’da İlköğretim Ders Kitapları Sempozyumu**. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü. Ankara: Haziran, 1996.

Aksan, Doğan. **Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim I**. TDK Yayınları, Ankara: 1990.

Akyüz, Yahya. “Resimli İlk Türkçe Alfabe ve Okuma Kitabımız ve Türk Eğitim Tarihindeki Önemi”, **I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu**, Tömer Yayınları, Ankara: 2000.

Alpan, Gülgün. “Ders Kitaplarındaki Grafik Tasarımın Öğrenci Başarısına Ve Derse İlişkin Tutumlarına Etkisi” Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Ankara:2004.

Aşılıoğlu, Bayram. “İlköğretim Türkçe Programının Amaçlarının Gerçekleştirilmesinde Çocuk Kitaplarının Yeri”, **1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu**, Tömer Yayınları, Ankara: 2000.

Atmaca, E. Anıl. “İlköğretim Ders Kitaplarında Görsel Tasarım ve Resimleme”. **Milli Eğitim Dergisi 171**: 318, Haziran 2006.

Artut, Kazım. “Özel Öğretim Yöntemleri Dersi”. 2 Kasım 2007 tarihinde <http://ahsar.blogcu.com/4507822/> adresinden alınmıştır.

Avşar, V. Gülçin. “İlkokul Öğretmenlerinin Eğitim, Eğitim Ortamları ve Anadili Ders Kitapları Hakkındaki Düşünceleri”. **A.Ü. Tömer Dil ve İnsan Dergisi 6**: 1997.

- Aydoğan, K. Bedia. “Türkçe Ders Kitaplarının Hazırlanmasına Yönelik Bir Model Önerisi.” Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Anabilim Dalı. Ankara: 2001.
- Belet, Ş. Dilek. “Öğrenme Stratejilerinin Okuduğunu Anlama Ve Yazma Becerileri İle Türkçe Dersine İlişkin Tutumları”. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı. Eskişehir: 2005.
- Bozkaya, Müjgan. “AÖF Ders Kitaplarında Kullanılan Farklı Düzenleyicilerin Öğrenmedeki Tutumlara Etkisi” 10 Kasım 2007 tarihinde <http://216.239.59.104/search?q=cache:b9SesZTlpz0J:aof20.anadolu.edu.tr> adresinden alınmıştır.
- Can, Gürhan. “Gelişimin Doğası,” **Çocuk Gelişimi ve Psikolojisi 1**. Ed: Esra Ceyhan. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2002.
- Ceyhan, Esra. “Bireyi Tanıma Gereksinimi ve Tanıma Teknikleri,” **Bireyi Tanıma Teknikleri**. Ed:Aykut Ceyhan. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2001.
- Ceyhan, Erdal ve Birol Yiğit. **Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu**, Anı. Yayıncılık, Ankara:2004.
- Çalık, Temel. “Türkçe Ders Kitaplarının Biçim ve Tasarımı”, **Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu, Türkçe 1-8**, Nobel Yayın Dağıtım, İstanbul: 2001.
- Çellek, Tülay. “Kapak”, Grafik Tasarımı ve Görsel İletişim, 20 Nisan 2008 tarihinde, <http://www.tulaycellek.com/tulay/eser.asp?id=233> adresinden alınmıştır.
- Çilenti, Kamuran. “**Resimli Ders Kitaplarının Tarihçesi**”, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 1, 1-2: 117-119, 1986.

Demirel, Özcan. **Türkçe Programı ve Öğretimi**. Usem Yayınları, Ankara:1995.

_____. **Genel Öğretim Yöntemleri**. Usem Yayınları, Ankara:1996.

_____. **Öğretme Sanatı**. Pegem A Yayınları, Ankara: 1999.

Doyran, E. Yıldız. “İlköğretim 1. Sınıf Ders Kitaplarında Biçim-İçerik İlişkisi”,
Anadolu Sanat Dergisi 7: 37.1997.

Erden Münire ve Yasemin Akman. **Gelişim ve Öğrenme**. Arkadaş Yayınları,
Ankara: 2001.

Eşgi, Necmi. “Görsel Tasarım İlkeleri”, İlköğretim 5. Sınıf Bilgisayar Ders Kitaplarının
Görsel Tasarım İlkelerine Göre Değerlendirilmesi, 2005
12 Aralık 2007 tarihinde <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/165/esgi.htm>
adresinden alınmıştır.

Grafik Tasarım Rehberi, “Bütünlük” 22 Nisan 2008 tarihinde
<http://www.turkiyeforum.com/grafik-tasarim-rehberi-vt2030.html>
adresinden alınmıştır.

Gökaydın, Nevide. “Temel Eğitimin Önemli Bir Parçasını Oluşturan Çocuk
Yayınları'nın Yasamsal Önemi”, **Türkiye ve Almanya'da İlköğretim Ders
Kitapları**. Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu Yayın Dizisi:11, Ankara: 1996.

Gözütok, Dilek (1996). “İlköğretim Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi”, **Türkiye ve
Almanya'da İlköğretim Ders Kitapları**. Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu
Yayın Dizisi:11, Ankara: 1996.

Gültekin, Mehmet. Temel Eğitim İkinci Kademe İçin Alternatif Program Modelleri,
Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları:52: 1999.

Hayran, Zeynel. “Türkçe Öğretiminde Çocuk Yazınının Yeri” **2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu’na sunulan bildiri** (Ankara. 04-06 Ekim 2006).

Kabapınar, Filiz. “İşlevleri ve Kavramsal Anlamaya Katkıları Açıklarından Türk ve İngiliz Fen Ders Kitaplarındaki Görsel Öğeler”, **Yeni Binyılın Başında Türkiye’de Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu**, Bildiriler, Maltepe Üniversitesi, İstanbul: 2001.

Kavcar, Cahit. **Edebiyat ve Eğitim**. Engin Yayınları, Ankara:1999.

Kangel, Refika. “7- 12 Yaş Çocukları İçin İllüstrasyon.” Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim-İş Eğitimi Anasanat Dalı. Samsun: 1994.

Karadağ, Ruhan ve Mehmet Gültekin.“İlkokuma Yazma Öğretiminde Çözümleme ve Bireşim Yöntemlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri”. 7 Haziran 2008 tarihinde http://eku.comu.edu.tr/index/3/1/rkaradag_gultekin.pdf adresinden alınmıştır.

Kaya, İsmail. (1996). “İlköğretim Ders Kitaplarında Tasarım Sorunu”. **Türkiye ve Almanya’da İlköğretim Ders Kitapları**. Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu Yayın Dizisi:11, Ankara: 1996.

Kaya, Zeki. **Uzaktan Eğitim**. Pegem A.Yayıncılık, Ankara: 2002.

Kılıç, Ali. “İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Resimleme-İçerik İlişkisi Üzerine Bir İnceleme, İlköğretim İkinci Sınıf İçin Türkçe Kitabı’nın Tasarım ve Resimlemesi.” Sanatta Yeterlik Eseri Çalışması Raporu. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara: 2003.

Kılıç, Abdurrahman ve Serdal Seven. **Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi**. Pegam A Yayıncılık, Ankara: 2002.

Kırıçoğlu, Olcay. **Sanatta Eğitim**. Pegam A Yayıncılık, Ankara: 2002.

Koç, Mustafa, Yasemin Yavuzer, Zekeriya Demir ve Mustafa Çalışkan. **Gelişim ve Öğrenme**. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara: 2001.

Korkmaz, Zeynep. **Türk Dili Üzerine Araştırmalar**. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara: 1995.

Kutlu, Ömer. “İlköğretim Okullarındaki Türkçe Ders Kitaplarındaki Okuma Parçalarına Dayalı Olarak Hazırlanmış Sorular Üzerine Bir İnceleme”. **Eğitim ve Bilim**. 23:111, 1999.

Küçükahmet, Leyla (Ed.). **Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu**. Nobel Basım ve Dağıtım, Ankara: 2001.

MEB. “Ders Kitaplarının Nitelikleri ve Hazırlanması”, **Tebliğler Dergisi**, Sayı: 2597, 7 Temmuz, 2007.

“Oran Orantı” 22 Mayıs 2008 tarihinde

<http://www.karakalem.info/sorular.asp> adresinden alınmıştır.

Özcan, Hanife. “Çocuk ve Resim” 10 Mayıs 2008 tarihinde

http://www.sivasram.gov.tr/da_cocukveresim.htm adresinden alınmıştır.

Özkan, H.Hüseyin. “Popüler Kültür ve Eğitim”. **Kastamonu Eğitim Dergisi**, 14:1, Mart 2006.

“Perspektif” 22 Mayıs 2008 tarihinde

<http://www.karakalem.info/sorular.asp> adresinden alınmıştır.

Senemoğlu, Nuray. **Gelişim Öğrenme ve Öğretim**. Gazi Kitabevi, Ankara:2004.

Sever, Sedat. “Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Yapısal ve Eğitsel Özellikler” **Abece Dergisi**: 107, Ankara:1995.

Tekışık, H.Hüsnü. “Ders Kitabı Nedir, Seçimi Nasıl Olmalı?”, **Çağdaş Eğitim**, 11: 1986.

Tertemiz, Neşe, Basri Atasoy, Mehmet Şahin, Ziya Kılıç ve Leyla Ercan. **Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu**. Nobel Yayıncılık, Ankara: 2001.

Toprak, Tülay. “İlkokul Ders Kitaplarının Öğretim Programlarına Uygunluğunun Değerlendirilmesi”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi:1993.

Türküm, Sibel. “İkinci Çocukluk Döneminde Gelişim,” **Çocuk Gelişimi ve Psikolojisi** 1. Ed: Esra Ceyhan. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2002.

Yavuzer, Haluk. **Çocuk Psikolojisi**. Remzi Kitabevi, İstanbul: 2002.

_____. **Resimleriyle Çocuk**. Remzi Kitabevi, İstanbul: 1992.

Yıldırım, Ali ve Hasan Şimşek. **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Seçkin Yayınları, Ankara: 2006.

Uluğ, Fevzi. **Okulda Başarı**. Remzi Kitabevi, Ankara: 1991.